

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Světový trh bioproduktů a postavení ČR na tomto trhu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Ondřej Novotný

Vedoucí práce: Ing. Soňa Gullová, Ph.D.

2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze které jsem čerpal.

V Praze dne

.....

Podpis studenta

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí bakalářské práce Ing. Soně Gullové, Ph.D. za cenné rady při jejím zpracování.

Abstrakt

Práce analyzuje stav světového trhu bioproduktů a postavení České republiky na něm. Rozbírání základní informace o tomto trhu a historické kořeny, které umožnily obchodu s bioprodukty vzniknout. Detailně je zmapována produkce a spotřeba bioproduktů, obzvláště biopotravin, ve vybraných zemích ze všech oblastí. Část věnovaná České republice ukazuje vývoj a strukturu výroby i spotřeby bioproduktů u nás. Český trh je následně porovnán s trhem světovým a jsou uvedeny vlivy, které na produkci i spotřebu bioproduktů působí. Údaje zjištěné jak ze světového, tak i z tuzemského trhu podporují hypotézu, že trh s bioprodukty neustále roste. Druhá hypotéza, která se týkala poptávky po bioproduktech na českém trhu, potvrzená nebyla. Vzhledem k vysokým cenám bioproduktů a nedůvěře obyvatel v jejich kvalitu, poptávka po bioproduktech v předchozích letech spíše klesala.

Klíčová slova

bioprodukt, biopotravina, světový trh, Česká republika, poptávka

Abstract

The paper analyses the state of the world's bio product market and the Czech Republic's position in the market. It discusses basic bio product market information and its historic roots. The paper examines in detail the production and consumption of bio products, especially bio-eatables in the carefully selected array of sample countries. The section focusing on the Czech Republic demonstrates the structural and consumer development of bio products. Additionally, the Czech market is then compared with the world market and the factors that affect the production and consumption are highlighted. The examination of the raw data from both the world and the Czech market supports the first hypothesis that there is an increasing growth pattern in the bio product market worldwide. Second hypothesis focusing on the demand for bio products in the Czech market was not affirmed after careful scrutiny of the Czech bio product market. With regards to the elevated bio product prices and consumer's distrust in their quality, the bio product demand in the recent years had suffered from a decreasing trend.

Keywords

bioproduct, bio-eatables, world market, Czech Republic, demand

Obsah

Úvod 1

1	Bioprodukt – pojem, legislativní rámec a označení.....	3
1.1	Pojem ekologické zemědělství	3
1.2	Pojem bioprodukt a biopotravina	4
1.3	Legislativní rámec.....	5
1.4	Označení bioproduktů	8
1.5	Kontrola a certifikace	9
2	Světový trh Bioproduktů a faktory, které ho ovlivňují	11
2.1	Vznik a formování ekologického zemědělství a produkce	11
2.2	Trh bioproduktů v USA.....	13
2.2.1	Historie trhu bioproduktů v USA	13
2.2.2	Trh bioproduktů v USA v současnosti	14
2.3	Trh bioproduktů v Asii a Tichomoří.....	17
2.3.1	Trh bioproduktů v Číně.....	24
2.3.2	Trh bioproduktů v Japonsku.....	27
2.4	Trh bioproduktů v Africe	27
2.4.1	Trh bioproduktů v Ghaně	29
2.4.2	Trh bioproduktů v Tanzanii	30
2.4.3	Trh bioproduktů v Zambii.....	30
2.4.4	Trh bioproduktů ve východní Africe.....	31
2.4.5	Trh bioproduktů v Jihoafrické republice.....	31
2.4.6	Trh bioproduktů v Egyptě	32
2.5	Trh bioproduktů v Evropě	32
2.5.1	Trh bioproduktů v Německu.....	37
2.5.2	Trh bioproduktů ve Francii.....	38
2.5.3	Trh bioproduktů v Rakousku	41
2.5.4	Trh bioproduktů v Itálii	41
2.5.5	Trh bioproduktů ve Švédsku.....	42
2.5.6	Trh bioproduktů v Dánsku	43
2.5.7	Trh bioproduktů ve Finsku	43
2.5.8	Trh bioproduktů v Norsku	44
2.5.9	Trh bioproduktů v Rusku	44
2.6	Hodnocení současného stavu na světovém trhu a jeho trendy	45
3	Trh Bioproduktů v České republice	47
3.1	Základní informace o českém trhu	47
3.2	Současný stav českého trhu s bioprodukty	49

3.3	Struktura bioprodukce v České republice	53
3.4	Spotřebitelské chování na českém trhu.....	56
3.5	Skutečný motiv ekologického zemědělství v ČR	58
3.6	Vývoj cen bioproduktů a faktory, které tento vývoj ovlivnily	59
3.7	Postavení České republiky na světovém trhu bioproduktů	61
Závěr		66
Rejstřík zkratk		68
Seznam literatury		69
Seznam obrázků a tabulek:		76
Seznam obrázků:		76
Seznam tabulek:		77
Příloha A: Obrázky známých Bioproduktů ve světě a v České republice		78
A.1	10 známých bioproduktů ve světě.....	78
A.2	10 známých bioproduktů na českém trhu.....	84

Úvod

Společnost dnešní doby se čím dál, tím více zabývá zdravým životním stylem a s tím spojenou ochranou životního prostředí. Ke zdravému životnímu stylu patří jako jeden ze základních prvků i zdravá výživa, která se často považuje téměř jako synonymum pro bioprodukty, jelikož nároky na možnost použití tohoto označení u potravin jsou doopravdy vysoké a měly by tedy zaručovat vysokou kvalitu potravin. Jedná se nejen o nároky na kvalitu potravin, ale i o jejich vliv na životní prostředí. Všeobecně je známo, že používáním různých druhů chemikálií u konvenčního způsobu zemědělství narušuje lidstvo přirozené životní prostředí a tím poškozují i sebe samo.

Celosvětový vývoj obchodu s bioprodukty dokazuje, že lidem stále více záleží na životním prostředí, na sobě samých a na budoucích generacích. Celkové objemy prodeje se každoročně zvyšují a tento nárůst nezastavila ani hospodářská krize. Největší z trhů bioproduktů je trh v USA, který si svoje místo udržuje od počátku do současnosti. Z evropských zemí jsou nejdůležitějšími trhy Německo a Francie. Ve východní Evropě kraluje tomuto trhu Česká Republika. Biotrh v Asii a Pacifiku je specifický velkým objemem dovozu a rychlým rozvojem, první místo v této oblasti patří Austrálii.

Česká Republika se také nechala strhnout trendem bioproduktů, ale jejich postavení na našem trhu s potravinami není ještě tak silné jako v západních zemích. Bioprodukty jsou již běžně dostupné v supermarketech, hypermarketech a specializovaných prodejnách, ale bohužel v porovnání se sousedními státy ceny bioproduktů jsou u nás značně vysoké a proto, i když by někteří obyvatelé chtěli bioprodukty kupovat, jsou nuceni z ekonomických důvodů spotřebovávat potraviny konvenčního zemědělství. Dalším problémem na českém trhu je nedůvěra spotřebitelů ve vyšší kvalitu bioproduktů.

Nabídka bioproduktů v České Republice ale neustále roste, a tak se dá očekávat, že ceny se brzy stanou pro obyvatele příznivější. Je potřeba, aby si producenti bioproduktů též vybudovali důvěru u spotřebitelů. Analýza současné situace a vývojových trendů trhu bioproduktů ve světě a v České Republice jsou stěžejními cíli této práce.

První kapitola se zabývá základními informacemi o problematice. Poskytuje definice a objasnění pojmů bioprodukt, biopotravina, konvenční zemědělství, biozebra a jiných. Uvádí legislativní rámec pro trh s bioprodukty a kontrolní instituce v České Republice.

Druhá kapitola je zaměřená na světový trh bioproduktů, na trh bioproduktů v USA, Asii, Pacifiku, Číně a v Evropě a na základní trendy na tomto trhu a jeho dosavadní vývoj.

Třetí kapitola je věnována českému trhu bioproduktů, vzniku a vývoji tohoto trhu a analyzuje současný stav. Upozorňuje na dosavadní údaje a poskytuje tím komplexní obraz o zájmu o bioprodukty v České Republice. Porovnává český trh se světovým z hlediska jeho základních nedostatků a naopak výhod. Zabývá se též uvedením základních cílů tohoto odvětví a návrhem optimalizované struktury.

Kromě toho se zde hodnotí konkurenceschopnost ekologického zemědělství vůči konvenčnímu způsobu zemědělství.

Cíle bakalářské práce jsou následující:

- analyzovat světový a český trh s bioprodukty, navzájem je porovnat a zjistit silné a slabé stránky českého trhu
- poukázat na vývojový trend bioproduktů

Hypotézy:

- Světový trh bioproduktů neustále roste
- Poptávka po bioproduktech na českém trhu roste

1 Bioprodukt – pojem, legislativní rámec a označení

1.1 Pojem ekologické zemědělství

„Ekologické zemědělství je moderní formou obhospodařování půdy bez používání chemických vstupů s nepříznivými dopady na životní prostředí, zdraví lidí a zdraví hospodářských zvířat.“¹

Podle Mezinárodní federace hnutí za ekologické zemědělství se tento druh obhospodařování zakládá na čtyřech principech. První z těchto principů je princip zdraví. Ekologické zemědělství by mělo pečovat o zdraví půdy, rostlin, zvířat, lidí a planety jako celku. Tento princip poukazuje na fakt, že není možné oddělit zdraví jedinců a společnosti od zdraví ekosystémů, jelikož jen ze zdravé půdy vzejdou zdravé rostliny a jen zdravé rostliny zaručí zdraví zvířat a tím i lidí. Kvůli této skutečnosti jsou zavedeny u ekologického zemědělství velmi náročné limity, které se týkají zejména používání hnojiv, pesticidů, veterinárních léčiv a potravinářských přídatných látek, které mohou mít nepříznivé účinky na zdraví.²

Druhým z principů je princip ekologie. Ten se zabývá přirozeným životním prostředím a cykly. Každý z ekologických systémů má svůj určitý smysl a společně vytváří symbiotický vztah. Narušením jakéhokoli z nich je možné poškodit celý ekosystém. Proto je více než důležité, aby bylo dosaženo ekologické rovnováhy prostřednictvím návrhů na zemědělské systémy, které zároveň budou udržovat genetickou rozmanitost. Je nutné, aby všechny články, jak producenti, spotřebitelé, či obchodníci projevovali zájem o společně využívané prostředí, zahrnující krajinu, podnebí, půdu, vzduch i vodu.³

Třetí princip se nazývá princip spravedlnosti. Tento princip se zakládá na myšlence rovnocenných vztahů, kde spravedlnost je definována vzájemnou péčí, respektem a společným stylem zacházení s lidmi a ostatními živými bytostmi. Tento princip zdůrazňuje společné zapojení všech jedinců ať už rolníků, dělníků, distributorů, obchodníků, či spotřebitelů do ekologického zemědělství a mělo by všem zajistit potravinovou soběstačnost a snížení chudoby. Hlavním cílem je zajistit dostatečnou nabídku kvalitních potravin a dalších vý-

¹ Eagri.cz: Ekologické zemědělství. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi>

² IFOAM.org: The Principles of Organic Agriculture. *IFOAM: The Principles of Organic Agriculture* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/principles/index.html

³ IFOAM.org: The Principles of Organic Agriculture. *IFOAM: The Principles of Organic Agriculture* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/principles/index.html

robků. Jedním z předpokladů je zajištění adekvátních podmínek zvířatům k životu podle jejich fyziologie a přirozeného chování. Přírodní a ekologické zdroje použité pro výrobu a spotřebu by měly být řízeny tak, aby byly udrženy pro další generace.⁴

Důležitý je i princip péče. Ekologické zemědělství by se mělo řídit preventivním a zodpovědným způsobem s cílem chránit zdraví a blahobyt současných i budoucích generací populace a životního prostředí. Jakákoliv změna, která i když by mohla vést k zlepšení účinnosti a zvýšit produktivitu, nesmí způsobovat riziko ohrožující zdraví a blahobyt. Tento princip se zaměřuje na jeden z největších problémů v zemědělství a to opatřeními a odpovědností ve vývoji a technologiích v ekologickém zemědělství.⁵

1.2 Pojem bioprodukt a biopotravina

Podle zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství se pod pojmem bioprodukt⁶ rozumí:

„Surovina rostlinného, nebo živočišného původu, či hospodářské zvíře získané v ekologickém zemědělství; může jít tedy o prvotní surovinu (obilí, živé zvíře) a krmivo pro zvířata, osivo, ale třeba také hnůj, propolis atd., které zákon označuje za ,ostatní bioprodukty“.“⁷

Podle tohoto zákona jsou u výroby biopotravin zakázány činnosti, jako například bělení, působení hormonů, ozařování, nakládání s použitím chemikálií a podobně. Též je zakázáno používání syntetické přídatné látky (např. syntetická sladidla). Naproti tomu zákon uvádí také seznam povolených přídatných látek, tak zvaných éček, což jsou látky s běžným výskytem v přírodě, nebo zhotovené z přírodních surovin, například kyselina askorbová (vitamín C), oxid uhličitý, kyselina mléčná, kyselina citrónová, karubin a tak dále.⁸

⁴ IFOAM.org: The Principles of Organic Agriculture. *IFOAM: The Principles of Organic Agriculture* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/principles/index.html

⁵ IFOAM.org: The Principles of Organic Agriculture. *IFOAM: The Principles of Organic Agriculture* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/principles/index.html

⁶ Česká republika. Zákon o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů: Zákon č. 242/2000 Sb. In: *Sbírka zákonů*. 2000. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-242>

⁷ Ekoporadenský portál Ministerstva životního prostředí. *Jaký je rozdíl mezi pojmy bioprodukt, biovýrobek a biopotravina* [online]. [cit. 2012-07-30]. Dostupné z: <http://www.ekoporadny.cz/faq/biopotraviny-faq/jaky-je-rozdil-mezi-pojmy-bioprodukt-biovyrobek-a-biopotravina.htm>

⁸ Bio-potraviny.cz: Biopotraviny a bioprodukty - co vlastně jsou?. *Bio-potraviny.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.bio-potraviny.cz/>

Jako biopotraviny se označují potraviny vyrobené z bioproduktů, to znamená produktů kontrolovaného ekologického zemědělství. Hlavní charakteristikou biopotravin je vysoká kvalita, výrazná a nefalšovaná chuť a u některých druhů zeleniny a brambor také dlouhá trvanlivost. Navíc produkce těchto potravin je přátelská k životnímu prostředí a tedy společensky a eticky daleko lépe přijatelná, než konvenční způsob zemědělství. Proto z každého nákupu můžete mít dobrý pocit, nejen z hodnotné stravy, nýbrž také z investice do životního prostředí a našeho venkova. Na internetových stránkách www.kez.cz (Kontrola ekologického zemědělství, o.p.s. – víc níže) je možné nalézt seznam certifikovaných biopotravin.⁹

1.3 Legislativní rámec

Ekologické hospodářství a produkci biopotravin definoval v České republice zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.¹⁰

„Tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropského společenství podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a k němu se vztahující osvědčování a označování biopotravin a ostatních bioproduktů, a dále výkon kontroly a dozoru nad dodržováním povinností s tím spojených.“¹¹

Výše zmíněný zákon byl novelizován zákonem č. 344/2011, který nabyl platnost 1. 1. 2012. Tato novela byla vydána zejména z důvodu nejasností, které byly způsobené současnými ustanoveními ke stejnému tématu jak v evropské tak české legislativě. Přijetím by mělo dojít k zjednodušení a hlavně k lepší srozumitelnosti zákona.¹²

⁹ Bio-potraviny.cz: Biopotraviny a bioprodukty - co vlastně jsou?. *Bio-potraviny.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.bio-potraviny.cz/>

¹⁰ Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., nařízení Rady (eS) č. 834/2007, Úplné znění nařízení komise (eS) č. 889/2008 [online]. 2009[cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.biokont.cz/images/z242nr834nk889-710_web1.pdf

¹¹ Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., nařízení Rady (eS) č. 834/2007, Úplné znění nařízení komise (eS) č. 889/2008 [online]. 2009[cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.biokont.cz/images/z242nr834nk889-710_web1.pdf

¹² *Sbírka zákonů č. 344 / 2011* [online]. 2011[cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/predpisy-mze-neucinne/_prezentace_cz_mze_legislativa_pravni-predpisy-mze_predpisy-mze-neucinne_zakon-c-344-2011-sb.html

Dalším v České republice platnými nařízením týkající se bioprodukce je nařízení Rady (ES) č. 967/2008 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, které je novelizací nařízení Rady (ES) č. 834/2007.¹³

Ekologická produkce v Čechách podléhá i řadě nařízení Komise (ES). Jedná se o novely nařízení (ES) č. 889/2008, kterými se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007.¹⁴

- Nařízení Komise (ES) č. 1254/2008
- Nařízení Komise (ES) č. 710/2009 jednající o stanovení prováděcích pravidel ohledně ekologické produkce živočichů pocházejících z akvakultury a produkce mořských řas
- Nařízení Komise (EU) č. 271/2010, jestliže jde o logo EU pro ekologickou produkci
- Nařízení Komise (EU) č. 344/2011 stanovující pravidla pro ekologickou produkci, označování a kontrolu
- Nařízení Komise (EU) č. 426/2011, pokud se jedná o ekologickou produkci, označování a kontrolu
- Nařízení Komise (EU) č. 126/2012 jedná-li se o pravidla osvědčení
- Nařízení Komise (EU) č. 203/2012 týkající se prováděcích pravidel pro ekologickou produkci vína
- Nařízení Komise (EU) č. 505/2012 zahrnující pravidla pro ekologickou produkci, označování a kontrolu
- Nařízení Komise (EU) č. 392/2013, pokud jde o kontrolní systém pro ekologickou produkci

¹³ Platná legislativa: narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007. *Kez.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

¹⁴ Platná legislativa: narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007. *Kez.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

V České republice též platí nařízení Komise (EU) č. 1235/2008 obsahující pravidla pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí a jeho následné novely, kterými se též stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007:¹⁵

- Nařízení Komise (ES) č. 537/2009
- Nařízení Komise (ES) č. 471/2010
- Nařízení Komise (EU) č. 590/2011, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (EU) č. 1084/2011 zabývající se opatřeními pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (EU) č. 1267/2011 týkající se opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (EU) č. 126/2012, jestliže se jedná o opatření pro dovoz ekologických produktů ze Spojených států amerických
- Nařízení Komise (EU) č. 508/2012 jde-li o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (EU) č. 751/2012 zahrnující opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (EU) č. 125/2013, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (EU) č. 567/2013, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí

Ekologické zemědělství v České republice se také řídí podle nařízení Komise (ES) č. 586/2013, které novelizuje nařízení (ES) č. 1236/2008 stanovující prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí, a kterým se stanoví odchylka od nařízení (ES) č. 1235/2008, pokud jde o datum předkládání výroční zprávy.¹⁶

¹⁵ Platná legislativa: narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007. *Kez.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

¹⁶ Platná legislativa: narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007. *Kez.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

1.4 Označení bioproduktů

Označení bioproduktů v České republice se řídí legislativou České republiky a EU. Vzhledem k těmto nařízením musí být každý produkt označen slovem BIO, nebo jinou značkou udávající způsob produkce v ekologickém zemědělství a na obalu opatřen kódem organizace, která provedla kontrolu, jestli produkt doopravdy splňuje zákonné podmínky pro biopotraviny. Tento kód umožňuje snadné dohledání na stránkách jednotlivých kontrolních organizací, zda produkt doopravdy prošel kontrolou.¹⁷

V České republice působí nyní tři kontrolní organizace, jejichž kódy můžete nalézt na biopotravinách:

- ABCert AG, kód na obalu: CZ-BIO-002
- BOKONT CZ, kód na obalu: CZ-BIO-003
- KEZ, o.p.s., kód na obalu: CZ-BIO-001

Kromě těchto kódů je povinné, aby byl na obalu uveden grafický znak tzv. „biozebra“.¹⁸

Oprávnění používat tuto grafickou značku na obalu má výrobce, jehož produkt:

- splňuje legislativně stanovené podmínky pro ekologické zemědělství,
- prošel kontrolou jedné z kontrolních organizací, podléhající Ministerstvu zemědělství,
- obdržel „certifikát o původu biopotraviny“.

Použití tohoto loga na obalech produktů, které nesplňují všechny podmínky, se přísně trestá.¹⁹

Obrázek 1: Biolist (Zdroj: Biospotřebitel.cz)

Obrázek 2: Biozebra (Zdroj: Biospotřebitel.cz)

¹⁷ Biospotřebitel.cz: JAK POZNÁM BIOPOTRAVINU. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://biospotřebitel.cz/chci-znat-bio/jak-poznam-bio/znaceni-biopotravin>

¹⁸ Biospotřebitel.cz: JAK POZNÁM BIOPOTRAVINU. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://biospotřebitel.cz/chci-znat-bio/jak-poznam-bio/znaceni-biopotravin>

¹⁹ Biospotřebitel.cz: JAK POZNÁM BIOPOTRAVINU. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://biospotřebitel.cz/chci-znat-bio/jak-poznam-bio/znaceni-biopotravin>

Pro všechny balené bioprodukty vyrobené v EU a zároveň splňující stanovené normy platí od 1. července 2012 povinnost jejich označení jednotným evropským logem. Pro dovážené výrobky tato povinnost neplatí a je možné používat další soukromé, regionální, či národní logo.²⁰

Obrázek 3: Zahraniční loga bioproduktů (Zdroj: Biospotřebitel.cz)

1.5 Kontrola a certifikace

Jedním z hlavních aspektů bioproduktů by měla být nadprůměrná kvalita a odlišný způsob výroby, proto se musí postupy bioprodukce kontrolovat a produkty patřičně certifikovat. Spotřebitel si poté může být jistý, že produkt zakoupený pod označením bioproduktu, je doopravdy bioproduktem.²¹

Již v roce 1999 byla založena první česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace Kontrola Ekologického Zemědělství. Jejím hlavním úkolem je garantovat ekologický původ výrobku na všech stupních „výroby BIO“.²²

Tato organizace je pověřena Ministerstvem Zemědělství, aby prováděla kontrolu osob podnikajících v ekologickém zemědělství a certifikací jejich produktů. Produkty, které prošly touto kontrolou, nesou kódové označení: CZ - BIO - 001.²³

²⁰ Biospotřebitel.cz: JAK POZNÁM BIOPOTRAVINU. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://biospotřebitel.cz/chci-znat-bio/jak-poznam-bio/znaceni-biopotravin>

²¹ KONTROLA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ: Kdo jsme. *Kez.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>

²² KONTROLA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ: Kdo jsme. *Kez.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>

Další kontrolní organizací, která se nachází na území České republiky, je ABCERT. Tato společnost působí též v Německu a Itálii. Bioprodukty, které prošly kontrolou u této organizace, poznáte podle kódu na obale, který je: CZ-BIO-002.²⁴

Třetí kontrolní organizace působící jak v České republice, tak i na Slovensku je BIOKONT CZ,s.r.o.. Kód označení bioproduktů, které schválila tato organizace je: CZ-BIO-003.²⁵

Všechny tři kontrolní organizace kontrolují, zda produkty skutečně pochází z ekologického zemědělství a tudíž jejich výroba byla šetrná k přírodnímu prostředí. Všechny subjekty podílející se na obchodu v ekologickém zemědělství musí mít uzavřenou smlouvu o kontrole s jednou z výše uvedených kontrolních organizací.²⁶

Inspektoři těchto organizací pravidelně i namátkově kontrolují ekofarmy, zpracovatelé produktů, i velkoobchody. Klamavé označení produktů řeší tyto kontrolní organizace z podnětů jak kontrolních či spotřebitelských organizací, tak dokonce přímo spotřebitelů. Pokuta v případě pochybení může činit až 1 milion korun, podle druhu prohřešku.²⁷

²³ KONTROLA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ: Kdo jsme. *Kez.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>

²⁴ Abcert. Certifikace ekologického zemědělství: ABCERT se představuje. *Abcert.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.abcert.cz/>

²⁵ Abcert. Certifikace ekologického zemědělství: ABCERT se představuje. *Abcert.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.abcert.cz/>

²⁶ Biospotřebitel.cz: KDO RUČÍ ZA BIO. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.biospotřebitel.cz/biospotřebitel/sekce/218/biospotřebitelcz/chci-znat-bio/kdo-ruci-za-bio>

²⁷ Biospotřebitel.cz: KDO RUČÍ ZA BIO. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.biospotřebitel.cz/biospotřebitel/sekce/218/biospotřebitelcz/chci-znat-bio/kdo-ruci-za-bio>

2 Světový trh Bioproduktů a faktory, které ho ovlivňují

2.1 Vznik a formování ekologického zemědělství a produkce

Cesta ekologického zemědělství k nynější pozici celosvětově uznávané metody, podporované dotacemi, nebyla nijak jednoduchá a zejména na svých počátcích závisela na obrovské snaze samotných zemědělců a sympatizujících spotřebitelů. Hlavní motivace pro vytvoření ekologického zemědělství byly jistě negativa způsobená změnami v tradičním zemědělství začátku dvacátého století. Stěhování obyvatel z vesnic do měst, aby se zapojili do rozvoje průmyslu, nové možnosti zapojení vědy a techniky a změna struktury zemědělství, které se dříve soustředilo spíše na samozásobitelskou roli a nyní má za úkol zásobovat lidi žijící ve městě, to vše bylo příčinou, proč již po první světové válce (kolem roku 1920) se zaznamenávala snížená kvalita půdy, s tím spojená i nižší kvalita potravin a problémy s plodností hospodářských zvířat, nehledě na poškození přírodního prostředí. Reakcí vůči těmto úkazům byl například přednáškový cyklus pro zemědělce Rudolfa Steinera, nebo pokusy sira Alberta Howarda v Anglii.²⁸

Industrializace zemědělství se však nejvíce projevila až po druhé světové válce (padesátá a šedesátá léta dvacátého století). Nedostatek potravin v průběhu války a politické snahy o potravinovou soběstačnost se staly důvodem pro masivní rozmach průmyslové výroby. Toto období je v západní Evropě známo jako „Zelená revoluce“, u nás pak spíše jako „Socializace zemědělství“. Celosvětově se však jednalo o stejné projevy intenzifikace zemědělství. V České republice navíc díky režimu, který tu byl nastolen, došlo k likvidaci rodinných farem a tudíž ke ztrátě osobní zodpovědnosti zemědělce za vlastní půdu, majetek a chovaná zvířata.²⁹

²⁸ URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl.(Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6.

²⁹ URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl.(Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6.

„Příkopníci ekologického zemědělství byli tedy prozíraví altruisté, kteří zareagovali na tehdejší negativní vývoj v zemědělství.“³⁰

Velice podstatné bylo, že tito uvědomělí zemědělci nečekali na výsledky výzkumu a na státní podpory, dobrovolně odmítli používání agrochemikálií a dalších industriálních postupů a v praxi dokázali, že ekologické zemědělství je životaschopné.³¹

Klíčové bylo navázání kontaktů se spotřebiteli, kteří byli ochotni si za kvalitní produkty připlatit. Ekozemědělci si sami zavedli systém dobrovolné kontroly postupů produkce a certifikace ekofarem. Teprve o více než 30 let později převzala tento systém EU pro kontrolu produkčních postupů v konvenčním zemědělství.³²

Velice důležitým rokem pro ekologické zemědělství je rok 1972, kdy tehdejší prezident organizace francouzských zemědělců vystoupil s návrhem celosvětového spojení ekozemědělců, aby zajistili budoucnost této metodě.³³

Tento návrh měl za následek založení mezinárodní federace International Federation Of Organic Agriculture Movements (IFOAM) – Mezinárodní federace hnutí za ekologické zemědělství, která dnes sdružuje přibližně 800 členů ze 120 zemí. Tato federace stanovuje základní normy pro ekologické zemědělství, informuje o biopotravinách a ekozemědělství širší veřejnost a podporuje výměnu znalostí a názorů mezi jednotlivými členy.³⁴

Největší rozmach bioprodukce se datuje do druhé poloviny devadesátých let minulého století a to zejména z ekonomických důvodů. Poptávka po bioproduktech se neustále zvyšuje a stejně tak i podpora ze strany státu. Povědomí o nutnosti ochrany životního prostředí, které bylo a stále je díky mnohým vlivům včetně konvenčního zemědělství poškozováno se

³⁰ URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl.(Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6. Strana 11

³¹ URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl.(Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6.

³² URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl.(Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6.

³³ About-us: history. *Ifoam.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/en/about-us/history>

³⁴ About-us: history. *Ifoam.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/en/about-us/history>

dále prohlubuje, a proto je starost o životní prostředí v ekologickém zemědělství jednou z hlavních výhod, díky které se tato metoda bude těšit stále většímu zájmu.³⁵

2.2 Trh bioproduktů v USA

Ekologické zemědělství se těší v USA čím dál, tím většímu zájmu, právě z tohoto důvodu bude nejspíše potřeba rozšířit výzkum, vzdělání i celkovou produkci biopotraviny.³⁶

2.2.1 Historie trhu bioproduktů v USA

Počátky této nové metody zemědělství jsou úzce spjaty se jménem J. I. Rodale, který na základě prací sira Alberta Howarda z Anglie, Rudolfa Steinera z Německa a dr. Williama Albrechta z Missouri roku 1940 vyvinul myšlenku tehdy poprvé nazvaného „organické“ zemědělství. J. I. Rodale je též zakladatelem Nadace půdy a zdraví, dnes pojmenovaná po svém zakladateli Rodalův ústav, jejichž časopis Ekologické zemědělství a zahradnictví slouží dodnes jako primární zdroj pro ekologické informace a advokacii. Jak J. I. Rodale, tak jeho kolega z Anglie Lord Northbourne, který popsal integrovanou farmu jako „dynamicky žijící organický celek“, sdílí důraz na důležitost půdní ekologické hmoty pro zachování plodnosti, odmítnutí chemických hnojiv a pesticidů a oba označují živočišnou výrobu, jako základní součást fungování hospodářství.³⁷

Jednou z prvních US aktivit týkající se ekologického zemědělství byla roku 1980 zpráva a doporučení Ministerstva zemědělství USA (USDA – U.S. Department of Agriculture) z Berglandu o ekologickém zemědělství. První zákon, který v USA upravoval ekologické zemědělství, byl značně a překvapivě kritizován ze stran pěstitelů, podle nich tento zákon byl málo přísný. Přijetím změn tohoto zákona a posílení USDA Národního ekologického programu (NOP) vedlo k dramatickému nárůstu aktivity USDA v tomto oboru. Standardy byly dokončeny v roce 2002. Nejnovější odhady ukazují, že množství organických plodin a pastvin se mezi lety 1997 a 2001 zdvojnásobilo. Ekologické zemědělství se stalo pro USA

³⁵ URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl.(Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6. Strana 11

³⁶ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

³⁷ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

ekonomicky velice důležité, jako jeden z nejrychleji rostoucích sektorů amerického zemědělství s udržitelným růstem 20 % ročně po dobu 15 let do roku 2005. Odhad prodeje v roce 1990 byl 1 miliarda dolarů (USD) a již v roce 2003 se tento odhad zvednul na 10 miliard dolarů (USD).³⁸

O tom, že ekologické zemědělství je v USA vysoce perspektivní odvětví, svědčí i fakt, že počet tamějších ekofarem se od roku 2002 do roku 2012 zvýšil o 136 %, a to na celkový počet 17 281 ekofarem. Celkový prodej se za stejné období zvýšil dokonce o 266 % a počet certifikovaných výrobků o 163 %.³⁹

Ačkoliv se produkce biopotravin v USA neustále zvyšuje, nestačí na tempo růstu poptávky, proto se muselo vzdát pozice čistého vývozce a od roku 2002 je poměr dovozu k vývozu nejméně 8 ku 1. Jestliže má být konkurenceschopnost amerického ekologického zemědělství zachována, musí Ministerstvo zemědělství US přehodnotit jejich politiku, protože čelí zahraničním producentům, kteří jsou státem daleko více podporováni. K nejzákladnějším problémům USDA politiky bude patřit skutečnost, že veřejná finanční podpora v USA pro ekologické zemědělství není vázaná na konkrétní ochranu prostředí, zdraví, nebo sociální cíle, ale vychází z ekonomických výhod, což má za důsledek přidělování dotací podle velikosti ekologického sektoru.⁴⁰

2.2.2 Trh bioproduktů v USA v současnosti

USA má ze všech zemí největší obrát obchodu s bioprodukty. Když se podíváme na americký trh bioproduktů z dlouhodobějšího hlediska, zjistíme, že se neustále rozvíjí a každým rokem zvyšuje svůj podíl na celkovém trhu potravin i nepotravinářských výrobků. Z potravin mají již řadu let největší zastoupení mezi bioprodukty dvě kategorie a to ovoce a zelenina a mléčné výrobky. Jejich podíl představuje zhruba 43 % na biopotravinách a 15 % na celkovém prodeji ovoce a zeleniny v USA.⁴¹

³⁸ FarmXchange.org: Consumers Must Demand Organic Food. *FarmXchange.org* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.farmxchange.org/2013/04/24/>

³⁹ FarmXchange.org: Consumers Must Demand Organic Food. *FarmXchange.org* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.farmxchange.org/2013/04/24/>

⁴⁰ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. *Http://wherefoodcomesfrom.com* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

⁴¹ Growth-patterns-in-the-us-organic-industry: 2013-october. *Ers.usda.gov* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.ers.usda.gov/amber-waves/2013-october/growth-patterns-in-the-us-organic-industry.aspx#.UoJ39vIHRvB>

U.S. Biopotraviny vs. Celkový prodej potravin 2004-2011								
Kategorie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Biopotraviny	12 002	14 223	17 221	20 410	23 607	24 803	26 708	29 200
Nárůst	15,60 %	18,50 %	21,10 %	18,50 %	15,70 %	5,10 %	7,70 %	9,30 %
Všechny potraviny	544 141	566 791	598 136	628 219	659 012	669 556	673 324	673 324
Nárůst	1,60 %	4,20 %	5,50 %	5,00 %	4,90 %	1,60 %	0,60 %	4,50 %
% Biopotravin na celkovém prodeji potravin	2,20 %	2,50 %	2,90 %	3,20 %	3,60 %	3,70 %	4,00 %	4,20 %

*číslo jsou v miliónech USD

Tabulka 1: Ekologické potraviny vs. Celkový prodej potravin v USA (Zdroje: U.S. Organic Industry Overview a Farmaddairy.com)

Prodej bioproduktu meziročně vždy roste a to i přes hospodářskou krizi roku 2009, v současnosti pokračuje v trendu oživení po této recesi.⁴²

U.S. nepotravinové bioprodukty vs. Celkový prodej nepotravin 2004 - 2011								
Kategorie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nepotravinové bioprodukty	562	745	938	1 182	1 649	1 800	1 974	2 200
Nárůst	28,00 %	32,60 %	25,90 %	26,00 %	39,50 %	9,10 %	9,70 %	11,50 %
Celkový prodej nepotravin	317 600	331 400	343 900	356 300	369 800	365 000	377 300	396 165
Nárůst	7,00 %	4,00 %	4,00 %	4,00 %	4,00 %	-1,00 %	3,00 %	5,00 %
% nepotravinových bioproduktů na celkovém prodeji	0,18 %	0,22 %	0,27 %	0,33 %	0,45 %	0,50 %	0,50 %	0,56 %

*číslo jsou v miliónech USD

Tabulka 2: Ekologické nepotraviny vs. Celkový prodej nepotravin v USA (Zdroj: U.S. Organic Industry Overview a Farmaddairy.com)

Jak si můžeme všimnout, meziroční nárůst prodeje ekologických produktů je vyšší u nepotravinářského zboží. Nejvýznamnější kategorií ekologických nepotravinářských výrobků jsou organická vlákna (prádlo a oblečení), která dosáhla s hodnotou 605 miliónů USD 16% meziročního nárůstu. Druhou kategorií s hodnotou 490 miliónů USD a 6,6% nárůstem od roku 2009 jsou produkty osobní péče.⁴³

⁴² WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

⁴³ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

Zaměstnanost na trhu bioproduktů neustále roste a to zejména u společností s více než 50 zaměstnanci a očekává se, že tento trend bude pokračovat i v následujících letech. V současné době je v tomto oboru zaměstnáno více než půl miliónů Američanů.⁴⁴

V roce 2011 prodej organických produktů jak potravin tak nepotravin činil 31,4 miliard USD a to s meziročním nárůstem o 2,7 miliard USD, což je téměř dvojciferný procentuální nárůst oproti předchozímu období. Inflační tlaky držené dlouho na uzdě během nejhorší americké recese se nakonec projeví. Ceny konvenčních a ekologických produktů roku 2011 značně narostly.⁴⁵

Prodej organických produktů se svým nárůstem o 9,5 % je stále rychlejší než nárůst porovnatelných konvenčních potravinářských i nepotravinářských výrobků, který v roce 2011 dosahoval 4,7 %. Při rozdělení ekologických výrobků na nepotravinářské a potravinářské zjistíme, že zatímco nepotravinářské výrobky zaznamenaly větší meziroční růst, který činil 11% a potravinářských pouhých 5 %, tak podíl ekologických produktů na celkovém prodeji produktů se nachází v opačné situaci. Ekologické potraviny zaznamenaly nárůst na celkovém prodeji potravin o 4,2 %, zatímco organické nepotraviny vykazují na celkovém prodeji nárůst o jen 0,6 %.⁴⁶

Jak je již patrné, v prodeji ekologických výrobků převládají potravinářské produkty, ale nepotravinářské produkty pomalu ale jistě zvyšují svůj podíl na celkovém prodeji. Když se podívám na rok 2003, tak podíl nepotravinářských výrobků byl pouhé 4 %, ale o pár let později se tento podíl již zdvojnásobil na 7 %. Mnoho nepotravinářských ekologických produktů, jako jsou květiny a domácí potřeby, představuje jen nepatrný zlomek z celkového prodeje produktů, a proto mají obrovský potenciál pro růst poté, co si najdou místo v myslích spotřebitelů. Ekologická certifikace je stále dost nejasná u mnohých kategorií produktů, jako jsou například květiny, osobní péče a ryby, takže před tím než tyto výrobky budou moci růst na svých prodejích, je potřeba je striktněji a lépe definovat.⁴⁷

⁴⁴ Organic trade association: 012 Press Releases: Organic foods industry creates more than a half million jobs. *Organicnewsroom.com* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.organicnewsroom.com/2012/04/organic_foods_industry_creates.html

⁴⁵ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

⁴⁶ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

⁴⁷ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

Jedním z hlavních faktorů, který dopomohl k meziročnímu nárůstu obrátu, byl nárůst privátních značek. Přejít spotřebitelů k privátním značkám v období utahování opasků prokázalo, že privátní značky již nejsou synonymem nízké kvality, a že jsou schopny na tomto trhu obstát.⁴⁸

Ze strany potravin dochází k velkým zmatkům mezi spotřebiteli, když se mají rozhodnout mezi výhodami ekologických potravin, přírodních potravin, místních potravin, či potravin produkovaných neziskovými organizacemi. Producenti, kteří jsou schopni nabídnout zákazníkům kombinaci těchto atributů bez navýšení ceny, mohou dosáhnout bodu optima, ale zákazníci s omezeným rozpočtem, kteří činí nákupní rozhodnutí, často volí levné místní výrobky proti přeceneným dováženým ekologickým výrobkům.⁴⁹

S novějšími údaji se setkáváme u maloobchodu, kdy agentura SPINS⁵⁰ uvádí, že od září roku 2011 do září roku 2012 vzrostl maloobchodní prodej bioproduktů o 12,2 %⁵¹ a následně do 6. července roku 2013 vzrostl o dalších 13 %. To znamená, že maloobchodní prodej bioproduktů v polovině roku 2013 vzrostl na 11 200 miliónů dolarů (USD). Co se týče spotřebitelů, tato agentura uvádí, že v roce 2012 přibližně 36 % Američanů nakupovalo bioprodukty alespoň jednou měsíčně. Tato studie čerpá z dat získaných od obchodů s bioprodukty, obchodů pro labužníky, lékáren, velkých obchodních řetězců, Wallmartu, klubových obchodů, vojenských obchodů a levných obchodů, kdy zahrnuje bioprodukty, které jsou tvořeny nejméně ze 70 % biosložkou.⁵²

2.3 Trh bioproduktů v Asii a Tichomoří

Poptávka po ekologických potravinách v Asii rostla v posledním desetiletí ročně o 15 až 20 %. Tento ač významný růst v regionu, kde zemědělství soupeří o půdu a jiné zdroje

⁴⁸ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

⁴⁹ WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>

⁵⁰ About. *Spins.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.spins.com/about>

⁵¹ Organics. *Foodnavigator-usa.com* [online]. 2012 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.foodnavigator-usa.com/Trends/Organics/Organic-sales-up-12.2-says-SPINS-but-be-careful-what-you-attach-label-to-says-Hartman-Group>

⁵² Markets. *Foodnavigator-usa.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.foodnavigator-usa.com/Markets/Sales-of-organic-products-rose-13-in-the-year-to-July-6-in-the-US-retail-market-says-SPINS>

s průmyslovým a strojírenským sektorem, nemůže skrýt skutečnost, že podíl na trhu bioproduktů zůstává malý.⁵³

Ekologické produkty spotřebovávané v Asii jsou dvojího typu:

- 1) Místní produkty – rýže, čerstvé produkty, cukr, aromatické byliny a léčivé rostliny
- 2) Dovážené produkty – produkty pro potlačování sezónnosti produkce, kojenecká výživa, snídaňové cereálie, nápoje a mléčné výrobky

Asijský trh je charakteristický dovozem velkého množství zpracovaných ekologických výrobků. Hlavními maloobchodními trhy jsou Austrálie, Nový Zéland, Japonsko, Singapur, Taiwan, Hong Kong a Korejská republika. Jsou to relativně více industrializované země regionu. Nicméně bioprodukty nacházejí postupně i čím dál více spotřebitelů v rozvíjejících se zemích Asie jako jsou Filipíny, Thajsko, Indie, Čína a Malajsie.⁵⁴

V celém regionu zůstávají vysoké maloobchodní ceny biopotravin kvůli jejich nedostatku a vysokým dovozním nákladům. Na Asijských trzích mohou být bioprodukty až pětinasobně dražší než konvenční potraviny.⁵⁵

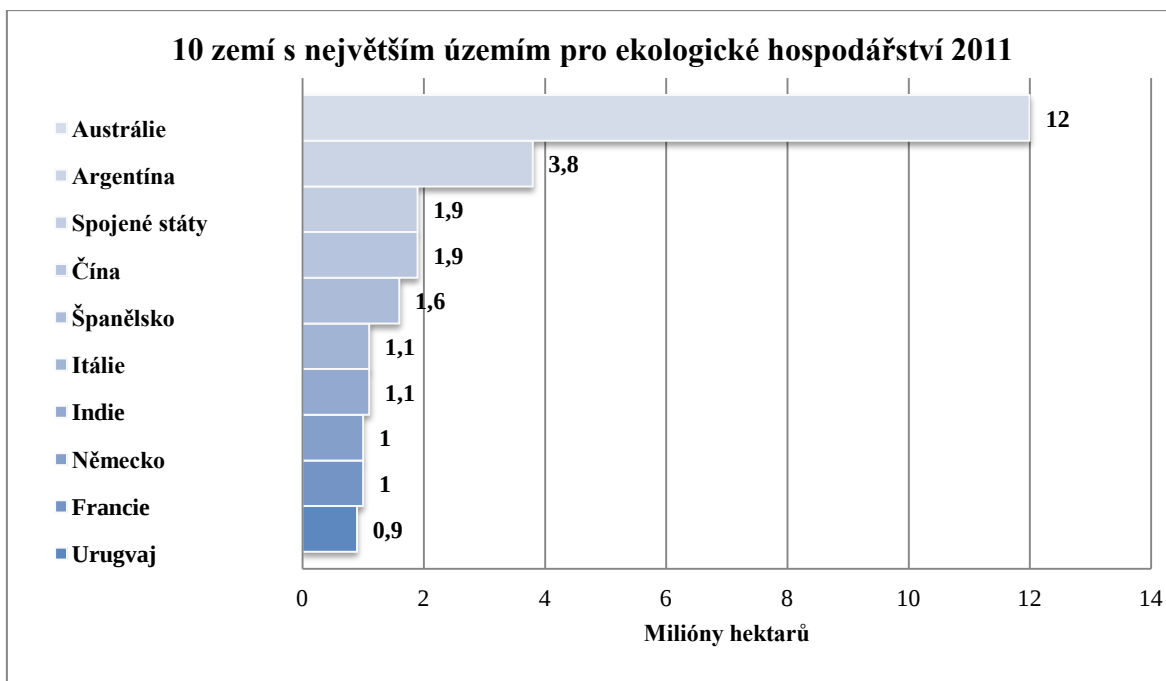
Tři z deseti zemí s nejrozsáhlejším územím pro ekologické zemědělství se nachází v regionu Asie a Tichomoří. Na prvním místě ze všech zemí světa v roce 2011 stále vedla Austrálie s více než 12 milióny ha určenými pro ekologické zemědělství. Velkou částí se ale na tomto území podílí přírodní prerie, která je určená pro pastvu hospodářských zvířat. Na čtvrtém místě se umístila Čína s 1,9 milióny ha určených pro ekologické zemědělství, zatímco ve stejném roce vykazovala Indie 1,1 miliónů ha, což ji řadilo na místo šesté.⁵⁶

⁵³ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁵⁴ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁵⁵ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁵⁶ 2419. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/2419.html>

Obrázek 4: Území určené pro ekologické hospodářství (Zdroj: Organic-world.net 2013)

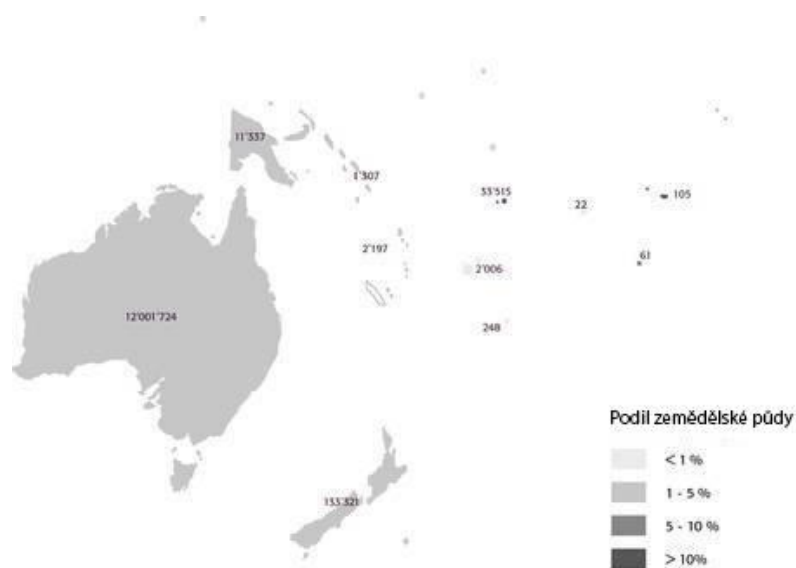
I přes to podíl území určeného pro ekologické zemědělství těchto dvou zemí zůstává pod 1 % z celkové výměry půdy. V žádné z asijských zemí nedosahuje podíl ekologické půdy na celkové výměře půdy ani 1 %, kromě Jižní Korey a Bhútánu, kde se tento podíl pohybuje mezi 1 – 5 %.⁵⁷ Vyšší podíl ekologicky upravované zemědělské půdy je v některých zemích západního Pacifiku. Austrálie se svými 12,02 milióny ha ekologicky obhospodařované půdy pokrývá jen asi 1,6 % své obrovské nevyužité plochy. V menším Timoru Leste ekologické území s rozlohou 2 497 ha pokrývá 7 % země. V ještě menší Samoe je 7 243 ha vyhrazených pro ekologické hospodářství tvoří 7,8 % území, což ji dostává na deváté místo mezi zeměmi s největším podílem ekologické půdy.⁵⁸

⁵⁷ 2419. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/2419.html>

⁵⁸ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

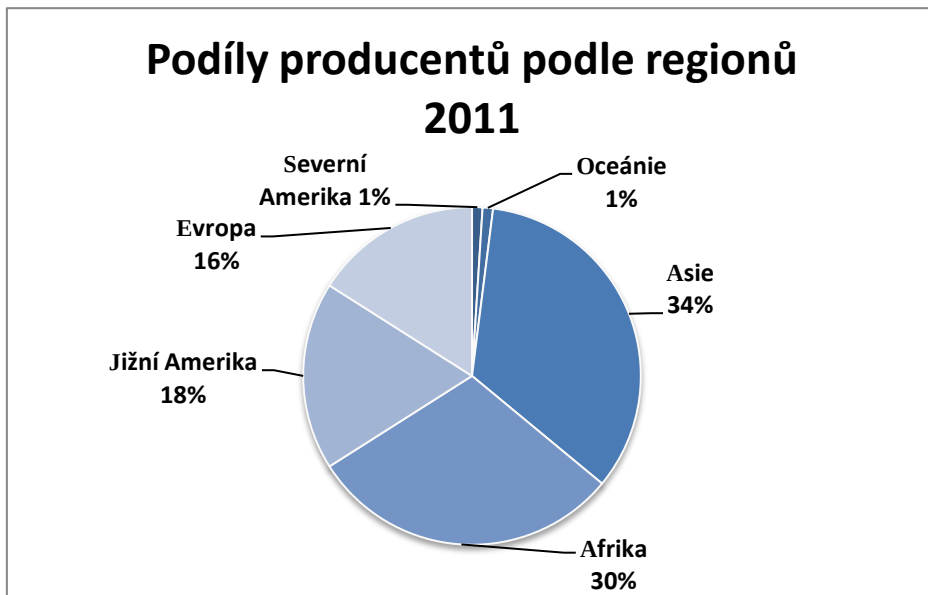

Obrázek 5: Podíl půdy ekologického zemědělství v Asii – 2011 (Zdroj: 2013-session-european-market)

Obrázek 6: Podíl půdy ekologického zemědělství v Tichomoří – 2011 (Zdroj: 2013-session-european-market)

Při hodnocení velikosti ekologické produkce v Asii a Tichomoří, je vhodné zmínit, že Indie je zemí s největším počtem bioproducentů na světě a to s 547 591 producenty v roce 2011. Navzdory tomuto faktu, je ale většina indické výroby vyvážena do zahraničí. Stejně tak i v ostatních zemích Asie se bioprodukty spíše vyvážejí, než spotřebovávají.⁵⁹

Obrázek 7: Podíly producentů podle regionů 2011 (Zdroj: Organic-world.net 2013)

Z regionu Asie a Tichomoří vykazovalo největší podíl na příjmech z prodeje bioproduktů v roce 2011 Japonsko se svým 44,6% podílem, následované Austrálií s 30,6% podílem, přičemž podíl Indie a Číny dohromady tvořil 25 %.⁶⁰

Spotřebitelé v Asii a Tichomoří se stále více obávají bezpečnosti potravin. Obavy se objevily v důsledku opakovaných potravinových krizí způsobených usazeninami pesticidů na čerstvých produktech, kontaminací potravin chemickými látkami u mléčných výrobků a mořských plodů a neregulovaným používáním přídatných látek ve zpracovaných produktech. V důsledku těchto faktorů se biopotraviny považují za bezpečnou volbu pro spotřebitele díky absenci chemikálií, nebo alespoň záruka nižší úrovně chemických usazenin než u výrobků konvenční produkce.⁶¹

⁵⁹ 2419. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/2419.html>

⁶⁰ Marketresearch.com. *Www.marketresearch.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.marketresearch.com/product/sample-7329507.pdf>

⁶¹ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

Mnoho reklamních kampaní pro bioprodukty zahrnuje kvalitativní atribut, který říká, že bioprodukty jsou bezpečnější pro lidské zdraví. Atribut ochrany životního prostředí v tomto regionu není u spotřebitelů tak ceněn. Díky tomu v Asii a Pacifiku stále existuje potenciál pro další růst trhů s bioprodukty, jako reakce na rostoucí poptávku po bezpečnějších potravinách. Výrobci této oblasti se snaží uspokojit poptávku distributorů po zemědělských produktech v rámci správné zemědělské praxe (GAP), která se také považuje za bezpečnou pro zdraví spotřebitelů.⁶²

Jeden z dalších kladů ekologického zemědělství je, že na rozdíl od konvenčního zemědělství nepoužívá minerální dusíkatá hnojiva, která jsou jedním ze zdrojů emise skleníkových plynů.⁶³

Doposud však není jasné, jestli bioprodukty ručně sbírané a balené v Asii v ranních hodinách a v evropských prodejnách dostupné o jeden až dva dny později zanechávají menší uhlíkovou stopu, než produkty pěstované ve vytápěných evropských sklenících a skladované mnoho týdnů v mrazárnách.⁶⁴

Pro biopotraviny byl největší šok rok 2008, kdy do té doby dvojciferný meziroční nárůst poklesnul v důsledku hospodářské recese, a tím že spotřebitelé v tomto období volili raději levnější konvenční potraviny. Tato krize způsobila nárůst protekcionismu jednotlivých států, což pro vývozně orientované ekologické zemědělce znamenalo vysoké ztráty a mnohdy bankrot.⁶⁵

V neposlední řadě bankovní úvěrové rezervy otřesené finanční krizí znamenají snížení investic do dalších let. Přičemž přechod z konvenčního zemědělství na ekologické můžeme považovat za velkou investici, tudíž je více než pravděpodobné, že s těmito utaženými zdroji bude jen velice málo subjektů schopných si tento přechod dovolit. Proto ekonomická

⁶² CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁶³ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁶⁴ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁶⁵ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

krize by mohla být jednou z největších zkoušek růstu exportně orientované ekologické produkce, která v regionu Asie a Pacifiku převládá.⁶⁶

S cíle reagovat na výzvy následujících let se navrhuje dvě kombinované strategie:

- 1) Posílit místní poptávku po bioproduktech
- 2) Lépe reagovat na místní ekologické trhy

Za prvé je důležité začít diverzifikovat odbytiště z regionů ekologických producentů. Toto odvětví je závislé na vývozu do vzdálených zemí. V tomto regionu by mohla být stimulovaná větší poptávka. Toho bude dosaženo zvýšením povědomí místních spotřebitelů o životním prostředí, bezpečnosti potravin a chuťovými atributy bioproduktů. Jako mnoho průmyslových aktérů v regionu je i toto odvětví zapojeno do ziskových a exportně orientovaných odvětví a je potřeba, aby tyto zisky investovali do rozvoje levnějších marketingových kanálů pro produkci, které jsou již certifikovány pro export. Tyto investice mohou pomoci rozvinout místní spotřebitelskou poptávku po bioproduktech, čímž se zvýší celkové tržby, i přes nižší marže než u vyváženého zboží. Konečně participační garanční systémy certifikace, které se týkají velmi úzce propojené skupiny výrobců a spotřebitelů zapříčiní větší důvěru spotřebitelů v ekologické produkty při současném snížení nákladů na produkci. Tyto garanční systémy se již osvědčily v Latinské Americe a do jisté míry i v Indii a Japonsku.⁶⁷

Současně s rozvíjející se místní spotřebitelskou poptávkou je potřeba vynaložit úsilí na změnu výrobních systémů na uspokojení této nové poptávky. V některých zemích jako je Čína, velké obchodní zemědělské podniky podporují ekologickou produkci tím, že zaměstnávají nájemné dělníky. V jiných zemích, jako Thajsku a Filipínách, byl úspěšně implementován způsob podpory ekologického zemědělství přes pomoc skupinám nezávislých samozivitelů. Oba modely jsou výhodné, ale je nutná pečlivá studie cílových místních trhů pro zlepšení podnikatelského rozhodování zemědělců. Jak bylo zmíněno již výše participační garanční systémy by měly být vytvořeny z důvodu monitorování bezpečnosti potravin, zejména kvůli obavám spotřebitelů v Asijsko-Pacifickém regionu. Technologie jsou též potřeba pro řešení problémů spojených s přepravou tak vysoce kvalitních produktů podléhajících rychlé zkáze ke koncovým spotřebitelům. Práce potravinářské a zemědělské organizace (FAO) podporující ekologické zemědělství v Asii spočívá v prokázání, že partnerství mezi vládou, občanskou společností a soukromým sektorem a jejich společné úsilí

⁶⁶ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁶⁷ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

je cesta k udržitelnému rozvoji ekologického hospodářství a to zejména na vnitřním trhu Filipín, nebo v zemích silně zaměřených na vývoz, jako je například Thajsko.⁶⁸

2.3.1 Trh bioproduktů v Číně

Počátky trhu s bioprodukty se datují do pozdních 80. let 20. století a stejně jako v ostatních zemích Asie je i čínské ekologické zemědělství založené na tradičních zemědělských postupech, které existují více než tisíc let. Prvotním motivem byla ochrana životního prostředí a kvalita potravin, které utrpěly během Zelené revoluce konané roku 1980 veliké rány, díky používání levných agrochemikálií. Později se spíše jedná o exportní příležitost.⁶⁹

Růst tohoto sektoru byl doopravdy pozoruhodný, jelikož během 5let půda určená pro ekologickou produkci dosahovala více než miliónu ha. Čínská vláda rychle zareagovala a již od poloviny 90. let 20. století upravuje toto odvětví systémem pravidel a předpisů.⁷⁰

Zlomovým okamžikem pro ekologickou produkci byl rok 1989, kdy se organizace Venkovský Ekologický Oddělení Institutu Nanjing (NIES) pod vedením Státní Administrativy Ochrany Životního Prostředí (SEPA), dnes známá jako Ministerstvo životního prostředí (MEP) stala členem Mezinárodní Federace Hnutí Ekologických Zemědělců (IFOAM), aby začala propagovat ekologické zemědělství ve svém státě.⁷¹

Od roku 2005 se zavedly v Číně povinné normy a dozorčí systém pro certifikaci ekologických podnikatelů. V současné době je v Číně pouze 26 certifikačních organizací, které mohou udělovat povolení ekologickým podnikatelům a všechny byly založeny v Číně.⁷²

⁶⁸ CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26–28 May 2009. *China BioFach* [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>

⁶⁹ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷⁰ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷¹ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷² INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

Poslední odhad v roce 2011 byl 1,9 miliónů ha půdy určené pro ekologickou produkci, zatímco ve stejném roce celková organická produkce byla ohodnocena přibližně na 7,9 miliard USD.⁷³

Až donedávna bylo čínské ekologické zemědělství orientované převážně na export. Stejně jako v ostatních rozvojových zemích, čínský vývoz bioproduktů má tři hlavní trhy a těmi jsou Evropa, Severní Amerika a Japonsko. Hlavními vývozními produkty jsou zpracovaná zelenina, sojové boby, med, obilí, zelený čaj, bylinné léky a fazole. Statistické údaje o exportu jsou velice zmatečné a v každém zdroji se setkáme s jinými čísly, lze však předpokládat, že v roce 2009 se export mírně propadnul kvůli hospodářské recesi a jejím dopadům na dovozní země. Jedním z hlavních problémů čínského vývozu je nedůvěra v čínské bioprodukty způsobená potravinovými skandály.⁷⁴

Čínské ekologické společnosti dovážely bioprodukty, obzvláště surový materiál a polo zpracované výrobky jako ingredience pro konečné zpracování zboží, přičemž většinu z nich poté exportovaly. Nejvíce dováženými surovinami jsou bio cukr, sušené ovoce, oříšky a med. Dovoz v posledních dvou letech zažil pokles.⁷⁵

Další kategorií dovozu jsou výrobky určené pro domácí trh. Jedná se především o výrobky, které není možné vyrobit v tuzemsku. Původně to byly pouze hotové výrobky, ale v pozdější fázi se dovážely produkty hromadně a v Číně se přebalovaly. Hlavní dovozní zboží pro čínské spotřebitele představují čerstvé tropické ovoce, sušené ovoce, oříšky, koření, merlík, med a káva.⁷⁶

Domácí trh bioproduktů v Číně se začal rozvíjet kolem roku 2000 a obzvláště rychle expanduje v posledních pár letech po potravinových skandálech. Spotřebitelé bioproduktů bychom mohli rozdělit do 8 kategorií: Rodiny úředníků, rodiny s malými dětmi, rodiny se zdravotními problémy, zámožské navrátilce, podnikatelé z Číny, vládní úředníci, mladí lidé a cizinci žijící v Číně. Rodiny úředníků zajišťují 40 % spotřeby a jsou nejpočetnější skupinou. Studie bioproduktů prokazují, že spotřebitelé jsou velice znepokojeni kvalitou potravin a upřednostňují nutriční vlastnosti a nezávadnost před vzhledem. Daleko důležitější pro

⁷³ Marketresearch.com. *Www.marketresearch.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.marketresearch.com/product/sample-7329507.pdf>

⁷⁴ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷⁵ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷⁶ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

důvěru spotřebitelů je spolehlivá certifikace než reklamy a propagace. Spotřebitelům též tolik nezáleží na tom, zda jsou bioprodukty původem z Číny nebo z dovozu.⁷⁷

Maloobchodníci, obzvláště supermarkety a specializované obchody, dominují domácímu ekologickému trhu. Hlavním prodejním kanálem jsou supermarkety zaměřené na cílové zákazníky, kontrolují více než 80 % maloobchodního trhu. Specializované prodejny početně rostou, ale jejich prodeje jsou limitované. Celkově v Číně převládají organizované systémy před farmami jednotlivců. Existuje pouze několik tisíc certifikovaných ekofarem, oproti tomu v roce 2007 bylo 2 500 certifikovaných ekologických producentů s více než 100 000 samostatnými farmami.⁷⁸

Na čínském trhu se již u některých bioproduktů setkáváme s nasycením trhu, jako například u ryže, čerstvého ovoce a zeleniny, masa a zeleného čaje. Pokud nemají výrobky unikátní vlastnosti, jako třeba zvláštní zdravotní výhody nebo inovace výrobku, mají nízký tržní potenciál. Bioprodukty s dobrými vyhlídkami zahrnují zpracované produkty a potravinové doplňky, obzvláště mléčné produkty, nebo dětská a kojenecká potrava.⁷⁹

Z hlediska geografického rozložení se nejvíce ekologických zemědělců vždy nacházelo ve východní a severovýchodní Číně. Nejvyšší koncentrace ekofarem je v oblasti vnitřního Mongolska (severovýchodní region), Jilinu (severovýchodní region) a Yunnanu (jižní region).⁸⁰

⁷⁷ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷⁸ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁷⁹ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

⁸⁰ INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). *Organic Food Products in China: Market Overview* [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>

2.3.2 Trh bioproduktů v Japonsku

Japonsko jakožto jeden z významných maloobchodních trhů s bioprodukty v regionu Asie a Tichomoří dosáhlo v roce 2011 na tomto trhu obratu 1 miliardy EUR, což ho činilo zemí s devátým největším trhem bioproduktů na světě.⁸¹ V této zemi hospodařilo v roce 2011 v rámci ekologického zemědělství 2 317 producentů na území o velikosti 9 401 ha.⁸²

Podle nejnovějších průzkumů se ekologické zemědělství v Japonsku neustále rozšiřuje a to zejména z toho důvodu, že japonští spotřebitelé kladou důraz na kvalitní potraviny. Termín bioprodukt zná v této zemi 97 % populace a 65 % je pravidelně nakupuje. Pozoruhodné je, že více než polovina spotřebitelů (60 %), kteří bioprodukty nakupují několikrát týdně, či skoro každý den je starších 50 let. U věkové kategorie 30 až 40 let nakupuje biopotraviny alespoň jednou týdně 32 %. Stejně jako u většiny ostatních zemí bioprodukty nakupují obyvatelé s vyššími příjmy.⁸³

I přestože se zdá, že je nyní poptávka po bioproduktech celkem velká, je to jen zlomek poptávky, která by v následujících letech mohla být. V současnosti je totiž problém neznalost správného významu slova bioprodukt, kdy navzdory tomu, že 97 % populace tento termín zná, pouhých 5 % rozumí jeho pravému významu. Další z příčin je zavádějící označení potravin, kdy spotřebitelé těžce rozeznávají rozdíl mezi produkty označenými jako „gennoyaku“, což znamená s omezeným množstvím chemikálií a „mu’nohyaku“, jakožto výrazem pro produkty bez chemikálií. Toto označení se plánuje v následujících letech vyjasnit, aby nedocházelo k zbytečnému matení spotřebitelů.⁸⁴

2.4 Trh bioproduktů v Africe

Africký trh s certifikovanými ekologickými produkty je stále malý a většina výrobků je exportována na severní trhy.⁸⁵

⁸¹ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

⁸² Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

⁸³ 13083. *Organic-market.info* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.organic-market.info/web/Continents/Asia/Japan/201/203/0/13083.html>

⁸⁴ Japan_6-20-2013. *Gain.fas.usda.gov* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Japanese%20Organic%20Market_Osaka%20ATO_Japan_6-20-2013.pdf

⁸⁵ IFOAM: Marketing of organic products from Africa. *Ifoam.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/Marketing_products.html

Vzhledem k tomu, že zemědělství v Africe využívá jen málokdy přídatných látek, či jiných technologií Zelené revoluce, tak se dá považovat africké zemědělství de facto za ekologické.⁸⁶

V Africe můžeme ekologické zemědělství rozdělit do dvou různých úrovní založených na certifikaci: certifikované bioprodukty a necertifikované nebo zemědělsko-ekologické farmy. Po výrobcích, které jsou určeny pro vývoz, se požaduje, aby byly certifikované. Nicméně, místní trhy certifikovaných výrobků také rostou, obzvláště v Egyptě, Jižní Africe, Ugandě, Keně a Tanzanii. Na druhé straně relativně málo rozvinuté ekologického zemědělství v Ghaně bude jen obtížně certifikovat produkty kvůli četným překážkám. Důležitým motivačním faktorem pro ekologickou produkci v zemi je vysoká poptávka po bioproduktech v rozvinutých zemích.⁸⁷

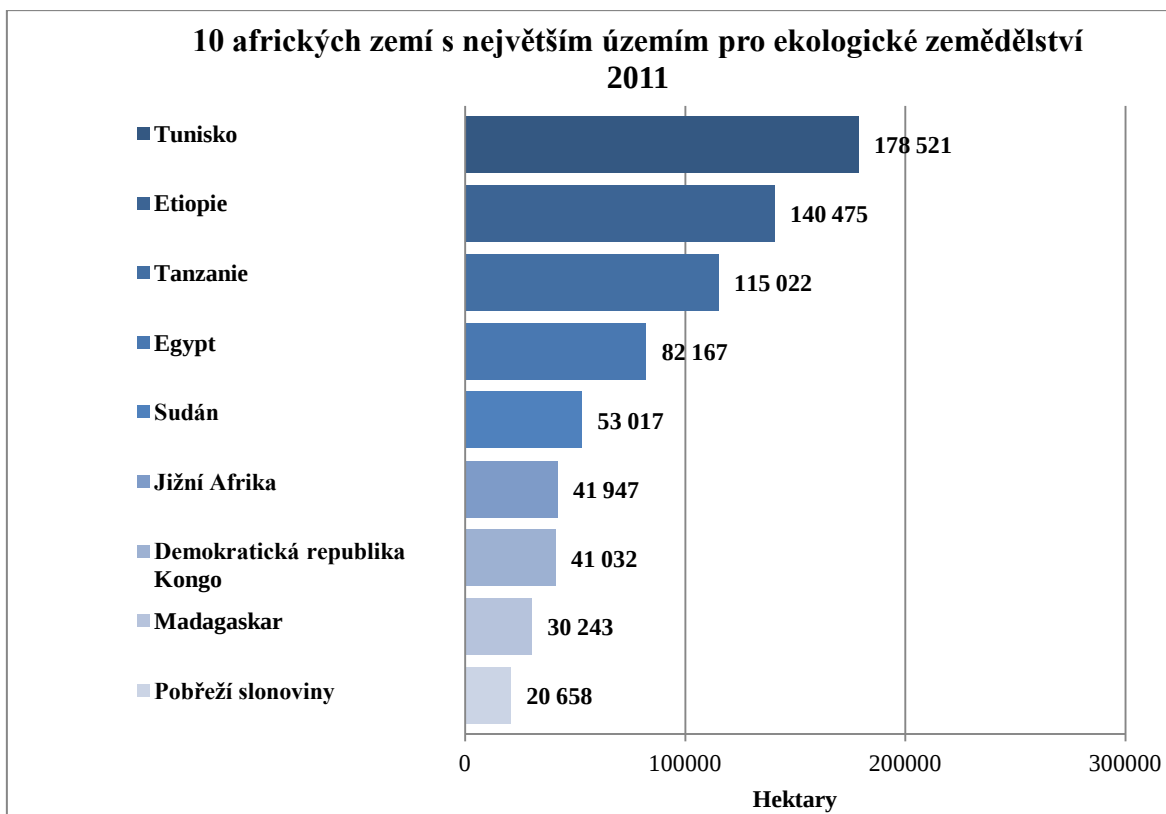
Podle nejnovějších údajů získaných organizací IFOAM⁸⁸ se na Africkém kontinentu vyskytovalo 540 000 bioproducentů, což je 30 % ze všech světových producentů v roce 2011. Z níže uvedeného grafu lze vidět, že stát s největší rozlohou půdy určené k ekologickému zemědělství na tomto regionu byla v roce 2011 Uganda s 228 419 ha.⁸⁹

⁸⁶ OSEI-ASARE (PHD), Yaw Bonsu. Status of Organic Agriculture in Ghana: A Survey of Consumers, Producers, and Marketers. *An FAO/GOAN/MOFA PROJECT ON ORGANIC AND FAIRTRADE EXPORTS FROM AFRICA* [online]. 2009, s. 31 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/pdf/Status-of-Organic-Agriculture-in-Ghana-Baseline-Survey-2009.pdf

⁸⁷ OSEI-ASARE (PHD), Yaw Bonsu. Status of Organic Agriculture in Ghana: A Survey of Consumers, Producers, and Marketers. *An FAO/GOAN/MOFA PROJECT ON ORGANIC AND FAIRTRADE EXPORTS FROM AFRICA* [online]. 2009, s. 31 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/pdf/Status-of-Organic-Agriculture-in-Ghana-Baseline-Survey-2009.pdf

⁸⁸ *Ifoam.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/>

⁸⁹ *Herve_b_overview_of_oa_in_ea. Ifoam.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/sites/default/files/herve_b_overview_of_oa_in_ea.pdf

Obrázek 8: 10 afrických zemí s největším územím pro ekologické zemědělství v roce 2011 (Zdroj: Herve overview 2013)

Konkrétní údaje o většině zemí na tomto trhu nejsou dostupné z důvodu velkých rozdílů mezi jednotlivými státy a politických a vojenských nepokojů, které zde panují. Vybral jsem proto relativně stabilní státy, u kterých jsou k dispozici alespoň některé konkrétní údaje o trhu bioproduktů.⁹⁰

2.4.1 Trh bioproduktů v Ghaně

Tradiční zemědělství v Ghaně může být považováno za ekologické, jelikož neuzivá chemikálie nebo přídatné látky pro zpracování půdy. Pokud se však povedl přechod ve zdejší krajině na ekologické zemědělství, tak je výnosný a života schopný. Odhaduje se, že v této zemi je 19,893 ha ekologické půdy, což je 0,13 % z celkové zemědělské půdy. Celkový

⁹⁰ OSEI-ASARE (PHD), Yaw Bonsu. Status of Organic Agriculture in Ghana: A Survey of Consumers, Producers, and Marketers. *An FAO/GOAN/MOFA PROJECT ON ORGANIC AND FAIRTRADE EXPORTS FROM AFRICA* [online]. 2009, s. 31 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/pdf/Status-of-Organic-Agriculture-in-Ghana-Baseline-Survey-2009.pdf

počet bioproducentů je stanoven na 3 464.⁹¹ Jen velmi málo bioprodukce je určena pro domácí trh.⁹²

2.4.2 Trh bioproduktů v Tanzanii

Produkce a marketing bioproduktů v Tanzanii jsou stále na začátku přes úsilí vlády, která již v roce 1990 zahájila kampaň na podporu ekologického zemědělství a souvisejících služeb. Místní trh nebyl vyvinut z důvodu nízké informovanosti o bioproduktech v populaci a přístup na mezinárodní trh byl zpomalen vysokými náklady na certifikaci výrobků. Vysoké náklady způsobují i to, že neexistují žádní jednotliví farmáři s certifikací. Studie prokázaly, že většina spotřebitelů bioproduktů v této zemi jsou cizinci. Jestliže se má místní trh rozvíjet je nutná podpora dvojího typu. První část se musí zaměřit na informovanost populace o bioproduktech a druhá na lepší dostupnost bioproduktů k spotřebitelům. Přitom přechod na ekologické zemědělství by neměl činit nějaké větší potíže, jelikož metody užívané nyní se velmi shodují s metodami ekologického zemědělství.⁹³

2.4.3 Trh bioproduktů v Zambii

První organizace založena za účelem ekologického zemědělství v Zambii v roce 1999 je OPPAZ (The Organic Producers and Processors Association of Zambia). Tato organizace zkoumá, jak zvýšit vývoz bioproduktů rozvojem přímých spojení s kupci a navržením efektivních distributorských kanálů pro producenty. Využívají finanční a technické pomoci EU – Export Development Program II – program na rozvoj vývozu II. Hlavním exportním trhem Zambie by měla být Evropa. Pravidelně se účastní ekologických veletrhů, kde získávají velice důležité obchodní kontakty. Místní trh se v Zambii používá jako jakýsi odrazový můstek pro ekologické producenty, kteří nemají dostatek prostředků na to, aby se mohli podílet na trhu mezinárodním. Obchody, které se na místním trhu zabývají prodejem pouze

⁹¹ Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

⁹² OSEI-ASARE (PHD), Yaw Bonsu. Status of Organic Agriculture in Ghana: A Survey of Consumers, Producers, and Marketers. *An FAO/GOAN/MOFA PROJECT ON ORGANIC AND FAIRTRADE EXPORTS FROM AFRICA* [online]. 2009, s. 31 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/pdf/Status-of-Organic-Agriculture-in-Ghana-Baseline-Survey-2009.pdf

⁹³ EXPORT PROMOTION OF ORGANIC PRODUCTS FROM AFRICA. *Opportunities for Domestic Organic Market in Tanzania: A Rapid Market Scan carried out for EPOPA Tanzania* [online]. 2004 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.grolink.se/epopa/Publications/Opportunities_Dom_%20Org_Market_Tanzania-04.pdf

bioproduktů, jsou „Foxy Organic Shop“ a „Go Organic Shop“. Kromě prodeje slouží tyto obchody k šíření povědomí o bioproduktech.⁹⁴

2.4.4 Trh bioproduktů ve východní Africe

Stejně jak v ostatních zemích se často používají staré metody zemědělství, ale stejně tak setkáme se i s případy onemocnění lidí, zvířat a špatnou úrodností, což je způsobeno používáním umělých hnojiv, pesticidů a jiných chemikálií. Formální počátky ekologického zemědělství se datují do 80 let, kdy začala fungovat první školicí instituce zabývající se ekologickým zemědělstvím. Jedním z hlavních problémů zdejší oblasti je nedostatek ekologických trhů a přístupů na trhy. Dalším problémem je opět nízká informovanost. Podle studii 38 % populace vůbec pojem bioprodukt nezná. Tři hlavní země této oblasti jsou Keňa, Uganda a Tanzanie. Je nezbytné, aby tyto trhy pomohly i okolním zemím v rozvoji trhu bioproduktů, čímž docílí zvýšení celkové úroveň trhu.⁹⁵

2.4.5 Trh bioproduktů v Jihoafrické republice

Průzkumy ukazují, že trh bioproduktů v Jihoafrické republice v posledních 15 letech rapidně roste. Svaz ekologického zemědělství v této zemi vznikl v roce 1990 a společně s Bio-Dynamic zemědělskou asociací a hnutím za šetrnost k životnímu prostředí Jižní Afriky a Zimbabwe byly prvními hlasy, které se zasazovaly o ekologické a společné principy. A tento boj nakonec zdárně vyhrávají, čím dál, tím více producentů se zaujímá o ekologické zemědělství a přibývá certifikovaných produktů. Ekologické produkty jsou zde velmi často používané v lékařství a neustále se rozšiřuje povědomí populace o blahodárných účincích bioproduktů na lidské zdraví. Jihoafrická republika je již dlouho známá a osvědčená země na dovoz kvalitních potravin typu čerstvého ovoce, ale zdejší bio producenti se setkávají s finančními problémy, jelikož certifikace výrobků je velice nákladná, a proto často jejich volbu ovlivňují jejich finanční možnosti. A stejně tak jsou omezeni i spotřebitelé, kdy pouze ti majetnější si bioprodukty mohou dovozt.⁹⁶

⁹⁴ ORGANIC PRODUCERS AND PROCESSORS ASSOCIATION OF ZAMBIA. *“Development of the Local Market for Organic Products in Zambia”* [online]. 2006 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/pdfs/Developing%20the%20Local%20Market%20in%20Zambia%20OPPAZ.pdf

⁹⁵ NDUNGU, Samuel K. KENYA ORGANIC AGRICULTURE NETWORK (KOAN). *The Development of a Consumer awareness and Education Concept Based on A Consumer Survey of Attitudes and Preferences Towards Organic Foods and on the Review of Existing PR Materials in East Africa.* [online]. 2006 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/partners/projects/pdfs/Ifoam%20Survey%20Report.pdf>

⁹⁶ EXPORT PROMOTION OF ORGANIC PRODUCTS FROM AFRICA. *South African Organic Market Study* [online]. 2006 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.grolink.se/epopa/Publications/Market-studies/SA%20OMS.pdf#search=%22%22South%20African%20Organic%20Market%20study%22%20EPOPA%22>

2.4.6 Trh bioproduktů v Egyptě

Většina zemědělství v Egyptě se odehrává na územích na pobřeží Nilu, nebo v Oázách. Ekologické zemědělství je v této zemi podporováno investicemi ze zahraničí a sníženými cenami pozemků. Ekologické farmy jsou většinou velké a moderní. V roce 2010 bylo v Egyptě 790 bioproducentů na území 82 167 ha.⁹⁷ Skoro polovina těchto farem se nacházela v oblasti Středního Nilu v regionu EL-Fayoum, což je 100km jižně od Káhiry. Více než polovina ekologických farem v Egyptě je ve velikosti od 4,5 do 20 ha. Jen pár z nich je větších než 400 ha, ale i přes svůj nízký počet vytvářejí 20 % bioprodukce. Vznik ekologické produkce v Egyptě se datuje do roku 1977, kdy byla založena biodynamická farma Sekem (hieroglyfický překlad je „životní síla slunce“) Ibrahimem Abouleishem. Tato farma se velice rychle rozrůstala a též rozšiřovala svojí nabídku produktů. Nakonec nemohla tato farma pokrýt poptávku po produktech a tak se domluvili s ostatními farmáři na pomoci při převedení na metody biodynamické produkce. Většina farem v tomto regionu se zabývá produkcí bylin a léčivých rostlin. Legislativní rámec ekologické zemědělství v Egyptě nebyl stále pevně stanoven, ale již brzy by se tomu tak mělo stát. Celou ekologickou produkcí této země řídí vývoz do Evropy. Hlavní vývozní plodiny jsou bylinky, zelenina a ovoce. Jednou z hlavních výhod Egypta je jeho celoroční úrodnost, takže je schopný zajistit produkty do Evropy i mimo sezónu. Domácí poptávka po bioproduktech se koncentruje v urbanizovaných oblastech Káhiry a Alexandrie. 60 až 70 % spotřebitelů jsou cizinci. Většina obchodů zabývajících se prodejem bioproduktů se nachází ve velkých obchodních střediscích a farma Sekem je hlavní dodavatel. Budoucí potenciál pro ekologické zemědělství mají hlavně turisticky oblíbené oblasti díky snazšímu získání zahraničních investicí a odběru produktů do hotelů a restaurací. Kvůli nedostatečné legislativě musí být výrobky dodatečně kontrolovány a testovány, což samozřejmě zvyšuje jejich cenu a tak mnozí farmáři si mohou dovolit prodávat pouze 2 – 3 produkty jako bio a ostatní přes konvenční řetězce. Proto je nezbytný vládní zásah a vytvoření institucí pro podporu ekologických farmářů.⁹⁸

2.5 Trh bioproduktů v Evropě

Stejně jako Severní Amerika i Evropa je oblast počátku ekologického zemědělství. Základem rozvoje ekologické produkce v této oblasti byly spotřebitelé a producenti, kteří sympatizovali s myšlenkami udržitelného rozvoje, ochrany životního prostředí a ochrany

⁹⁷ Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

⁹⁸ PAUL RYE KLEDAL, Ahmed El-Araby, Sherif G. Salem. *Country report: Organic Food and Farming in Egypt* [online]. 2008 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://orgprints.org/14743/1/Organic_food_and_farming_in_Egypt_Willer_2008.PDF

kvality produktů. Stejně tak důležitými byly politická podpora, financování v rámci programu rozvoje venkova, právní ochrana a podpora výzkumů a poradenství. EU začala podporovat myšlenku ekologického zemědělství okolo roku 1992.⁹⁹

V roce 2004 Evropská komise vypracovala akční plán ekologických potravin a zemědělství. V rámci tohoto akčního plánu se zrealizovala řada opatření pro podporu tohoto sektoru včetně propagační kampaně pro bioprodukty. Akční ekologické plány poskytly rámec pro integraci politik a opatření s cílem podpořit rozvoj ekologického sektoru. Tyto plány slouží jako strategický nástroj pro vlády k dosažení politických cílů. V současné době nejméně 16 zemí v Evropě používá, nebo používalo plán Gonzalez 2011, mnoho z nich s množstevními cíly. Například Rakousko se zaměřilo na dosažení 20 % ekologicky obhospodařované půdy do konce roku 2010 – plán byl dodržen již skoro v polovině roku 2010, kdy podíl ekologické půdy byl 19,5 %.¹⁰⁰

V roce 2011 půda určená pro ekologické zemědělství překročila 9 miliónů ha, konkrétně se na území Evropy nachází 10,6 miliónů ha ekologické půdy, což tvoří 2,2 % z celkové zemědělské půdy. V porovnání s rokem 2000 se ekologická půda více než zdvojnásobila a počet producentů na tomto území se zvýšil o 70 % na celkem 290 000. Celkový obrát na tomto trhu vzrostl oproti roku 2010 o 9 % na 21,5 miliónů EUR.¹⁰¹

Největším trhem v tomto regionu roku 2011 bylo s obrátem 6,6 miliard EUR Německo, následované Francií s obrátem 3,8 miliónů EUR a na třetím místě s obrátem 1,9 miliónů bylo Spojené království.¹⁰²

V roce 2011 měly nejvyšší tržní podíly s více než 5 % na celkovém trhu Dánsko, Rakousko a Švýcarsko, přičemž tyto země společně s Lucemburskem vedly též ve výdajích na bioprodukty vzhledem k populaci zemí.¹⁰³

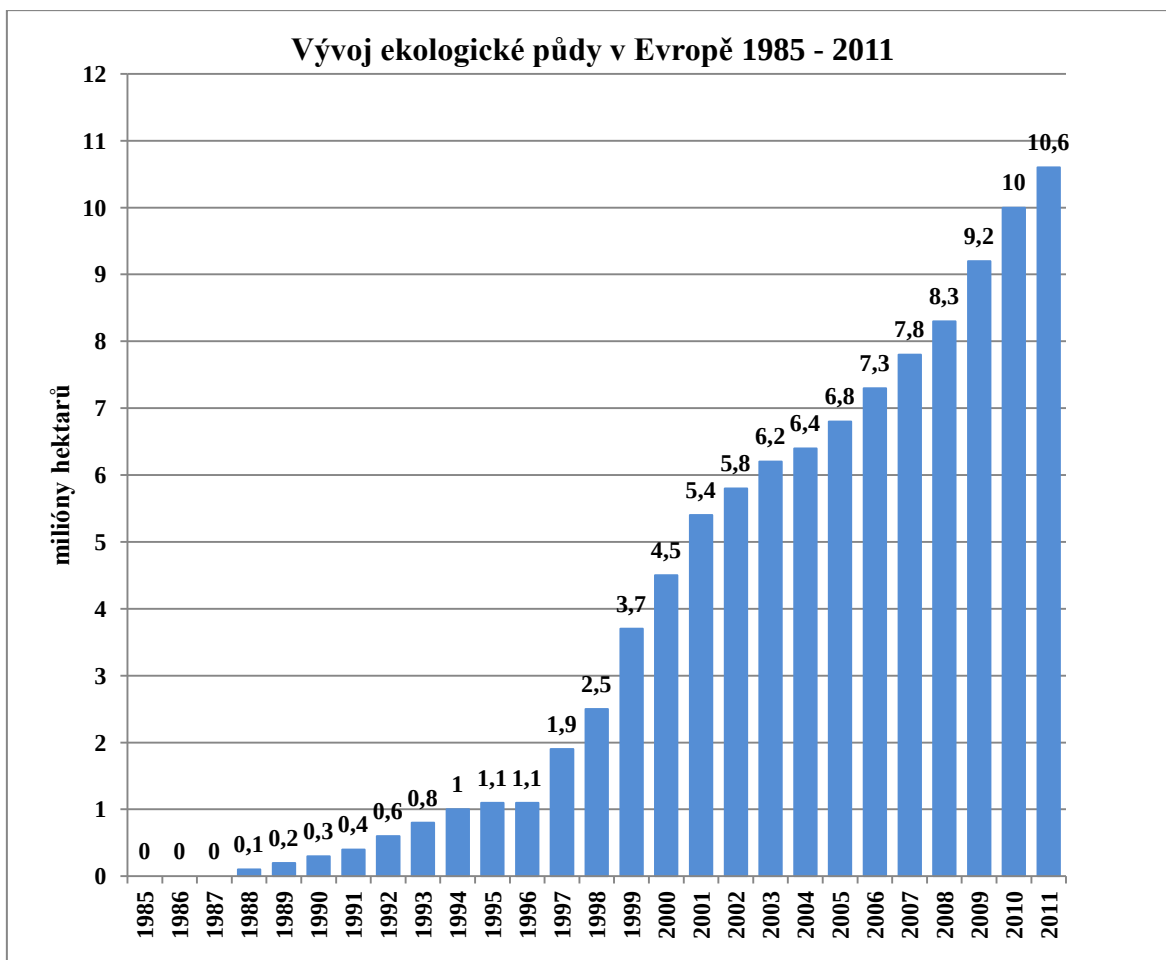
⁹⁹ SIPPO. *The Organic Market in Europe.: Overview and Market Access Information*. [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <https://www.fibl-shop.org/shop/pdf/hb-1558-organic-market.pdf>

¹⁰⁰ SIPPO. *The Organic Market in Europe.: Overview and Market Access Information*. [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <https://www.fibl-shop.org/shop/pdf/hb-1558-organic-market.pdf>

¹⁰¹ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

¹⁰² 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

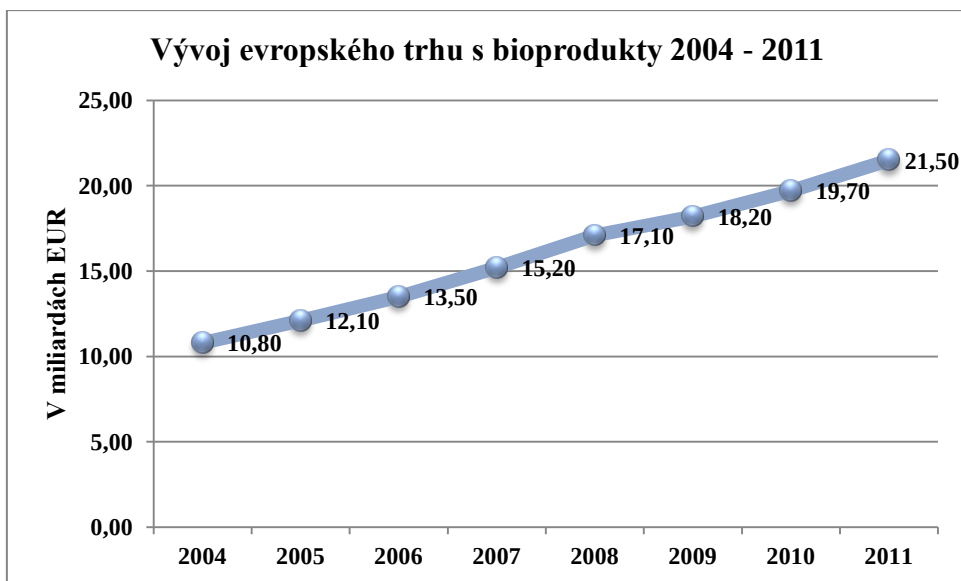
¹⁰³ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

Obrázek 9: Vývoj ekologické půdy v Evropě (Zdroj: 2013-session-european-market)

Stejně jako ekologická půda v Evropě rostl i samotný trh s bioprodukty a to i přes finanční krizi roku 2009. Výrazným rokem je zejména rok 2011, kdy trh s bioprodukty narostl meziročně o 1,8 miliardy EUR.¹⁰⁴

¹⁰⁴ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

Obrázek 10: Vývoj evropského trhu s bioprodukty (Zdroj: 2013-session-european-market)

Ve většině evropských zemí se podílí konvenční supermarketové řetězce více než 50 % na trhu s bioprodukty. Díky lepšímu povědomí zákazníků o bioproduktech a nárůstem výrobových řad pokračuje rozvoj biotruhu jako celku. Organické trhy ve Skandinávii, Velké Británii a Švýcarsku se řídí nejčastěji skrz běžné prodejní kanály. V jižních evropských zemích dominují stále specializované bio prodejny. Experti ale předpokládají, že tato situace se brzy změní rozšířením nabídky bioproduktů v konvenčních supermarketech. V Německu a Francii obstarávají konvenční supermarkety přibližně polovinu biotruhu.¹⁰⁵

Ačkoliv nejvíce ekologické půdy bylo na území Španělska (1 621 898 ha), největší trh s bioprodukty v Evropě se nacházel v Německu a stal se též druhým největším na světě v maloobchodním prodeji bioproduktů s hodnotou 6 590 miliónů EUR.¹⁰⁶

V roce 2011 bylo 4,8 miliónů ha zemědělské půdy určeno pro louky a pastviny, 4,4 miliónů ha pro orné plodiny a 1,1 miliónu ha pro trvalé plodiny.¹⁰⁷ Španělsko, Německo a Spojené království mají největší oblasti luk/pastvin. Převedení intenzivně využívaných ploch a luk na ekologické zemědělství vyžaduje poměrně málo změn a menší investice. V některých zemích jako je Irsko, Slovinsko a Česká republika se 80 % ekologické půdy

¹⁰⁵ SIPPO. *The Organic Market in Europe.: Overview and Market Access Information*. [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <https://www.fibl-shop.org/shop/pdf/hb-1558-organic-market.pdf>

¹⁰⁶ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

¹⁰⁷ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

používá pro louky a pastviny, oproti tomu v Bulharsku, Dánsku, Litvě a Itálii travní porosty tvoří méně než jednu čtvrtinu ekologické půdy.¹⁰⁸

Obrázek 11: Podíl půdy ekologického zemědělství v Evropě – 2011 (Zdroj: 2013-session-european-market)

Z výše uvedeného obrázku je patrné, že země s nejvyšším podílem ekologických půd na celkové zemědělské půdě byly Lichtenštejnsko (29,3 %), Rakousko (19,7 %), Švédsko (15,4 %), Estonsko (14,8 %), Švýcarsko (11,7 %), Česká republika (10,8 %) a Lotyšsko (10,4 %).¹⁰⁹

Ekologická zemědělská půda v Evropě se používá nejvíce na produkci obilovin, přičemž její rozloha v roce 2011 se zvýšila o 5 %. Další významnou plodinou jsou olivy. Území pro

¹⁰⁸ SIPPO. *The Organic Market in Europe.: Overview and Market Access Information*. [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <https://www.fibl-shop.org/shop/pdf/hb-1558-organic-market.pdf>

¹⁰⁹ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

jejich pěstování v roce 2011 zaznamenalo nárůst o 15 %. Největšímu nárůstu se v roce 2011 mohla těšit produkce hroznů, jelikož se půda pro jejich pěstování v rámci ekologického zemědělství rozrostla o 22 %.¹¹⁰

2.5.1 Trh bioproduktů v Německu

Německo, jakožto vedoucí země na evropském trhu bioproduktů, je klíčovým hráčem i ve světovém měřítku a také hned od začátku hrálo roli pionýra při hnutí za biopotraviny. Rostoucí povědomí o ochraně životního prostředí, trvale udržitelném rozvoji vedlo ke stálému navyšování poptávky po produkci potravin v souladu s přírodními a ekologickými principy a standardy. Další fakt, který tento trend podporuje, jsou potravinové skandály, které způsobují obavy o bezpečnost a kvalitu potravin. Německo má velké závazky na světovém trhu bioproduktů a to především jako ekologické zemědělství se striktními kontrolními systémy a velkou škálou organických a přírodních produktů, která zahrnuje celozrnné chleby, müsli, bio tyčinky i osvěžující nápoje.¹¹¹

V roce 2011 bylo na území Německa 22 506 bioproducentů, kteří hospodařili na území o velikosti 1 015 626 ha, což je 6,08 % z celkové zemědělské půdy v Německu.¹¹² Celkově trh bioproduktů dosahoval hodnoty 6,6 miliard EUR, což bylo nejvíce z celé Evropy a stávala ho na druhé místo ve světě v maloobchodním prodeji biopotravin¹¹³

Jak je již výše zmíněno, Německo hrálo průkopnickou roli v historii ekologického zemědělství. Ve skutečnosti se ekologické zemědělství zrodilo právě v Německu, když roku 1920 Rudolf Steiner vytvořil formu ekofarmaření známou jako bio-dynamické zemědělství (Biologisch-dynamische Landwirtschaft). Postupem času několik organických sdružení rozvinulo různé formy ekologického zemědělství a definovalo jejich vlastní sbírky principů a standardů. Nyní jsou čtyři největší ekologické asociace v Německu Bioland, Biopark, Naturland a Demeter. S cílem odstranit rostoucí nejasnosti všech různých norem a jejich soukromých značek, vytvořilo několik družstev a sdružení ekologického zemědělství zastřešující organizaci známou jako „Bünd Ökologischer Lebensmittelwirtschaft“ (BÖLW). Hlavním cílem této organizace je dále rozvíjet společné systémy kontroly kvality a efek-

¹¹⁰ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

¹¹¹ Germanfoods.org: Got 'BIO?' - Organic Food Made in Germany. *Germanfoods.org* [online]. 2002 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.germanfoods.org/consumer/facts/barbecue.cfm>

¹¹² Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

¹¹³ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

tivní komunikační strukturu mezi všemi zúčastněnými stranami, od pěstitelů až po obchodní cestu směřující k zákazníkovi.¹¹⁴

Podle výzkumu konaného v roce 2008 je v Německu více než 3000 společností produkujících více než 50 000 výrobků, které nesou označení bio. Každý den je v průměru předkládáno 19 nových výrobků k certifikaci. Průměrně je v supermarketech běžně dostupných 200 bioproduktů. Ve specializovaných obchodech se můžeme setkat s nabídkou až 8000 bioproduktů. Mezi přední německé ekologické a přírodní maloobchodníky patří Alnatura, Basic, Tegut a Reformhaus.¹¹⁵

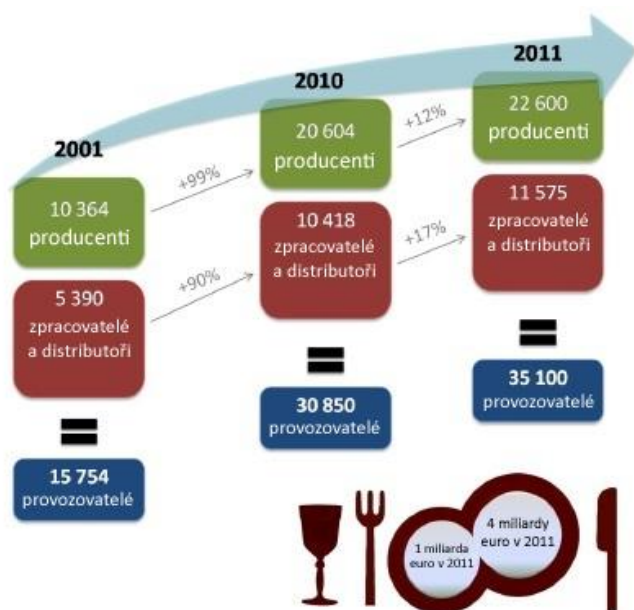
2.5.2 Trh bioproduktů ve Francii

Francouzský bio sektor pokračuje v růstu, aby splňoval poptávku po bioproduktech. V roce 2012 se ve Francii nacházelo 24 biofarem, což je o 12 % více než v roce 2010 a měly podíl na celkovém počtu farem 4,6 %. V této zemi za poslední dva roky narostl počet ekologických zprostředkovatelů a distributorů o 17 % a čítá tedy 12 000 jedinců. Území, které je určené pro ekologickou produkci dosahuje 950 000 ha, což je 3,4 % z celkové zemědělské půdy, oproti roku 2010 narostlo toto území o 12 %. 12% nárůst za poslední dva roky sledujeme i na celkových výnosech tohoto trhu, které nyní jsou 4 miliardy euro.¹¹⁶

¹¹⁴ Germanfoods.org: Got 'BIO?' - Organic Food Made in Germany. *Germanfoods.org* [online]. 2002 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.germanfoods.org/consumer/facts/barbecue.cfm>

¹¹⁵ Germanfoods.org: Got 'BIO?' - Organic Food Made in Germany. *Germanfoods.org* [online]. 2002 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.germanfoods.org/consumer/facts/barbecue.cfm>

¹¹⁶ RIFFIOD, Anaïs. AGENCE BIO - FRANCE. *THE FRENCH ORGANIC SECTOR CONTINUES TO EXPAND TO MEET THE FOOD DEMAND FOR ORGANIC PRODUCTS* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://rapidlibrary.com/files/riffiod-2012-february-organic-french-market-biofach-final-kompatibilit-tsmodus-pdf_ulzqrt8bcei89on.html

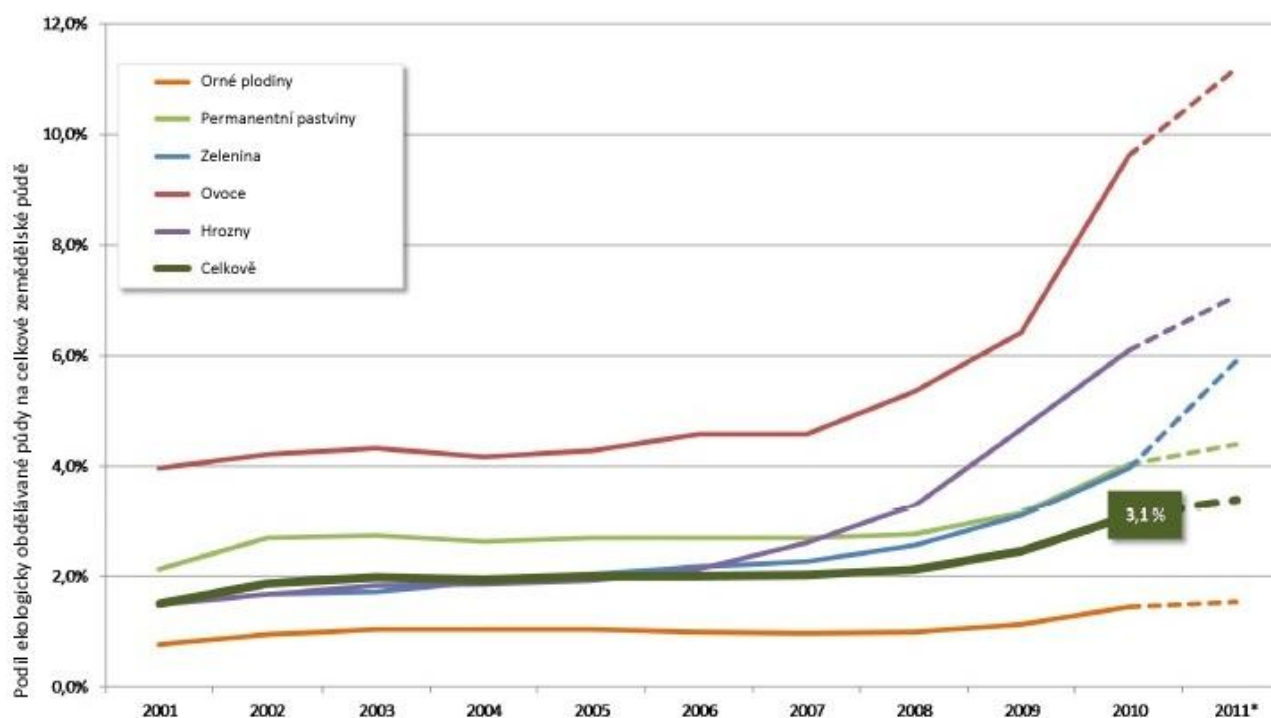
Obrázek 12: Vývoj francouzského trhu bioproduktů od roku 2001 do roku 2011 (Zdroj: Agence BIO – France)

Jak můžeme vidět na schématu, za posledních 10 let se počet francouzských farem, zprostředkovatelů/distributorů a ekologicky obhospodařované půdy více než zdvojnásobil. Nový boom nastal roku 2008, kdy počet farem narostl o $\frac{3}{4}$ nárůstu za předešlé 4 roky.¹¹⁷

Na následujícím grafu můžeme vidět, že celkový podíl biopotravin na potravinách narostl v roce 2011 o 3,1 %. Když se zaměříme na jednotlivé produkty, tak si všimneme, že největšího nárůstu za rok 2011 dosáhla zelenina a její podíl na celkové produkci byl 6 %. Produkt s největším podílem na celkové produkci je stále ovoce a i v roce 2011 zaznamenalo výrazný nárůst.¹¹⁸

¹¹⁷ RIFFIOD, Anaïs. AGENCE BIO - FRANCE. *THE FRENCH ORGANIC SECTOR CONTINUES TO EXPAND TO MEET THE FOOD DEMAND FOR ORGANIC PRODUCTS* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://rapidlibrary.com/files/riffiod-2012-february-organic-french-market-biofach-final-kompatibilit-tsmodus-pdf_ulzqrt8bcei89on.html

¹¹⁸ RIFFIOD, Anaïs. AGENCE BIO - FRANCE. *THE FRENCH ORGANIC SECTOR CONTINUES TO EXPAND TO MEET THE FOOD DEMAND FOR ORGANIC PRODUCTS* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://rapidlibrary.com/files/riffiod-2012-february-organic-french-market-biofach-final-kompatibilit-tsmodus-pdf_ulzqrt8bcei89on.html

Obrázek 13: Podíl bio plodin na celkovém množství produkovaných plodin (Zdroj: Agence BIO – France)

Produkce biopotravin stále roste a dnes dosahuje již 2,3 % podílu na celkovém trhu s potravinami. Na trhu stále převládají čerstvé produkty, ale zpracované potraviny rychle rostou. Na trhu je již dostupná široká škála bioproduktů (sýry, vařená jídla, předpřipravené potraviny, atd.).¹¹⁹

Důležité je říci, že spotřebitelé ve Francii si již zvykli používat bioprodukty a více než 4 z 10 zákazníků nakupují biopotraviny minimálně jednou měsíčně. Spotřebitelé nejvíce nakupují ovoce, zeleninu a mléčné výrobky. Díky vysoké kvalitě výrobků zůstávají zákazníci biopotravinám věrni a nejvíce využívají pro jejich nákup supermarkety, nebo sítě specializovaných bio prodejen. Hlavním důvodem spotřeby bioproduktů ve Francii je zdraví a ochrana životního území. Výzkumy dokonce ukazují, že 56 % francouzských spotřebitelů bere dražší cenu biopotravin za normální a pochopitelnou věc.¹²⁰

¹¹⁹ RIFFIOD, Anaïs. AGENCE BIO - FRANCE. *THE FRENCH ORGANIC SECTOR CONTINUES TO EXPAND TO MEET THE FOOD DEMAND FOR ORGANIC PRODUCTS* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://rapidlibrary.com/files/riffiod-2012-february-organic-french-market-biofach-final-kompatibilit-tsmodus-pdf_ulzqrt8bcei89on.html

¹²⁰ RIFFIOD, Anaïs. AGENCE BIO - FRANCE. *THE FRENCH ORGANIC SECTOR CONTINUES TO EXPAND TO MEET THE FOOD DEMAND FOR ORGANIC PRODUCTS* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://rapidlibrary.com/files/riffiod-2012-february-organic-french-market-biofach-final-kompatibilit-tsmodus-pdf_ulzqrt8bcei89on.html

Poslední výzkumy ukazují, že Francie jakožto významná země v oblasti zemědělství v posledních letech vykazuje výrazný nárůst v oblasti produkce bioproduktů. Během období od roku 2007 do roku 2012 dokázala zdvojnásobit hodnotu svého trhu bioproduktů na konečnou hodnotu 4 170 miliónů EUR a předpokládá se, že v roce 2013 by se tato hodnota mohla dále navyšovat až k hodnotě 4 500 miliónů EUR. Kladným indikátorem růstu je i zvyšující se počet bioproducentů, kterých je ve Francii nyní kolem 25 000, přičemž na konci roku 2012 jich bylo 24 425. Rostoucí tendenci má i území určené pro ekologické zemědělství, které nyní představuje kolem 1 miliónu ha. Produkce stále nedokáže plně uspokojit poptávku po bioproduktech a 25 % se jich v roce 2012 dováželo, avšak i zde se setkáváme s výrazným zlepšením, jelikož v roce 2009 se bioproduktů dováželo 38 %. Nejvýznamnější změnou za poslední roky na francouzském trhu je 60% nárůst vývozu během let 2011 a 2012. Původní hodnota vývozu se pohybovala okolo 192 miliónů EUR a v roce 2012 byla jeho hodnota již 309 miliónů EUR.¹²¹

2.5.3 Trh bioproduktů v Rakousku

Ekologické zemědělství v Rakousku rychle roste, což tuto zemi zařazuje mezi světové vůdce v počtu biofarem na populaci. Jedním z hlavních důvodů úspěchu bioproduktů je záporný postoj obyvatel ke geneticky modifikovaným produktům.¹²² Procentuální podíl půdy, které je určena k ekologickému obhospodařování, dosahoval v roce 2011 19,66 % v celkové rozloze 542 553 ha. V roce 2011 bylo v Rakousku 21 575 ekologických společností. Produkce ekologických zemědělců přinášela přibližně 1 065 miliónů EUR.¹²³

2.5.4 Trh bioproduktů v Itálii

Bioprodukty jsou významným a rostoucím sektorem v italském zemědělství. V roce 2012 se na území Itálie nacházelo 49 709 bioproducentů, což je o 3 % více než v roce 2011. Nárůst zaznamenala v roce 2012 i půda určená pro ekologické zemědělství a to dokonce o 6,4 %, čímž dosahovala velikosti 1 167 362 ha. Většinou se půda využívá na pěstování obilovin a jako pastviny. Významný podíl půdy je určen pro pěstování oliv. Co se týče chovu,

¹²¹ The-market-for-organic-products-in-France-could-reach-4,500-million-in-2013. *Freshplaza.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.freshplaza.com/article/114594/The-market-for-organic-products-in-France-could-reach-4,500-million-in-2013#SlideFrame_1

¹²² Agriculture and Agri-food in Canada: The Austrian Organic Food Market Sector Profile. *Agr.gc.ca* [online]. 2007 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.ats.agr.gc.ca/eur/4599-eng.html>

¹²³ Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

soustřeďuje se především na dvě odvětví a to na chov prasat, který v roce 2012 vzrostl o 32,2 % a včel s nárůstem ve stejném roce o 29,2 %.¹²⁴

Z výsledku průzkumu společností Biodomenica konaného v roce 2013 vyplývá, že se bioprodukty těší v Itálii velké oblibě. Podle tohoto průzkumu více než 68 % domácností spotřebovává alespoň jeden bioprodukt denně, 57 % domácností každý týden a 5,5 % párkrát za měsíc, přičemž pro 4 % spotřebitelů je důvodem nákupu ochrana zdraví, pro 3 % vyhnutí se chemikáliím v potravinách, 12 % nakupuje bioprodukty z etických důvodů a pro 76,04 % je důvodem k spotřebě bioproduktů kombinace všech tří předcházejících důvodů.¹²⁵

Nákup bioproduktů spotřebiteli se uskutečňuje především ve specializovaných obchodech (36,28 %). Konvenční supermarkety mají podíl na prodeji bioproduktů 17,76 %. Jistě kladným faktem pro italské ekologické zemědělství je skutečnost, že spotřebitelé nakupují raději bioprodukty vytvořené v tuzemsku než dovážené ze zahraničí, 63 % spotřebitelů zvažuje nákup zahraničních bioproduktů pouze v případě neexistence tuzemských ekvivalentů, zatímco 20 % jejich nákup vůbec nezvažuje.¹²⁶

Italský trh bioproduktů s celkovou hodnotou 3,1 miliardy EUR je čtvrtým největším trhem bioproduktů v Evropě. V období kdy ekonomická krize a snížená kupní síla spotřebitelů zapříčinili pokles o 3,7 % na trhu s konvenčními potravinami, italské ekologické zemědělství pokračovalo v nárůstu o 8,8 %. Tento rozvíjející se trh poskytuje možnost zaměstnání pro nové mladé lidi.¹²⁷

2.5.5 Trh bioproduktů ve Švédsku

Švédský trh bioproduktů dosáhl v roce 2011 hodnoty 1,04 miliardy EUR, což je o 11 % více než v roce předcházejícím. Ve stejném roce se na tomto trhu vyskytovalo 5 508 bioproducentů a území určené pro ekologické zemědělství se rozprostíralo na ploše o velikosti 480 185 ha, což bylo 15,40 % z celkové zemědělské půdy. Zajímavým faktem o tomto trhu je, že 50 % bioproduktů se na tento trh dováží a to zejména plodiny, kterým se v tomto

¹²⁴ Bio-in-cifre-2012. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.sinab.it/share/img_lib_files/2330_bio-in-cifre-2012_def_12-9.pdf

¹²⁵ 4340. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&idp=4340>

¹²⁶ 4340. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&idp=4340>

¹²⁷ 4340. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&idp=4340>

podnebí nedaří, jako například hroznové víno, čaj, káva a další. Švédsko je tedy pro mnohé země zejména Spojené státy výbornou příležitostí pro dovoz bioproduktů.¹²⁸

2.5.6 Trh bioproduktů v Dánsku

Dánský trh s bioprodukty je druhý na Světě ve spotřebě bioproduktů vzhledem k počtu obyvatel. Průměrně totiž v Dánsku každý obyvatel utratil za rok 2011 162 EUR za bioprodukty.¹²⁹ Impozantními jsou i podíly bioproduktů na celkových produktech v této zemi zjištěné v roce 2012, kdy například podíl dětské výživy vytvořené v rámci ekologického zemědělství tvoří na celkovém prodeji této kategorie 85 %, u mléka 30 %, u mrkve 29 % a u citrónů 25 %.¹³⁰ Celkově tento trh v roce 2012 dosahoval hodnoty 885 miliónů EUR, což je jen o 0,5 % více než v roce 2011. Tento nízký nárůst je způsoben jednak 10% snížením spotřeby mléka vyrobeného v ekologickém zemědělství, které bylo zapříčiněno poklesem cen mléka vyrobeného v rámci konvenčního zemědělství a dopadem finanční krize na tento trh. Dánský trh bioproduktů je vedoucí zemí světa v podílu trhu bioproduktů na celkovém trhu potravin s podílem 7,6 %.¹³¹

2.5.7 Trh bioproduktů ve Finsku

Ve Finsku se v roce 2012 vyskytovalo 4 322 ekologických farem, které hospodařily na území 198 000 ha, což je o 7 % větší území než v roce 2011 a tvoří 8,7 % z celkové zemědělské půdy této země. Zajímavým faktem je, že přes klesající počet ekologických farem území určené pro ekologické zemědělství roste. Průměrná velikost ekologické farmy na tomto trhu byla v roce 2012 46,4 ha, což je o 15 % více než průměrná velikost farmy hospodařící v rámci konvenčního zemědělství. Nejvíce spotřebitelů ve Finsku nakupovalo v roce 2012 bioprodukty v hypermarketech (37 %), dále v supermarketech (31 %), prodej v obchodech se smíšeným zbožím skončil na místě třetím (14 %) a 18 % podíl zajistili jiné

¹²⁸ Market Sweden 2012. *Gain.fas.usda.gov* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Swedish%20Organic%20Market_Sweden_4-13-2012.pdf

¹²⁹ 2013-session-european-market. *Orgprints.org* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>

¹³⁰ Denmark. *Eu2012.dk* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://eu2012.dk/en/NewsList/Juni/Uge-23/~media/Files/Informal%20ministerial%20meetings/Informel%20AGRI/Presentation%20on%20organic%20farming%20in%20Denmark.pdf>

¹³¹ News-organic-world.html. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.organic-world.net/news-organic-world.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1115&cHash=74c0d1f7dac47dfc09bc48008969d3db

formy prodeje, jako například specializované prodejny, přímý prodej nebo trhy. Finský trh bioproduktů dosáhl v roce 2012 hodnoty 220 miliónů EUR a vzhledem k dosavadnímu vývoji, je možné, že Finsko splní svůj cíl pro rok 2015, který stanovil požadovanou hodnotu trhu na 330 miliónů EUR.¹³²

2.5.8 Trh bioproduktů v Norsku

Norský trh bioproduktů dosahoval v roce 2011 hodnoty 160 miliónů EUR. Celkově se na této hodnotě podílelo 2 725 producentů hospodařících na 55 500 ha, které činí 5,36 % z celkové zemědělské půdy.¹³³ V současnosti do tohoto trhu výrazně zasáhla společnost Kiwi,¹³⁴ když snížila ceny bioproduktů na srovnatelné s cenami produktů konvenčního zemědělství. To mělo za následek, že v roce 2013 vzrostl prodej bioproduktů této společnosti o 145 %. Tento čin byl součástí kampaně „Zdraví pro lidi“ a těší se velkému úspěchu. Ostatní společnosti zaznamenaly též nárůst prodeje bioproduktů, ale zdaleka ne takový jako společnost Kiwi.¹³⁵

2.5.9 Trh bioproduktů v Rusku

Ačkoliv je trh bioproduktů v Rusku stále v rané fázi, projevuje rychlý růst. V roce 2012 dosahovaly tržby ekologické zemědělství zhruba 110 miliónů EUR, což je o 7,8 % více než v roce 2011. V současné době je většina bioproduktů dovážena ze zemí EU konkrétně z Německa, Francie a Itálie. Tyto produkty jsou prodávány zejména ve specializovaných obchodech v oblastech, kde žijí obyvatelé s vyššími příjmy. Vzhledem k tomu, že úroveň příjmů v Rusku roste, očekává se i nárůst poptávky po bioproduktech, jelikož bude více obyvatel ochotno si připlatit za bioprodukty, jejichž cena je nyní vyšší o 20 – 40 % vůči jejich ekvivalentům z konvenční produkce. Značně vyšší cena bioproduktů v Rusku než v ostatních zemích je způsobena faktem, že více než 90 % bioproduktů je do Ruska dováženo.¹³⁶

¹³² Organics-in-Finland_2012. *Proluomu.fi* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://proluomu.fi/wp-content/uploads/sites/3/2013/10/Organics-in-Finland_2012_final1.pdf

¹³³ Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

¹³⁴ *Kiwi.no* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://kiwi.no/>

¹³⁵ Norway-sales-up-145-percent-on-organic-food. *Streamorganic.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.streamorganic.com/index.php/home-mainmenu-1/news-mainmenu-2/1-latest/5028-news-norway-sales-up-145-percent-on-organic-food.html>

¹³⁶ 4056. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&pg=2&start=10&idp=4056>

Z průzkumu, který provedla společnost AgriCapital¹³⁷, vyplývá, že 45 % ruských producentů značí výrobky jako „bio“ bez jakýchkoliv certifikátů. Kvůli tomu se spotřebitelé dožadují federálního zákona, který by je ochránil před touto klamavou reklamou. Zatím žádný zákon o certifikaci bioproduktů v Rusku neexistuje a proto výrobci, kteří chtějí zvýšit důvěryhodnost svých bioproduktů, musí získávat certifikáty ve Spojených Státech nebo v EU. Úprava ruských předpisů o certifikaci je plánována na rok 2015. Zatím zkoumají vládní experti zákonitosti certifikace bioproduktů v USA, Evropě a Japonsku.¹³⁸

Rusko jakožto největší země světa s obrovskými oblastmi úrodné půdy je ideálním kandidátem na to se stát jednou z klíčových zemí trhu bioproduktů, jelikož se vyznačuje levnou pracovní silou a omezeným používáním přídatných látek v zemědělství.¹³⁹

2.6 Hodnocení současného stavu na světovém trhu a jeho trendy

Světový prodej bioproduktů i nadále roste, uvádí to Organic Monitor, který odhaduje, že prodej ekologických potravin a nápojů v roce 2011 dosáhl téměř 63 miliard USD, což je 25,1% nárůst od počátku světové ekonomické krize v roce 2008. Podle nejnovějších údajů shromážděných Výzkumným ústavem pro ekologické zemědělství (FiBL) a Mezinárodní federací pro hnutí za ekologické zemědělství (IFOAM) se praktikuje v dnešní době ekologické zemědělství ve 162 zemích světa. Celkové množství ekologicky obhospodařované půdy v roce 2011 se odhaduje na 37,2 miliónů ha, což znamená, že její podíl na celkové zemědělské ploše zahrnuté v průzkumu byl 0,86 %. Země s největším množstvím ekologicky obhospodařované půdy byly Austrálie, Argentina a Spojené státy americké, zatímco největší podíl na celkové zemědělské půdě ekologické obhospodařování vykazovalo na Falklandských ostrovech (35,9 %), v Lichtenštejnsku (27,3 %) a Rakousku (19,7 %).¹⁴⁰

¹³⁷ *Agricapital.com* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://agricapital.com/>

¹³⁸ 4056. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&pg=2&start=10&idp=4056>

¹³⁹ 4056. *Sinab.it* [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&pg=2&start=10&idp=4056>

¹⁴⁰ Organic market report 2013. In: *Organicmarket report 2013* [online]. Bristol: Soil Association, 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=whbpEnZUd7A%3d&tabid=1984>

Vedoucí obor tohoto odvětví představuje ovoce a zelenina se svým 30% zastoupením na celkovém trhu biopotravin.¹⁴¹

Poptávka po bioproduktech je ovládána Severní Amerikou a Evropou, které dohromady zajišťují více než 90 % tržeb. V roce 2011 byly 3 země s největšími tržbami Spojené státy (21 miliard EUR), Německo (6,6 miliard EUR) a Francie (3,8 miliard EUR). Nejvyšší průměrná spotřeba na obyvatele byla ve Švýcarsku (177 EUR), Dánsku (162 EUR) a Lucembursku (134 EUR). Největší podíl na potravinách a nápojích měli bioprodukty v Dánsku, Švýcarsku a Rakousku.¹⁴²

Vzhledem k tomu, že meziroční nárůst prodeje bioproduktů dosahoval v roce 2011 na Americkém kontinentě 9,4 %, v Evropě 9 %, a že v Asii, Oceánii a Africe dochází též k zlepšování situace týkající se podvědomí o bioproduktech a příležitostech k rozvoji toho odvětví, je jasné, že světový trh bioproduktů neustále roste a vyvíjí se.¹⁴³

Toto tvrzení potvrzuje i společnost MarketLine, která předpovídá navýšení světového trhu bioproduktů do roku 2015 na 88 000 milionů USD.¹⁴⁴

¹⁴¹ Organic Food Industry: Market Research Reports, Statistics and Analysis. *Www.reportlinker.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.reportlinker.com/ci02035/Organic-Food.html>

¹⁴² Organic market report 2013. In: *Organicmarket report 2013* [online]. Bristol: Soil Association, 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=whbpEnZUd7A%3d&tabid=1984>

¹⁴³ Organic market report 2013. In: *Organicmarket report 2013* [online]. Bristol: Soil Association, 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=whbpEnZUd7A%3d&tabid=1984>

¹⁴⁴ Organic Food Industry: Market Research Reports, Statistics and Analysis. *Www.reportlinker.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.reportlinker.com/ci02035/Organic-Food.html>

3 Trh Bioproduktů v České republice

3.1 Základní informace o českém trhu

Ekologické zemědělství v České republice má již více než 20letou tradici a za tuto dobu prošlo obrovským rozvojem. Tento sektor zemědělství je upravován evropskou a českou legislativou. Ekologické zemědělství je v našem státě podporované prostřednictvím Programu rozvoje venkova 2007 – 2013.¹⁴⁵

Díky státní podpoře, zejména dotacím narůstá stále počet ekologických zemědělců, v roce 2012 jich na území České republiky hospodařilo 3 934 a to na rozloze 488 658 ha, což zabírá 11,46 % z celkové zemědělské půdy. Ekologická orná půda se též každým rokem zvyšuje a to až na současných 60 000 ha. Progresivní nárůst zastoupení na této ploše zaznamenávají vinice, které v roce 2012 dosahovaly velikosti 1000 ha.¹⁴⁶

Oproti minulým rokům počet výrobců bioproduktů v roce 2012 klesnul na 454. Tento pokles je způsoben tím, že společnost Billa přestala dopékat biopečivo ze zmražených polotovarů ve svých provozovnách. Ačkoliv převládají v nabídce biopotravín na českém trhu zahraniční producenti, postupně narůstá i zastoupení domácích produktů. Popularitě se v poslední době těší i nové způsoby přímého prodeje z ekofarem, jako jsou farmářské trhy, či biobedýnky.¹⁴⁷

Česká republika se usilovně snaží o rozšíření povědomí občanů o významu ekologického zemědělství a biopotravínách, jakožto ochraně kvality potravin a životního prostředí pomocí propagačních kampaní. Dalo by se říci, že jsou vybudovány základy pro možný budoucí růst tohoto odvětví a nyní je nutné zaměřit se na zvyšování kvality celého vybudovaného systému. Zejména se jedná o zkvalitnění zemědělské produkce, vybudování kvalitních dodavatelsko-odběratelských vztahů a podporu odbytu lokálních bioproduktů.

¹⁴⁵ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

¹⁴⁶ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

¹⁴⁷ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

Cílem akčního plánu České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011 až 2015 je dosáhnout 15% podílu výměry zemědělské půdy při současném navýšení podílů biopotravin na trhu s potravinami na 3 %. Tento nesoulad je způsoben především faktem, že 80 % výměry ekologického zemědělství je tvořeno travními porosty, které se nachází v oblastech nevhodných pro ornou půdu a slouží jako pastva pro hospodářská zvířata a mimo jiné přispívá k udržení krajiny a zachování chráněných druhů rostlin.¹⁴⁸

Předešlý akční plán do roku 2010 se České republice podařilo splnit, hlavním cílem bylo dosáhnout podílu 10 % půdy určené pro ekologické zemědělství. V srpnu roku 2010 byl již tento podíl 10,42 %. Jedním z dalších 6 cílů bylo zvýšení důvěry spotřebitele v bioprodukty a všeobecné informovanosti o nich. Velice důležité bylo zavedení státního loga BIO, které je nyní ve státním vlastnictví a spravuje ho Ministerstvo Zemědělství. Pravidelně se též podporovala expozice českého ekologického zemědělství na mezinárodním veletrhu Biofach v Norimberku. Informace o bioproduktech lze též získat pravidelně na výstavách Země živitelka a Salima.

V roce 2005 byl poprvé měsíc září vyhlášen jako Měsíc biopotravin Ministerstvem Zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem Životního Prostředí. Tato akce je financována Ministerstvem Zemědělství a začíná 1. září tiskovou konferencí, v průběhu měsíce poté probíhá řada akcí na podporu propagace ekologického zemědělství po celé České republice, mezi tyto akce patří biodožínky, biojarmarky, dny otevřených dveří, semináře, exkurze, ochutnávky biopotravin a podobně.¹⁴⁹

Ministerstvo Zemědělství též pomohlo se zřízením internetových stránek určených pro veřejnost, které informují o bioproduktech a to například www.biospotrebiteel.cz, nebo www.agronavigator.cz/ekozem.¹⁵⁰

Roku 2004 byla založena společnost Bioinstitut, o.p.s. se sídlem v Olomouci, která má za úkol zastřešení aktivit týkajících se výzkumu, vzdělání a poradenství v oblasti ekologického zemědělství.¹⁵¹

¹⁴⁸ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

¹⁴⁹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2011, 32 s. [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7434-007-9.

¹⁵⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2011, 32 s. [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7434-007-9.

Kontrola ekologického zemědělství má v České republice dlouhou historii. V současnosti jsou pověřené kontrolou dodržování zásad ekologického hospodaření a vydáváním osvědčení o původu bioproduktu, či biopotraviny tři soukromé kontrolní subjekty a to KEZ, o.p.s., ABCERT AG, organizační složka a Biokont CZ, s.r.o. a nově také státní kontrolní orgán - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Z důvodu tří konkurenčních kontrolních subjektů začalo Ministerstvo Zemědělství od roku 2010 vydávat metodické pokyny pro ekologické zemědělství, které jsou tyto kontrolní subjekty povinné dodržovat. Pokyny se váží například na udělování výjimek v ekologickém zemědělství, nebo problematiku managementu ekologických sadů.¹⁵²

3.2 Současný stav českého trhu s bioprodukty

Celkové tržby včetně vývozu biopotravin dosáhly v roce 2011 přibližně 2,1 miliardy Kč.¹⁵³ Spotřebitelé utratili v roce 2012 za biopotraviny 1,67 miliardy, což je o 4,6 % méně než v roce 2011.¹⁵⁴

Průměrná roční spotřeba bioproduktů na obyvatele zůstává okolo 200 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů se zvýšil na 1 %, což je při porovnání s ostatními vyspělými zeměmi nedostatečné, ale je nutno říci, že díky akčnímu plánu dochází k výrazným zlepšením. Cílem nového plánu je zvýšení spotřebitelské poptávky a to až o

¹⁵¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2011, 32 s. [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7434-007-9.

¹⁵² MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2011, 32 s. [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7434-007-9.

¹⁵³ Yearbook 2013. *Organic-world.net* [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>

¹⁵⁴ V-cr-je-477-vyrobcu-biopotravin. *Mam.ihned.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/c1-60572710-v-cr-je-477-vyrobcu-biopotravin>

trojnásobek v průběhu 5 let, což bychom mohli označit za velmi ambiciózní, hlavním viditelným ukazatelem by měl být nárůst podílu biopotravin na trhu s potravinami na 3 %.¹⁵⁵

Bioprodukty, po kterých je největší poptávka, jsou mléko a mléčné výrobky, ovoce, zelenina, pečivo, nápoje, obiloviny, mouka a podobně. V současnosti se přibližně 60 % biopotravin do České republiky dováží, a proto dalším z cílů je dosáhnout do roku 2015 minimálně 60% podíl české produkce na trhu biopotravin. Dováží se především dětská výživa, sirupy, pohanka, oleje, mořské řasy a různé pochutiny, alespoň podle údajů o dovozech ze zemí mimo EU. V důsledku platnosti volného pohybu zboží v rámci EU, nejsou k dispozici žádné statistiky vývozu a dovozu, jelikož se od roku 2004 nevydávají vývozní osvědčení.¹⁵⁶

Za pozitivní ukazatel lze označit rozrůstání sítí specializovaných prodejen, avšak nejvíce obchodů s biopotravinami se realizuje přes maloobchodní řetězce. Navýšení zaznamenal i obbyt zprostředkovaný přímým prodejem a dokonce se rozšířila škála českých biopotravin. Zájem o ekologický způsob hospodaření byl způsoben zejména zvýšením a stabilizací státní podpory v rámci Programu rozvoje venkova a stoupající poptávkou jak spotřebitelů a zahraničních odběratelů, tak i výrobců potravin. Předpokládá se i pokračování růstu ekologických zemědělských ploch, určených například pro vinice, vzhledem k neobsazené pozici na českém trhu s biovinem a možnosti exportu.¹⁵⁷

Česká republika je největším trhem biopotravin ve Východní Evropě. Celkové území určené pro ekologické zemědělství vzrostlo téměř na 488 658 ha v roce 2012, což představuje 11,46 % podíl na celkové zemědělské půdě. Nárůst zaznamenává i celkový počet ekofarem, který během roku 2012 vzrostl na 3934 subjektů. Průměrná velikost ekofarem od roku 2001 neustále klesá, a v roce 2012 dosahovala rozlohy 123 ha, což dokazuje vstup nových menších farem a dělení větších farem na dílčí celky. Stále ale platí, že ekofarmy jsou větší než farmy konvenční, které průměrně dosahují velikosti 80 ha. Z dlouhodobého hlediska pozorujeme nejrychlejší nárůst u malých ekofarem, kdy se jedná zejména o rodinné ekofarmy se smíšenou výrobou a pestrout škálou hospodářských zvířat.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Organic-farming/. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/en/mze/agriculture/organic-farming/>

¹⁵⁶ Organic-farming/. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/en/mze/agriculture/organic-farming/>

¹⁵⁷ EAGRI: Český trh s biopotravinami v roce 2010 zůstal na hodnotách předchozího roku, v roce 2011 se očekává mírný nárůst spotřeby. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-25]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktuality/cesky-trh-s-biopotravinami-v-roce-2010.html>

¹⁵⁸ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

V následující tabulce můžeme vidět vývoj bioprodukce v letech 1990 až 2012. Lze říci, že ekologické zemědělství v České republice neustále roste, s jedinými poklesy se setkáváme v roce 1995 a 2005. Naopak největší nárůsty se uskutečnili v letech 1998 a 1999.¹⁵⁹

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Výměra zemědělské půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna zemědělské půdy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,4	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,5	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,4	11,5	7,7
2012	3 934	488 658	11,46	0,36	1,19

Tabulka 3: Vývoj trhu bioproduktů 1990 - 2012 (Zdroj: Základní statistické údaje 2012)

¹⁵⁹ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

Plochy	2008	2009	2010	2011	2012
Orná půda	35178	44906	54937	59281	58489
Trvalé travní porosty	281596	329232	369272	398060	407219
Trvalé kultury (sady)	2764	3678	5128	6453	6672
Trvalé kultury (vinice)	341	645	803	965	1000
Trvalé kultury (chmelnice)	0	8	8	10	11
Ostatní plochy	21753	19890	18054	18158	17371
Celkem	341632	398407	448202	482927	488658

Tabulka 4: Výměra půdy 2008 - 2012 (Zdroj: Základní statistické údaje 2012)

Z předešlé tabulky můžeme usoudit, že ve struktuře ekologické půdy převládají trvalé travní porosty, určené zejména pro pastvu dobytka, ale též k ochraně vzácných rostlinných druhů a krajiny jako takové. Na druhém místě je poté orná půda, která se nachází v oblastech příznivějších pro zemědělství. Z trvalých kultur poté vidíme, že největší zastoupení mají sady, ale jak bylo výše zmíněno, velký potenciál pro rozvoj mají i vinice. Růst zaznamenaný u orné půdy a trvalých kultur je pozitivním znakem pro celý trh bioproduktů, jelikož díky těmto nárůstům se dá očekávat zvýšení nabídky bioproduktů.¹⁶⁰

Sledujeme-li rozmístění ekologických podniků na území České republiky, zjistíme, že je značně nerovnoměrné a rozprostírají se hlavně v méně příznivých oblastech. Největší území ekologicky obhospodařované půdy se nachází v pohraničních oblastech, jimiž jsou okresy Jihočeského, Karlovarského, Moravskoslezského, Plzeňského a Ústeckého kraje. Nachází se zde skoro 60 % ploch ekologického zemědělství a také jsou zde největší ekofarmy, které dosahují velikosti od 120 ha až po 309 ha. V Středočeském, Jihomoravském, Pardubickém kraji a Vysočině je výskyt ekologických území jen řídký, ale jsou to silně produkční oblasti orné půdy.¹⁶¹

Ze statistických šetření prováděných Ústavem zemědělské ekonomiky a informací, vyplývá, že pouhých 10,9 % ekofarem v roce 2011 provozovalo souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Naprostá většina dotazovaných 85,6 % také uvedla, že v roce 2010 dosahovalo zisku, pouhých 9 % vykazovala v tomto roce ztrátu, což ale znamená mírný nárůst ztrátových podniků oproti roku 2009, kdy podíl ztrátových podniků byl jen 6,7 %, každopádně podíl ztrátových subjektů v roce 2008 a 2007 byl značně vyšší a to 19 % a 11

¹⁶⁰ Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>

¹⁶¹ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

%. Podle údajů nelze jednoznačně rozhodnout o vlivu velikosti ekofaremu na ztrátovost, ale zpravidla se ztrátové podniky zaměřují na pěstování trvalých kultur.¹⁶²

Na významu v České republice nabývá forma přímého prodeje, kterou realizují samotní ekologičtí zemědělci, i když počet přímo prodávajících vůči celkovému počtu ekologických zemědělců je zanedbatelný, tj. necelých 6 %. Ze získaných informací vyplývá, že v roce 2011 se prodalo formou přímého prodeje 4 % bioproduktů. Nejvíce spotřebitelé nakupovali bioprodukty v maloobchodních řetězcích (67 %) a specializovaných obchodech (20 %).¹⁶³

3.3 Struktura bioprodukce v České republice

Když se zaměříme na strukturu plodin ekologického zemědělství v roce 2011, zjistíme, že většina území orné půdy s podílem 43 % byla určená pro pěstování píce a na druhém místě pro pěstování obilovin s podílem 41 %, poprvé byl podíl píce větší než obilovin. Tento fakt odráží stagnaci plochy obilovin na rozdíl od téměř dvojnásobného zvětšení území píce. Nejčastější pěstovanou obilovinou je pšenice a oves, které se podílí téměř 50 % na celkové ploše obilovin ekologického zemědělství. Dalšími pěstovanými plodinami na orné půdě jsou luskoviny (3 % plochy), technické plodiny (7 % plochy) a zelenina (1,3 % plochy) a okopaniny (0,5 % plochy).¹⁶⁴

Celkový objem produkce narostl roku 2011 o 17 % vůči roku 2010 a dosáhl 933 932 tun, z tohoto množství byla ale většina píce se zastoupením 93 %. Celková produkce orné půdy činila 112 759 tun, tvořena zejména obilovinami (44 %) a pícemi (47 %). Celková produkce trvalých kultur dosáhla 6 117 tun, z čehož připadlo 75,5 % na ovocné sady a 24,4

¹⁶² DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁶³ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁶⁴ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

% na vinice, přičemž právě u vinic byl zaznamenán dvojnásobný nárůst zastoupení na celkové výměře trvalých kultur oproti roku 2010.¹⁶⁵

Na ekofarmách bylo v roce 2011 chováno okolo 305 000 kusů zvířat, což je o 20 % více než v roce 2010. Nejdůležitější kategorií je bezpochyby chov skotu, který se na celkovém chovu podílel 87,1 %, následovaný chovem ovcí s podílem 8,3 %. Chov drůbeže v roce 2011 stagnoval, změnila se pouze struktura chovu. Nárůst v počtu zvířat byl zaznamenán u koní a to o 34 % způsobeným vstupem nových ekofare, takže konečný počet ekofare zabývajících se právě chovem koní se pohybuje kolem 500. Další nárůsty můžeme sledovat u chovu koz a ovcí, naopak u chovu prasat a včel došlo k poklesu, u prasat se jednalo o 11,4 %, ale včel klesly o 1/3. S pozitivní situací se setkáváme u chovu dojníc, jejichž stavy vzrostly téměř o 33 %. Největší zastoupení ekologického chovu na celkovém chovu v České republice patří chovu ovcí (38 %) a koz (27 %), u skotu se jedná o 13% zastoupení a u chovu prasat a drůbeže je podíl pouhých 0,2 % a podíl koní chovaných ekologickým způsobem se odhaduje na 16 %.¹⁶⁶

Při porovnání produkce biomasy v letech 2010 a 2011 dojdeme k závěru, že celková produkce narostla o 8,6 % a pohybovala se okolo 4800 tun. Největší zastoupení na celkové ekologické produkci je tvořeno hovězím masem (87 %). Mléčná produkce v roce 2011 narostla o více jak 53 % na celkový počet 27.4 miliónů l mléka. Produkce sýru též narostla se svými 65 tunami oproti roku 2010 a to zhruba o třetinu. Nárůst produkce mléka byl způsoben stejným trendem, který vládne v Evropě a to růstem počtu dojníc v ekologickém zemědělství, tudíž i produkce mléka kravského, jehož podíl na celkové produkci byl 97 %.¹⁶⁷

Vzhledem k stagnujícímu počtu nosnic se ani nijak významně nezměnila produkce vajec, celkem se pohybovala okolo 2 758 000 kusů. U medu i přes zapojení dalších 2 ekofare do jeho produkce, v roce 2011 došlo k poklesu produkce a to z 19 na 16 tun.¹⁶⁸

¹⁶⁵ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁶⁶ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁶⁷ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁶⁸ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-

Velkým problémem je nedostatečný prodej certifikovaných produktů. Dokonce 51 % ekofarem v roce 2011 uvedlo, že bylo nuceno prodat veškeré své zboží na konvenčním trhu a pouhých 11 %, což představovalo 262 ekofarem, uveřejnilo, že prodala veškerou svoji bioprodukcí s certifikátem. Ekologičtí zemědělci si stěžují na nedostatečnou spotřebitelskou poptávku po bioproduktech, poté na nedostatek odbytových míst a naopak nevidí žádný problém v jejich nabídce výrobků.¹⁶⁹

Dalším úskalím je fakt, že polovinu bioproduktů a biopotravin Česká republika vyváží. Součástí vývozu do zahraničí bylo 72 % luskovin a brambor, 83 % mrkve a dýní a více než polovina bioobilovin. Produkce trvalých kultur zůstává především na domácím trhu, ačkoliv prodej je též realizován hlavně přes konvenční trh (76 % prodaného množství). Například u hroznů se téměř polovina prodává na konvenčním trhu.¹⁷⁰

U živočišné výroby zůstává jako v předcházejících letech většina produkce v České republice pro další zpracování, kromě produkce ovčího mléka kdy v roce 2011 bylo vyvezeno 45 % do zahraničí. Toho roku se vyvezlo též 12 % jatečných zvířat skotu, více jak třetina telat, 20 % jatečných zvířat ovcí, 17 % jehňat a stejně jako v roce 2010 11 % prasat.¹⁷¹

Podle činnosti českých výrobců k nejvíce zpracovávaným bioproduktům v České republice patří maso a výroba masných výrobků, mléko a mléčné výrobky, zelenina a ovoce, pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky. Podle tržeb za bioprodukty dominují tyto tři kategorie: Mléko a mléčné výrobky, pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky, ostatní zpracované potraviny zejména dětská výživa.¹⁷²

18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁶⁹ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁷⁰ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁷¹ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁷² DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

Při pohledu na význam produkce biopotravin zjistíme, že narůstá počet středních a velkých potravinářských společností, které zařazují biopotraviny mezi své produkty. Velice důležitým faktem je, že skoro polovinu celkového obrátu výrobců biopotravin České republiky zajišťují „bio specialisté“ u nichž je podíl prodeje biopotravin na jejich celkovém obrátu více než 75 %.¹⁷³

3.4 Spotřebitelské chování na českém trhu

Během posledních dvou let český trh s biopotravinami stagnoval a stagnace se podle agentury Incoma GfK očekává i v budoucnu.¹⁷⁴ Důvodem není jen hospodářská krize roku 2009, ale především také vysoká cena biopotravin a jejich nedostupnost. Bohužel i ceny v maloobchodech jsou neúměrně navýšené a nejsou dostatečně kompenzované rozdílem kvality mezi klasickými a bioprodukty, proto se část spotřebitelů rozhodla volit levnější variantu ve formě konvenčních produktů. Tento fakt je podtržen nedostatečnou informovaností veřejnosti, která očekává od bioproduktů především lepší chuť a zdraví, přestože hlavním smyslem bioprodukce je šetrnost k životnímu prostředí. Chuť a zdraví nemusí být podmíněně s touto novou formou ekologické produkce spojené. Toto zklamání spotřebitelů následně ovlivňuje jejich další volbu nákupu, proto je nezbytně nutné informovat širší veřejnost o skutečném smyslu ekologické produkce.¹⁷⁵

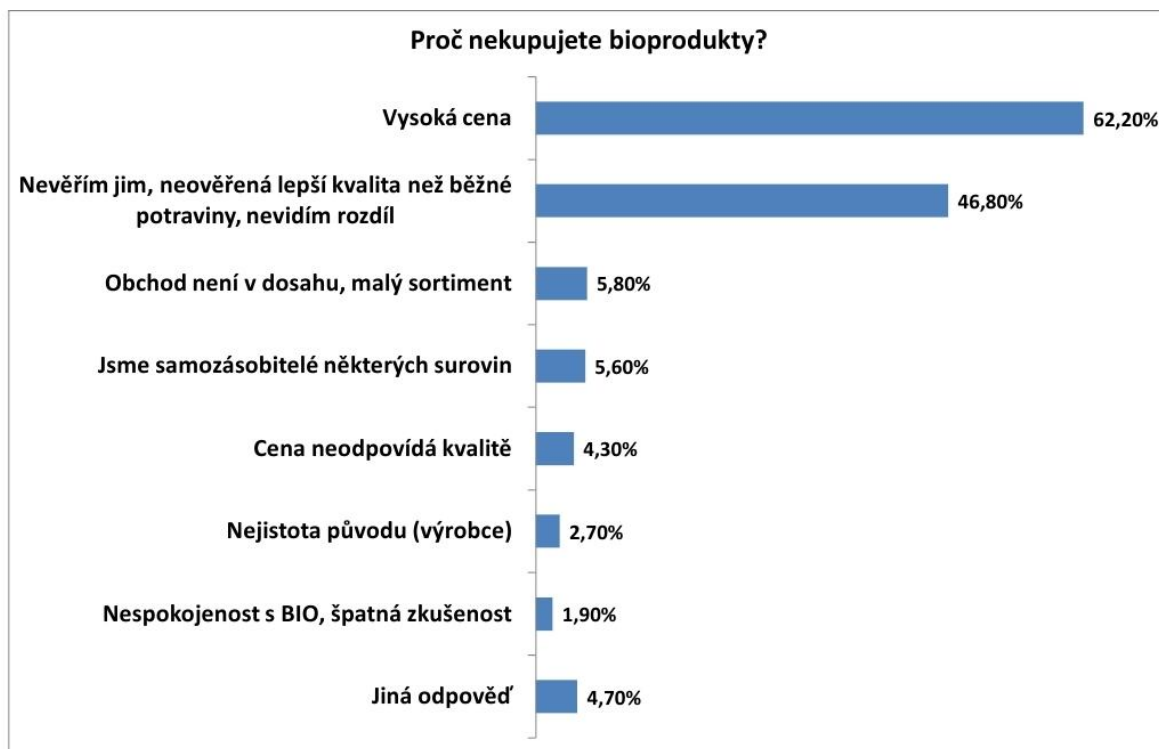
Podle nejaktuálnějšího průzkumu, který provedla společnost KPMG Česká republika, si bioprodukty nakupují pravidelně pouhých 4 % Čechů, 37 % si je koupí občas a 17 % bioprodukty nevyzkoušelo a ani je vyzkoušet nehodlá. Více než 38 % českého obyvatelstva si již někdy bioprodukt koupilo, ale po své dosavadní zkušenosti si je kupovat dále nechystá. Nejčastěji zmiňovaným důvodem, který uvedlo 62 % respondentů, je cena. Průzkum dále prokázal, že důvodem, který zabraňuje větší popularitě bioproduktů, není pouze cena, ale i nedůvěra obyvatel v kvalitu bioproduktů. Proto by se výrobci bioproduktů měli zaměřit právě na získání důvěry spotřebitelů, jestliže chtějí situaci na českém trhu zlepšit.¹⁷⁶

¹⁷³ DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. *ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012[cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf

¹⁷⁴ Incoma.cz. *Www.incoma.cz/* [online]. 2013 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.incoma.cz/cz/>

¹⁷⁵ E15.cz: Trh s biopotravinami stále stagnuje, nejen kvůli krizi. KÚTNER, Dušan. *E15.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/trh-s-biopotravinami-stale-stagnuje-nejen-kvuli-krizi-740162>

¹⁷⁶ Jsou biopotraviny stále in? Čechům připadají drahé a nevěří jim. *Kpmg.com* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/cz/cs/issuesandinsights/articlespublications/press-releases/stranky/jsou-biopotraviny-stale-in-cekum-pripadaji-drahe-a-neveri-jim.aspx>

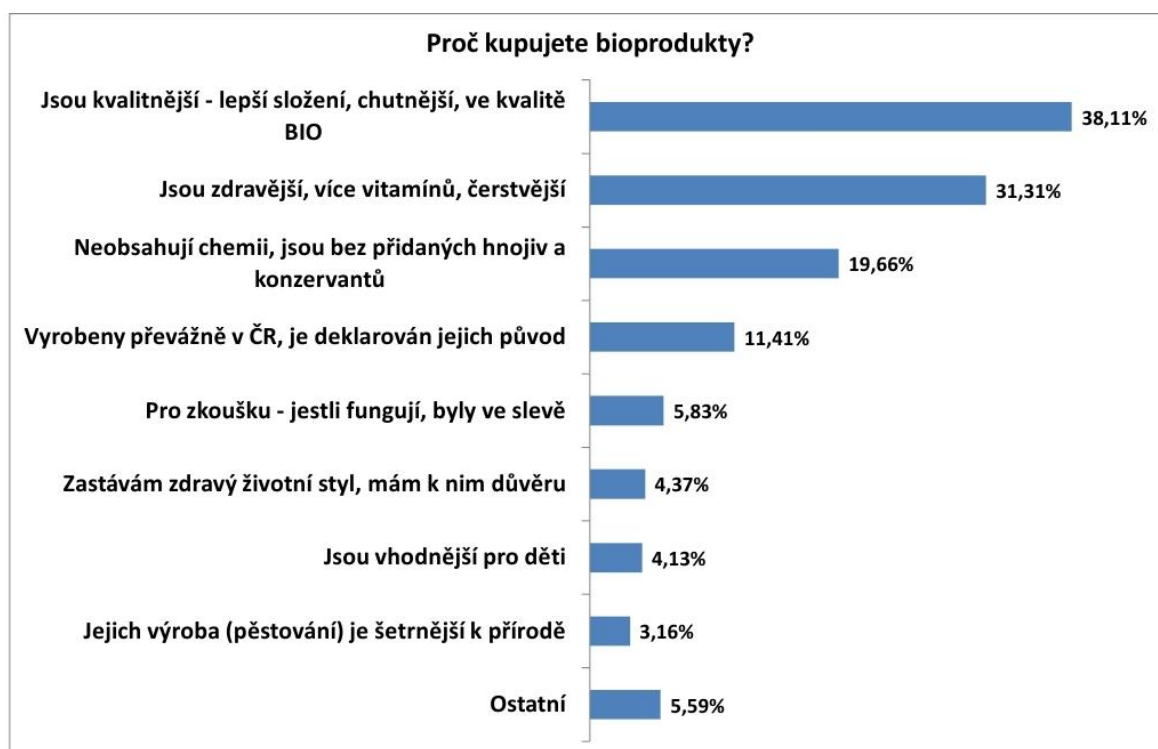
Obrázek 14: Důvody, proč spotřebitelé nekupují bioprodukty. (Zdroj: KMPG ČR)

Obecně bioprodukty nakupuje více žen než mužů, kdy občas či pravidelně nakupuje bioprodukty 43 % respondentek a 37 % respondentů. Vzhledem k poloze se nejméně bioproduktů nakupuje v Ústeckém a Královéhradeckém kraji a na Vysočině, zatímco v Jihomoravském, Plzeňském kraji a v Praze nejvíce.¹⁷⁷

Při průzkumu zdůvodnilo nejvíce respondentů (38 %) svůj nákup bioproduktů lepší kvalitou a chutí. Skoro třetina z nich poté uvedla jako důvod své přesvědčení, že jsou zdravější (31 %) a že neobsahují chemické látky a konzervanty (20 %). Pro 11 % dotazovaných je též důležité vědomí, že produkty jsou nejčastěji z České republiky.¹⁷⁸

¹⁷⁷ Jsou biopotraviny stále in? Čechům připadají drahé a nevěří jim. *Kpmg.com* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/cz/cs/issuesandinsights/articlespublications/press-releases/stranky/jsou-biopotraviny-stale-in-cechum-pripadaji-drahe-a-neveri-jim.aspx>

¹⁷⁸ Jsou biopotraviny stále in? Čechům připadají drahé a nevěří jim. *Kpmg.com* [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/cz/cs/issuesandinsights/articlespublications/press-releases/stranky/jsou-biopotraviny-stale-in-cechum-pripadaji-drahe-a-neveri-jim.aspx>

Obrázek 15: Důvody, proč spotřebitelé kupují bioprodukty. (Zdroj: KMPG ČR)

3.5 Skutečný motiv ekologického zemědělství v ČR

Ekologické zemědělství v České republice nemá zdaleka takovou historii jako například v USA nebo Západní Evropě. Do České republiky byl návrh na tuto formu navracení se zpět k základní tradiční formě zemědělství přivezen a otázkou zůstává, zda je Česká republika schopna převzít více než 7 desetiletý starý vývoj této staronové metody zemědělství a aplikovat ho tak, aby nešlo jen o dobrý způsob získání dotací při skoupém dodržování určitých předpisů. Možná i právě z tohoto důvodu nahlíží čeští spotřebitelé na záruku lepší chuti a zdraví potravin a uniká jim fakt, že to jsou jen jedny z mála pozitiv biopotravin. Samotná ideologie ekologického zemědělství v sobě kdysi skrývala daleko více než pouhé nepoužívání biochemických přípravků v zemědělství, jednalo se o komplexní životní trend zahrnující navracení přirozeného bio rytmu do životního prostředí.¹⁷⁹

V posledních letech by se mohlo zdát, že samotná modernizace zemědělství, které se dnes považuje za tradiční, je vlastně takovou modernizací modernizace v předešlých letech a vyskytují se obavy, aby novodobé ekologické zemědělství, nebylo jen jakousi novou metodou konvenčního způsobu hospodaření. Podle prováděných průzkumů na reprezentativ-

¹⁷⁹ L.ZAGATA. Dojná kráva Bio? Kontext a obsah českého ekologického zemědělství. *Zemědělská ekonomika leden 2007* [online]. 2007, s. 9 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/00051.pdf>

ním vzorku ekofaremu v České republice, můžeme rozdělit české ekologické zemědělce na dvě skupiny. Na první, která chápe ekologické zemědělství, jako způsob symbiózy zemědělství a okolní přírodní krajiny, kde značnou roli pro jejich úrodu hrají přírodní podmínky a druhou skupinu, která bere ekologické zemědělství jako možnou variantu, ale zároveň se konvenčnímu způsobu nebrání a v oblastech, kde by přirozeným způsobem hospodaření dané produkty nebyli schopni produkovat, nebo by nedosahovali takové úrody, jsou ochotni přejít na konvenční způsob. Do první skupiny ekologických zemědělců patří převážně obyvatelé, kteří mají velice kladný vztah k přírodě a nebojují jen za šetrnost k přírodě a dobrou kvalitu výrobku, ale též za zachování krajinného rázu, tak jak si ho oni pamatují. Nechtějí dovolit velkým konglomerátům, aby zničily tvář krajiny, kterou oni mají tak rádi. Tito zemědělci též otevřeně nesouhlasí s politickým aktivismem ekologických hnutí. Tvrdí, že stejně nikam nevede, ale daleko podstatnější pro ně je odkaz, který za svoji značku bio zanechávají, i když se dost často stává, že v následujících fázích zpracování své označení bio ztrácejí.¹⁸⁰

Někteří zemědělci ani nevyžadují, aby jejich produkty byly i přes splnění všech podmínek označovány jako bioprodukty. Tvrdí, že spotřebitelé, kteří u nich nakupují, nemají dostatečné informace o tom, co vlastně bio certifikace znamená a jaké hodnoty by si pod tímto označením měli představit, a proto vzdali prodej certifikovaných bioproduktů kvůli vysokým nákladům na jejich certifikaci a kontroly a prodávají své bioprodukty bez certifikátů. Ze závěru tohoto výzkumu vyplývá, že ekologické zemědělství je schopno dosáhnout svých závazků, ale musí se informovat veřejnost o skutečném smyslu bioprodukce a zemědělci, kteří se pro tuto formu hospodaření rozhodnou se musí zajímat i o neprodukční funkce ekologického zemědělství.¹⁸¹

3.6 Vývoj cen bioproduktů a faktory, které tento vývoj ovlivnily

Bioprodukty nevykazují pouze vyšší kvalitu, nýbrž i vyšší cenu. Tzv. cenová prémie je následkem hlavně toho, že náklady na produkci bioproduktů jsou značně vyšší než u konvenčního způsobu zemědělství. Dbá se totiž při produkci na to, aby všechny aspekty, které konečný výrobek mohou ovlivnit, byly v souladu s ekologickým pojetím zemědělství. Což

¹⁸⁰ L.ZAGATA. Dojná kráva Bio? Kontext a obsah českého ekologického zemědělství. *Zemědělská ekonomika leden 2007* [online]. 2007, s. 9 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/00051.pdf>

¹⁸¹ L.ZAGATA. Dojná kráva Bio? Kontext a obsah českého ekologického zemědělství. *Zemědělská ekonomika leden 2007* [online]. 2007, s. 9 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/00051.pdf>

zahrnuje nepoužívání umělých barviv, konzervantů i dalších přídatných látek a naopak využití speciálních krmiv určených pro biochov. Přísnější jsou nároky také na uskladnění, či ustájení zvířat a následně i označení produktů. Často se setkáváme také s farmami, kde vedle bioprodukce se věnují též konvenčnímu způsobu zemědělství, a proto musí dodatečně své výrobky oddělovat. Všeobecně je bioprodukce zaměřena na menší počet, zato kvalitnějšího zboží, proto je cena za jednotku poté samozřejmě vyšší než u hromadné výroby.¹⁸²

S největším cenovým rozdílem mezi bioprodukty a produkty konvenčního zemědělství se setkáváme u masa a vajec, naopak s nejnižším u mléka a mléčných výrobků. A to hlavně z důvodu počtu vyráběných produktů.¹⁸³

V roce 2010 došlo ke snížení cen bioproduktů, zejména díky nižším cenám surovin na světových trzích a menší poptávce spotřebitelů, kteří se navraceli k nákupu konvenčních potravin, z důvodu ekonomické krize ve světě.¹⁸⁴

Jak je již výše uvedeno, cenová prémie je značně ovlivněna též cenou konvenčních produktů, proto například cenová prémie u obilovin, která se pohybovala mezi 40 až 80 % v roce 2010, klesla v roce 2011 kvůli nárůstu cen obilovin na pouhých 10 %. U brambor se též cenová prémie dost snížila a vzhledem k velkému objemu prodeje brambor jiným zemědělčům se takměř vyrovnala cenám konvenčních brambor v České republice, zatímco v zahraničí se cenová prémie brambor pohybovala mezi 50 až 500 %. Výjimku tvoří přímý prodej brambor spotřebitelům, popřípadě do maloobchodů, kdy cenová prémie v roce 2010 dosahovala téměř 100 %. U zeleniny kvůli převažujícímu prodeji přímo zákazníkům dosahuje cenová prémie 50 až 400 %. Výjimečným bioproduktem této kategorie, díky svému nadpolovičnímu exportu do zahraničí, je mrkev, jelikož se prodává za ceny srovnatelné s konvenční mrkví. Cenová prémie za ovoce vypěstované ekologickým způsobem je v průměru 30 %, kdy některé produkty dosahují při prodeji konečným zákazníkům prémie 160 až 190 %. Nejnižší cenovou prémii z ovoce vykazuje prodej biohroznů. Jak je již výše zmíněno nejnižší cenovou prémii 10-30 % vykazuje prodej biomléka a mléčných výrobků a měla by i nadále klesat, zatímco nejvyšší cenová prémie 130 až 225 % dosahuje živočiš-

¹⁸² ROTHOVÁ, Regina. Proč jsou biopotraviny dražší?. *Babyweb.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/proc-jsou-biopotraviny-drazsi>

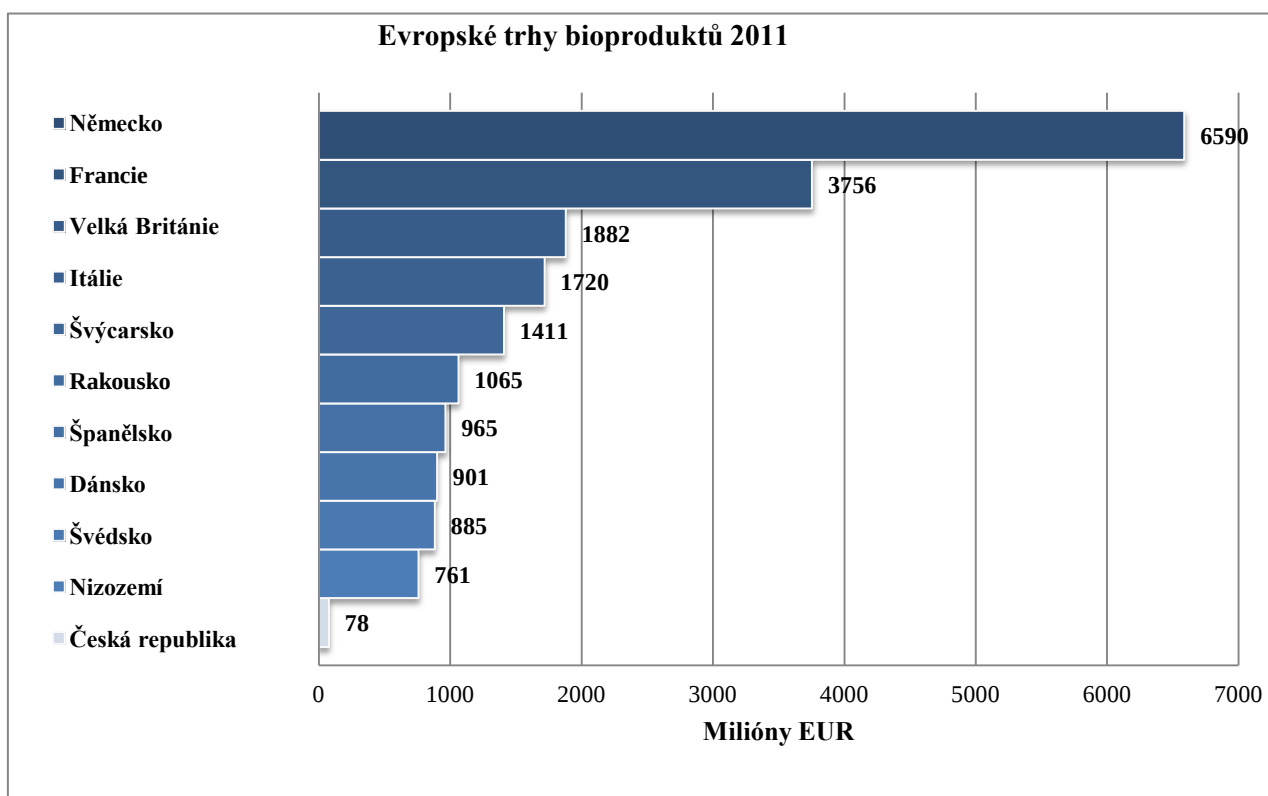
¹⁸³ ROTHOVÁ, Regina. Proč jsou biopotraviny dražší?. *Babyweb.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/proc-jsou-biopotraviny-drazsi>

¹⁸⁴ VALEŠKA. Český trh s biopotravinami v roce 2010 zůstal na hodnotách předchozího roku. In: *Biospotřebitel.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://biospotrebitel.cz/clanek/cesky-trh-s-biopotravinami-v-roce-2010-zustal-na-hodnotach-predchoziho-roku>

ná produkce a vejce, což je dáno nejvyššími náklady a vysokou poptávkou po těchto bioproduktech.¹⁸⁵

3.7 Postavení České republiky na světovém trhu bioproduktů

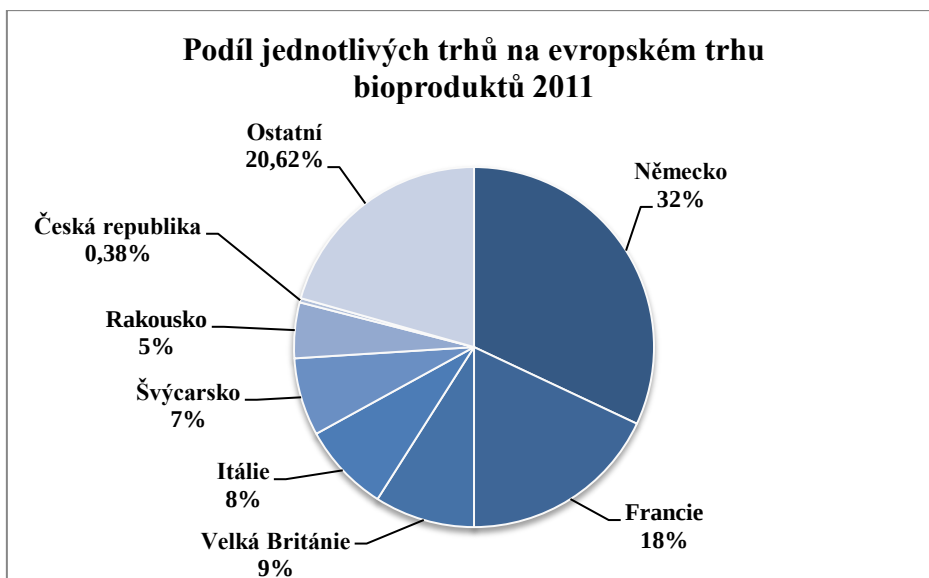
I přes více než 3,5 násobný nárůst trhu s biopotravinami od roku 2005 a přes své postavení nejvíce rozvinutého trhu s bioprodukty ve Východní Evropě je hodnota trhu v České republice spíše průměrná. Na následujícím grafu vidíme 10 největších trhů s bioprodukty v Evropě. Celkový trh s bioprodukty v Evropě dosahoval hodnoty přibližně 20 600 miliónů EUR, což znamená, že se Česká republika na něm podílí pouhými 0,38 %.¹⁸⁶

Obrázek 16: Evropské trhy bioproduktů 2011 (Zdroj: Zprava o trhu s bioprodukty 2011)

¹⁸⁵ Statistická šetření ekologického zemědělství. In: HRABALOVÁ, Andrea. *Základní statistické údaje (2011)* [online]. Brno, 2012 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/173050/Zprava_EZ_2011_final.pdf

¹⁸⁶ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

Obrázek 17: Podíly na evropském trhu 2011 (Zdroj: Zprava o trhu s bioprodukty 2011)

Zajímavým faktem je, že USA dosáhla v roce 2011 vyšší hodnoty trhu bioproduktů než všechny evropské trhy dohromady a to 21 692 miliónů EUR.¹⁸⁷

Česká republika zaostává též v průměrné spotřebě bioproduktů na osobu, jelikož podíl bioproduktů na celkové spotřebě potravin se v roce 2011 pohybovala okolo 0,65 %. Nejvyšší spotřeby již tradičně zaznamenaly v tomto roce skandinávské a alpské země. Státy s největší spotřebou bioproduktů v Evropě byly v roce 2011 Dánsko, Švýcarsko a Rakousko, kde spotřeba bioproduktů vykazovala 6 – 7% podíl na celkové spotřebě potravin. Ještě s vyšším podílem se setkáváme v USA, kde činila 9,3% podíl.¹⁸⁸

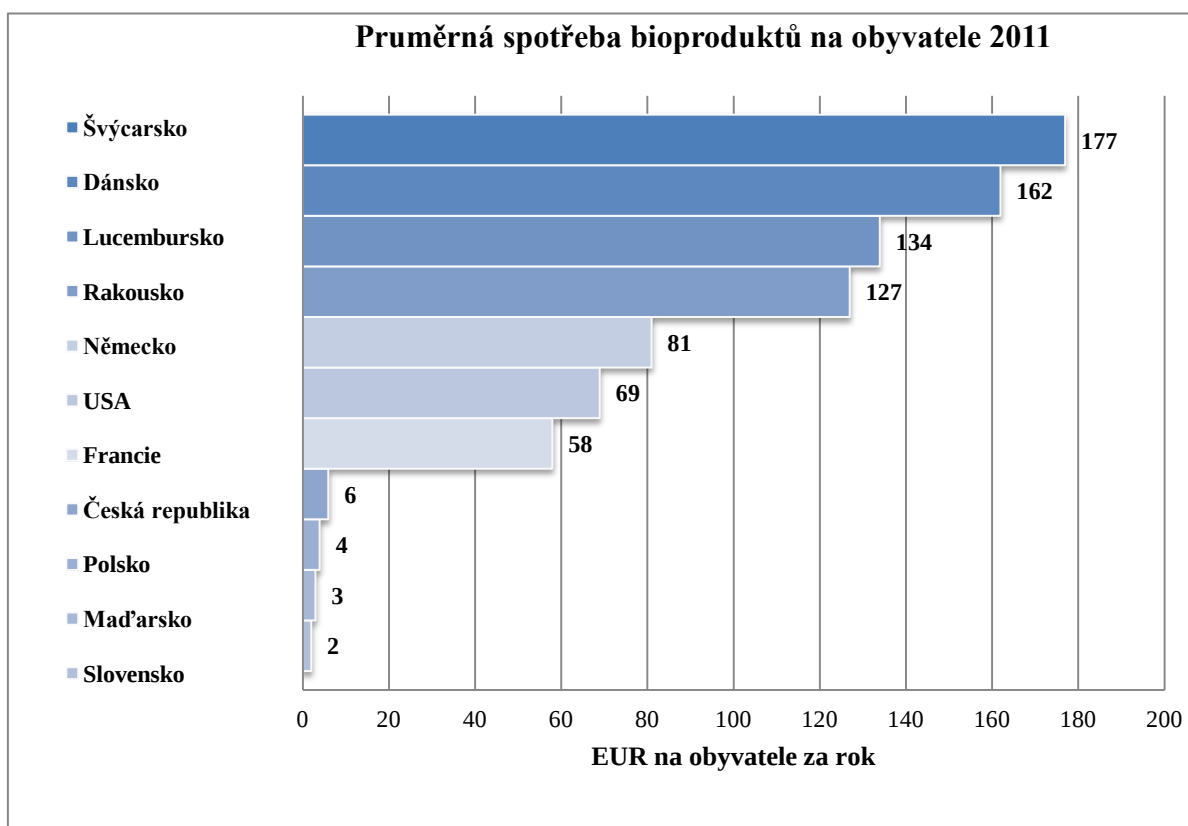
Nejvyšší roční spotřeby biopotravin na obyvatele v Evropě v roce 2011 dosáhlo stejně jako v předcházejících letech Švýcarsko (177 EUR), na druhém místě skončilo Dánsko (162 EUR) a poté Lucembursko (134 EUR). Spotřebitelů biopotravin v České republice, kteří pravidelně biopotravinu nakupují, je jen velice malá část.¹⁸⁹ Průměrně utratil obyvatele ČR v roce 2011 přibližně 6 EUR za rok, což je v porovnání s ostatními státy velice malá částka. Ještě s menší spotřebou jsme se mohli setkat v tomto roce v Polsku (4 EUR), Maďarsku (3 EUR) a Slovensku 2 EUR. V USA se tento poměr pohyboval okolo 69 EUR, což je

¹⁸⁷ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

¹⁸⁸ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

¹⁸⁹ Organic-farming/. *Eagri.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/en/mze/agriculture/organic-farming/>

hodnota o něco nižší, než dosažená v Německu (81 EUR) a o něco vyšší než ve Francii (58 EUR).¹⁹⁰

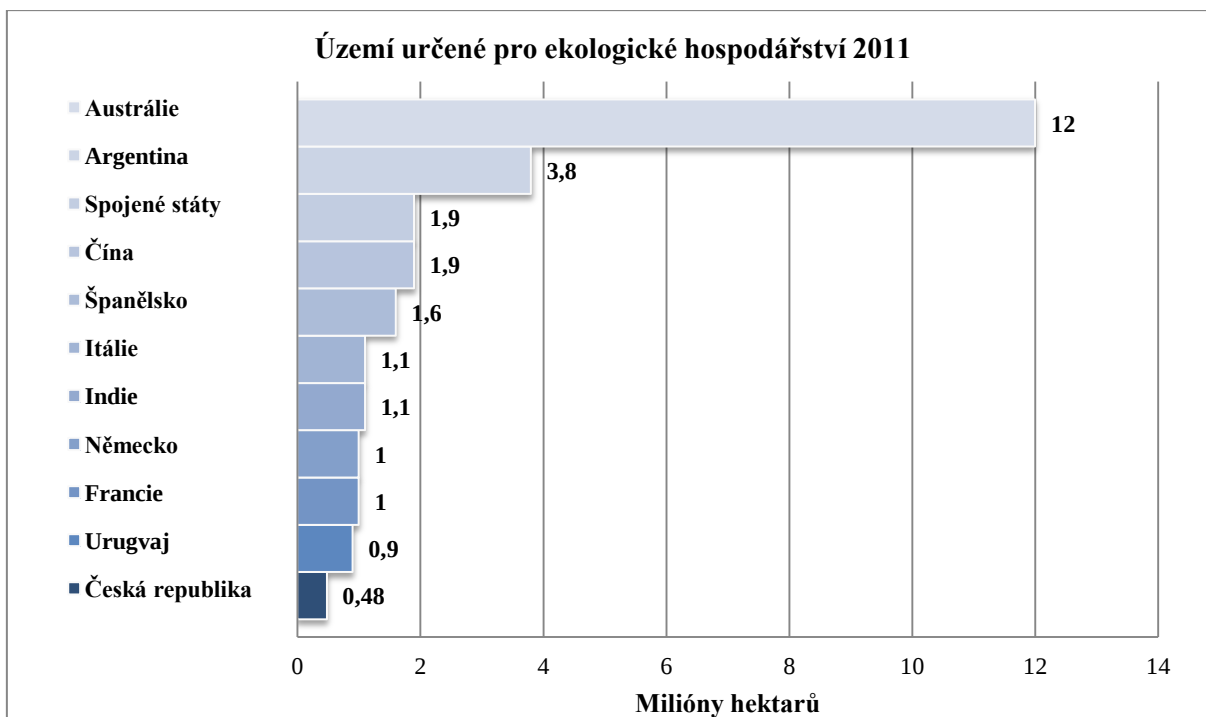

Obrázek 18: Spotřeba bioproduktů na obyvatele (Zdroj: Zprava o trhu bioproduktů 2011)

Oblastí, ve které ČR i přes svoji malou rozlohu vykazuje kladné údaje, je rozsah území pro ekologické zemědělství. V ČR republice bylo v roce 2011 482 927 ha zemědělské půdy, na které se ekologicky hospodařilo. Z následujícího grafu je patrné, že stát s největším rozsahem ekologické půdy byla Austrálie s 12 milióny ha, která je v tomto ohledu bezkonkurenční, jelikož na druhém místě skončila Argentina s 3,8 milióny ha.¹⁹¹

¹⁹⁰ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

¹⁹¹ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

Obrázek 19: Území pro ekologické zemědělství (Zdroj: Zprava o trhu bioproduktů 2011)

V ČR stejně jako u většiny evropských zemí se na prodeji produktů podílejí konvenční supermarketové řetězce, které u nás v roce 2011 zajišťovali 45 % prodeje. Stejně je tomu tak ve Skandinávii, Německu, Francii, Velké Británii a Švýcarsku, kde se obchod bioproduktů nejčastěji realizuje skrz běžné prodejní kanály. V jižní Evropě pořád vládnout v prodeji specializované bio prodejny, podle expertů se ale tato situace v blízké době změní a rozšíří se nabídka bioproduktů též v konvenčních supermarketech.¹⁹²

Na českém trhu bioproduktů 65 % výrobců v roce 2011 uvedlo, že veškeré bioprodukty prodává v tuzemsku a dalších 34 %, že na domácím trhu realizovalo 75 % svého obrátu. Dalo by se tedy říct, že přibližně 86 % bioproducentů realizovalo veškerý prodej na českém trhu. Oproti tomu 5 výrobců stejně jako v roce 2010 i v roce 2011 prodalo všechno své zboží v zahraničí.¹⁹³

Poskytnutí konkrétních údajů o dovozu a vývozu bioproduktů do zahraničí je ztíženo faktem, že od vstupu České republiky do EU se neeviduje vývoz a dovoz mezi zeměmi EU. Čeští bioproducenti v roce 2011 stejně jako v letech předchozích vyváželi nejčastěji své bioprodukty na Slovensko a poté do zemí EU. Největší objem českých bioproduktů již dlouhodobě směřuje do Rakouska. Celkový vývoz českých bioproduktů dosáhl v roce

¹⁹² Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

¹⁹³ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

2011 512 miliónů Kč, tudíž o 105 miliónů Kč více než v roce 2010 a což činilo 37 % z celkového obratu produkce.¹⁹⁴

Dovoz biopotravin do České republiky představoval ještě nedávno polovinu z celkového množství bioproduktů na českém trhu, přičemž v roce 2011 zaznamenaly dovážené bioprodukty 46 % podíl. Do České republiky se dováží zejména hotové výrobky ze západní Evropy, nejčastěji Německa, Rakouska a Ukrajiny. V roce 2011 bylo dovezeno množství biopotravin v hodnotě 297 miliónů Kč, z toho bylo 82 % prodáno na českém trhu a zbylé zboží v hodnotě 52 miliónů bylo dále reexportováno. V této hodnotě dovozu není zahrnut dovoz bioproduktů maloobchodními řetězci, který se odhaduje podobně jako v roce 2010 na přibližně 400 miliónů Kč. Celkový dovoz dosáhnul tedy zhruba 697 miliónů Kč.¹⁹⁵

„Zaměření se na podporu výroby, propagace a trhu biopotravin jako hlavní cesty pro budoucí rozvoj EZ vyjadřuje schválený druhý Akční plán ČR pro rozvoj EZ a také odhodlání MZe ČR poskytovat bodové zvýhodnění výrobcům biopotravin a ekozemědělčům v rámci dalších opatření PRV.“¹⁹⁶

¹⁹⁴ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

¹⁹⁵ Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf

¹⁹⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Ročenka 2010: Ekologické zemědělství v České republice* [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7401-053-8. Dostupné z: http://www.bioinstitut.cz/documents/Rocenka2010_EZvCR-final.pdf

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza dění na světovém trhu bioproduktů a zhodnocení postavení České Republiky na tomto trhu.

V úvodu byly popsány základní pojmy důležité pro dané téma společně s legislativní úpravou bioproduktů, jejich označení, kontroly a certifikace. Byly uvedeny základní podmínky pro možnost označení produktu, jako produktu ekologického zemědělství a proces, který daný výrobek musí podstoupit.

Dále se zkráceně popisuje dlouhá a bohatá historie ekologického zemědělství a počátky trhu s bioprodukty, které sahají až do období před 1. Světovou válkou. Zmíněny jsou hlavní osobnosti, které stály u vzniku této staronové formy hospodaření ať už Rudolf Steiner, či Albert Howard. Zmiňuje se zde o ideologii, která neznamenal pouze šetrné zacházení k přírodě a nepoužívání biochemie v zemědělství, ale byla komplexním náhledem na symbiózu člověka s přírodou.

Byl popsán trh bioproduktů ve Spojených státech, jakožto jeden z nejdůležitějších trhů. Část byla věnována i historii vzniku trhu bioproduktů v tomto státě a popisuje situaci v USA, které dosahuje největších obrátů v prodeji bioproduktů ze všech zemí. Snad jediné úskalí, které se na tomto trhu nachází, je velké množství importovaného zboží, které vede k vysoké ceně biopotravin a nemožnosti nákupu biopotravin sociálně slabšími vrstvami společnosti.

Pojednává se zde také o trhu bioproduktů v Asii a Pacifiku. O trhu kde převládá hlavně vývoz bioproduktů a spotřebitelé nachází jen ve vyšších vrstvách společnosti. Tento vysoce progresivní region čelí nedostatku informovanosti obyvatel o ekologické produkci a odkázanosti na vysoké dopravní náklady při vývozu. Práce se zabývá též velice komplikovaným a řekněme tajemným trhem v Číně, který neposkytuje bližší statistické údaje a vzhledem k potravinovým skandálům je ohrožen nedůvěrou spotřebitelů.

Podobně je tomu i v oblasti Afriky, kde politické a vojenské nepokoje, či nedostatečná technická vyspělost nám neposkytuje více než zběžné informace o tomto trhu, kde by se většina zemědělství dala beze sporu připodobnit k ekologickému zemědělství v důsledku řídké mechanizace a ještě menšímu přístupu k biochemickým přídatným látkám. V této kapitole se uvádí informace alespoň o několika zemích, kde jsou nějaké údaje dostupné.

Druhým z nejdůležitějších trhů zde uvedených je trh evropský. Region, který společně s USA stál na počátku ekologické produkce. Zejména v Západní Evropě je trh bioproduktů na dost vysoké úrovni. Tato práce se pokusila zachytit alespoň pár nejdůležitějších zemí pro trh bioproduktů ať už Německo, Francii, či Itálii.

V neposlední řadě jsou zde uvedeny údaje o českém trhu bioproduktů, který sice nemá takovou tradici jako vyspělé země Západní Evropy a USA, ale má nakročeno na to se stát plně fungujícím a soběstačným trhem. Současné základní problémy tohoto trhu jsou nízká informovanost obyvatel způsobující nízkou poptávku po produktech, slabé zastoupení českých výrobců na trhu, nedostačující úroveň marketingu a distribuční sítě a v neposlední řadě též nedostatečně rozvinutý zpracovatelský sektor pro bioprodukty.

Jak je zřejmé zejména z druhé kapitoly této práce, ve světě se bioprodukty těší čím dál tím většímu rozsahu a každým rokem se stává bioprodukce silnějším obchodním odvětvím. Vzhledem k trendům, které doposud panovaly, se dá předpokládat, že světový trh bioproduktů bude i nadále růst a je jen otázkou času, kdy bioprodukty budou naprosto rovnocennými soupeři na trhu potravin.

Bohužel, i přes kontinuální celosvětový růst zájmu o bioprodukty, v České republice si bioprodukty své postavení v každodenním životě obyvatel zatím nevybudovaly. Dokazuje to zejména studie společnosti KPMG Česká republika, která ve svém průzkumu zaznamenala spíše pokles poptávky po bioproduktech. Tento pokles je způsoben nejen předraženou cenou těchto potravin, ale též nedůvěrou obyvatel v jejich kvalitu. Jestli se má situace v následujících letech výrazně změnit, bude nutné se zaměřit na vybudování kladného vztahu obyvatel k bioproduktům a získání si jejich důvěry.

Rejstřík zkratk

Zkratka	Cizojazyčný význam	Český význam
AWU	Annual Work Unit	Počet pracovníků přepočtených na plný úvazek
BÖLW	Bünd Ökologischer Lebensmittelwirtschaft	Federace biopotravinářského průmyslu
ES	European Community	Evropské společenství
EU	European Union	Evropská unie
EZ	Organic agriculture	Ekologické zemědělství
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations	Organizace jídla a zemědělství spojených národů
FiBL	Forschungsinstitute für biologischen Landbau	Výzkumným ústavem pro ekologické zemědělství
GAP	Good Agricultural Practices	Správná zemědělská praxe
IFOAM	International federation of organic agriculture movements	Mezinárodní federací pro hnutí za ekologické zemědělství
MEP	Ministry of Environment	Ministerstvo životního prostředí
MZe	Ministry of Agriculture	Ministerstvo zemědělství
NIES	Rural Ecology Sector of the Nanjing Institute of Environment Science	Venkovský Ekologický Oddělení Institutu Nanjing
NOP	National Organic Program	Národní ekologický program
OPPAZ	The Organic Producers and Processors Association of Zambia	Zambijské sdružení bioproducentů a zpracovatelů
PRV	Rural Development Programme 2007-2013	Program rozvoje venkova 2007-2013
SEPA	The State Administration of environmental protection	Státní Administrativy Ochrany Životního Prostředí
USDA	United States Department of Agriculture	Ministerstvo zemědělství spojených států

Tabulka 5: Rejstřík zkratk

Seznam literatury

- [1] Eagri.cz: Ekologické zemědělství. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi>
- [2] Eagri.cz: Ekologické zemědělství. *Eagri.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi>
- [3] IFOAM.org: The Principles of Organic Agriculture. IFOAM: The Principles of Organic Agriculture [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/principles/index.html
- [4] Česká republika. Zákon o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů: Zákon č. 242/2000 Sb. In: Sbírka zákonů. 2000. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-242>
- [5] Ekoporadenský portál Ministerstva životního prostředí. Jaký je rozdíl mezi pojmy bioprodukt, biovýrobek a biopotravina [online]. [cit. 2012-07-30]. Dostupné z: <http://www.ekoporadny.cz/faq/biopotraviny-faqs/jaky-je-rozdil-mezi-pojmy-bioprodukt-biovyrobek-a-biopotravina.htm>
- [6] Bio-potraviny.cz: Biopotraviny a bioprodukty - co vlastně jsou?. *Bio-potraviny.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.bio-potraviny.cz/>
- [7] Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., nařízení Rady (eS) č. 834/2007, Úplné znění nařízení komise (eS) č. 889/2008 [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.biokont.cz/images/z242nr834nk889-710_web1.pdf
- [8] Sbírka zákonů č. 344 / 2011 [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/predpisy-mze-neucinne/_prezentace_cz_mze_legislativa_pravni-predpisy-mze_predpisy-mze-neucinne_zakon-c-344-2011-sb.html
- [9] Platná legislativa: narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007. *Kez.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>
- [10] Biospotřebitel.cz: JAK POZNÁM BIOPOTRAVINU. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://biospotrebitel.cz/chci-znat-bio/jak-poznam-bio/znaceni-biopotravin>
- [11] KONTROLA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ: Kdo jsme. *Kez.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>
- [12] Abcert. Certifikace ekologického zemědělství: ABCERT se představuje. *Abcert.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.abcert.cz/>
- [13] Biospotřebitel.cz: KDO RUČÍ ZA BIO. *Biospotřebitel.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.biospotrebitel.cz/biospotrebitel/sekce/218/biospotrebitelcz/chci-znat-bio/kdo-ruci-za-bio>

- [14] URBAN, Jiří, ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl. (Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6.
- [15] About-us: history. Ifoam.org [online]. 2013 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/en/about-us/history>
- [16] WhereFoodComesFrom: U.S. Organic Industry Overview. [Http://wherefoodcomesfrom.com](http://wherefoodcomesfrom.com) [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://wherefoodcomesfrom.com/article/3165/U-S-Organic-Industry-Overview>
- [17] FarmXchange.org: Consumers Must Demand Organic Food. FarmXchange.org [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.farmxchange.org/2013/04/24/>
- [18] Growth-patterns-in-the-us-organic-industry: 2013-october. Ers.usda.gov [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.ers.usda.gov/amber-waves/2013-october/growth-patterns-in-the-us-organic-industry.aspx#.UoJ39vIHRvB>
- [19] Organic trade association: 012 Press Releases: Organic foods industry creates more than a half million jobs. Organicnewsroom.com [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.organicnewsroom.com/2012/04/organic_foods_industry_creates.html
- [20] About. Spins.com [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.spins.com/about>
- [21] Organics. Foodnavigator-usa.com [online]. 2012 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.foodnavigator-usa.com/Trends/Organics/Organic-sales-up-12.2-says-SPINS-but-be-careful-what-you-attach-label-to-says-Hartman-Group>
- [22] Markets. Foodnavigator-usa.com [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.foodnavigator-usa.com/Markets/Sales-of-organic-products-rose-13-in-the-year-to-July-6-in-the-US-retail-market-says-SPINS>
- [23] CADILHON, Jo. The market for organic products in Asia–Pacific: China BioFach, Shanghai, China, 26-28 May 2009. China BioFach [online]. 2009, s. 12 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.fao.org/docs/eims/upload/261001/Cadilhon%202009%20China%20BioFach%20presentation.pdf>
- [24] 2419. Organic-world.net [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/2419.html>
- [25] Marketresearch.com. Wwww.marketresearch.com [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.marketresearch.com/product/sample-7329507.pdf>
- [26] INTERNATIONAL TRADE CENTRE (ITC). Organic Food Products in China: Market Overview [online]. Geneva: ITC, 2011. xii [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://legacy.intracen.org/publications/Free-publications/Organic-food-products-in-China-market-overview.pdf>
- [27] 13083. Organic-market.info [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.organic-market.info/web/Continents/Asia/Japan/201/203/0/13083.html>

- [28] Japan_6-20-2013. Gain.fas.usda.gov [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Japanese%20Organic%20Market_Osaka%20ATO_Japan_6-20-2013.pdf
- [29] IFOAM: Marketing of organic products from Africa. Ifoam.cz [online]. 2009 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/Marketing_products.html
- [30] OSEI-ASARE (PHD), Yaw Bonsu. Status of Organic Agriculture in Ghana: A Survey of Consumers, Producers, and Marketers. An FAO/GOAN/MOFA PROJECT ON ORGANIC AND FAIRTRADE EXPORTS FROM AFRICA [online]. 2009, s. 31 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/aosc_pages/pdf/Status-of-Organic-Agriculture-in-Ghana-Baseline-Survey-2009.pdf
- [31] Ifoam.org [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/>
- [32] Herve_b_overview_of_oa_in_ea. Ifoam.org [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/sites/default/files/herve_b_overview_of_oa_in_ea.pdf
- [33] EXPORT PROMOTION OF ORGANIC PRODUCTS FROM AFRICA. Opportunities for Domestic Organic Market in Tanzania: A Rapid Market Scan carried out for EPOPA Tanzania [online]. 2004 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.grolink.se/epopa/Publications/Opportunities_Dom_%20Org_Market_Tanzania-04.pdf
- [34] ORGANIC PRODUCERS AND PROCESSORS ASSOCIATION OF ZAMBIA. “Development of the Local Market for Organic Products in Zambia” [online]. 2006 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/pdfs/Developing%20the%20Local%20Market%20in%20Zambia%20OPPAZ.pdf
- [35] NDUNGU, Samuel K. KENYA ORGANIC AGRICULTURE NETWORK (KOAN). The Development of a Consumer awareness and Education Concept Based on A Consumer Survey of Attitudes and Preferences Towards Organic Foods and on the Review of Existing PR Materials in East Africa. [online]. 2006 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/partners/projects/pdfs/Ifoam%20Survey%20Report.pdf>
- [36] PAUL RYE KLEDAL, Ahmed El-Araby, Sherif G. Salem. Country report: Organic Food and Farming in Egypt [online]. 2008 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://orgprints.org/14743/1/Organic_food_and_farming_in_Egypt_Willer_2008.PDF
- [37] SIPPO. The Organic Market in Europe.: Overview and Market Access Information. [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <https://www.fibl-shop.org/shop/pdf/hb-1558-organic-market.pdf>
- [38] 2013-session-european-market. Orgprints.org [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>
- [39] Germanfoods.org: Got 'BIO?' - Organic Food Made in Germany. Germanfoods.org [online]. 2002 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.germanfoods.org/consumer/facts/barbecue.cfm>

- [40] RIFFIOD, Anaïs. AGENCE BIO - FRANCE. THE FRENCH ORGANIC SECTOR CONTINUES TO EXPAND TO MEET THE FOOD DEMAND FOR ORGANIC PRODUCTS [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://rapidlibrary.com/files/riffiod-2012-february-organic-french-market-biofach-final-kompatibilit-tsmodus-pdf_ulzqrt8bcei89on.html
- [41] The-market-for-organic-products-in-France-could-reach-4,500-million-in-2013. Freshplaza.com [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.freshplaza.com/article/114594/The-market-for-organic-products-in-France-could-reach-4,500-million-in-2013#SlideFrame_1
- [42] Agriculture and Agri-food in Canada: The Austrian Organic Food Market Sector Profile. Agr.gc.ca [online]. 2007 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.ats.agr.gc.ca/eur/4599-eng.html>
- [43] Yearbook 2013. Organic-world.net [online]. 2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-318-321.pdf>
- [44] Bio-in-cifre-2012. Sinab.it [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.sinab.it/share/img_lib_files/2330_bio-in-cifre-2012_def_12-9.pdf
- [45] 4340. Sinab.it [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&idp=4340>
- [46] Market Sweden 2012. Gain.fas.usda.gov [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Swedish%20Organic%20Market_Sweden_4-13-2012.pdf
- [47] Denmark. Eu2012.dk [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://eu2012.dk/en/NewsList/Juni/Uge-23/~media/Files/Informal%20ministerial%20meetings/Informel%20AGRI/Presentation%20on%20organic%20farming%20in%20Denmark.pdf>
- [48] News-organic-world.html. Organic-world.net [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.organic-world.net/news-organic-world.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1115&cHash=74c0d1f7dac47dfc09bc48008969d3db
- [49] Organics-in-Finland_2012. Proluomu.fi [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://proluomu.fi/wp-content/uploads/sites/3/2013/10/Organics-in-Finland_2012_final1.pdf
- [50] Kiwi.no [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://kiwi.no/>
- [51] Norway-sales-up-145-percent-on-organic-food. Streamorganic.com [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.streamorganic.com/index.php/home-mainmenu-1/news-mainmenu-2/1-latest/5028-news-norway-sales-up-145-percent-on-organic-food.html>
- [52] Agricapital.com [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://agricapital.com/>
- [53] 4056. Sinab.it [online]. 2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.sinab.it/index.php?mod=news&m2id=186&navId=186&pg=2&start=10&idp=4056>

- [54] Organic Food Industry: Market Research Reports, Statistics and Analysis. Wwww.reportlinker.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.reportlinker.com/ci02035/Organic-Food.html>
- [55] Organic market report 2013. In: Organicmarket report 2013 [online]. Bristol: Soil Association, 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=whbpEnZUd7A%3d&tabid=1984>
- [56] Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2012. Eagri.cz [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>
- [57] MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015 [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2011, 32 s. [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7434-007-9.
- [58] V-cr-je-477-vyrobcu-biopotravin. Mam.ihned.cz [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/c1-60572710-v-cr-je-477-vyrobcu-biopotravin>
- [59] EAGRI: Český trh s biopotravinami v roce 2010 zůstal na hodnotách předchozího roku, v roce 2011 se očekává mírný nárůst spotřeby. Eagri.cz [online]. 2012 [cit. 2012-08-25]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktuality/cesky-trh-s-biopotravinami-v-roce-2010.html>
- [60] DOUBRAVSKÁ, Markéta a Miloslava KETTNEROVÁ. ROČENKA 2011 – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012 [cit. 2013-03-18]. ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf
- [61] ISBN 978-80-7434-080-2. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/186838/Rocenka_EZ_2011_web.pdf
- [62] Incoma.cz. Wwww.incoma.cz/ [online]. 2013 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.incoma.cz/cz/>
- [63] E15.cz: Trh s biopotravinami stále stagnuje, nejen kvůli krizi. KÜTNER, Dušan. E15.cz [online]. 2012 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/trh-s-biopotravinami-stale-stagnuje-nejen-kvuli-krizi-740162>
- [64] Jsou biopotraviny stále in? Čechům připadají drahé a nevěří jim. Kpmg.com [online]. 2013 [cit. 2013-07-11]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/cz/cs/issuesandinsights/articlespublications/press-releases/stranky/jsou-biopotraviny-stale-in-cechum-pripadaji-drahe-a-neveri-jim.aspx>
- [65] L.ZAGATA. Dojná kráva Bio? Kontext a obsah českého ekologického zemědělství. Zemědělská ekonomika leden 2007 [online]. 2007, s. 9 [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/00051.pdf>
- [66] ROTHOVÁ, Regina. Proč jsou biopotraviny dražší?. Babyweb.cz [online]. 2009 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/proc-jsou-biopotraviny-drazsi>

- [67] VALEŠKA. Český trh s biopotravinami v roce 2010 zůstal na hodnotách předchozího roku. In: Biospotřebitel.cz [online]. 2012 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://biospotrebitel.cz/clanek/cesky-trh-s-biopotravinami-v-roce-2010-zustal-na-hodnotach-predchoziho-roku>
- [68] Statistická šetření ekologického zemědělství. In: HRABALOVÁ, Andrea. Základní statistické údaje (2011) [online]. Brno, 2012 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/173050/Zprava_EZ_2011_final.pdf
- [69] Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011. Eagri.cz [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/227591/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2011_final.pdf
- [70] Organic-farming/. Eagri.cz [online]. 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/en/mze/agriculture/organic-farming/>
- [71] MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. Ročenka 2010: Ekologické zemědělství v České republice [online]. 2011 [cit. 2012-08-24]. ISBN 978-80-7401-053-8. Dostupné z: http://www.bioinstitut.cz/documents/Rocenka2010_EZvCR-final.pdf
- [72] 100-cleanest-packaged-food-awards-2013. Prevention.com/ [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.prevention.com/food/healthy-eating-tips/100-cleanest-packaged-food-awards-2013>
- [73] B008CQMONU. Amazon.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.amazon.com/Kashi-Organic-Biscuit-Cinnamon-Harvest/dp/B008CQMONU>
- [74] Reduced-fat-2-milk. Stonyfield.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.stonyfield.com/products/milk-cream/organic-omega-3-milk/reduced-fat-2-milk>
- [75] Brew-branding-innovations. Trendhunter.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.trendhunter.com/slideshow/brew-branding-innovations>
- [76] Today-outside-closet. 365daysofmystyle.blogspot.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://365daysofmystyle.blogspot.cz/2011/01/today-outside-closet.html>
- [77] 21804928. Walmart.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.walmart.com/ip/Applegate-Farms-Organic-Mild-Cheddar-Cheese-5-oz/21804928>
- [78] The 20 Best Organic Foods. Menshealth.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.menshealth.com/nutrition/20-best-organic-foods#>
- [79] Products.cfm?id=4050&type=Shampoo&hair=1. Naturisimo.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.naturisimo.com/products.cfm?id=4050&type=Shampoo&hair=1>
- [80] Products.cfm?id=3622. Naturisimo.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.naturisimo.com/products.cfm?id=3622>
- [81] Nuxe-bio-nourishing-hand-cream-75ml. Skinsuncare.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.skinsuncare.com/nuxe-bio-nourishing-hand-cream-75ml,us,4,4816773.cfm>

- [82] Pastilky-dr-bach-pro-deti-zklidnujici-rodinne-baleni-50g. Herbalcare.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.herbalcare.cz/bachovy-esence/216-pastilky-dr-bach-pro-deti-zklidnujici-rodinne-baleni-50g.html>
- [83] Smetanka-lekarska-bylinna-tinktura-50ml. Herbalcare.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.herbalcare.cz/bylinne-tinkтуры/69-smetanka-lekarska-bylinna-tinktura-50ml.html>
- [84] Ekologicke-jednorazove-talire-Arecagoodplates-10-ks. Bio-shopping.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.bio-shopping.cz/bio-shopping/eshop/82-1-Jednorazove-ekologicke-nadobi/0/5/6426-Ekologicke-jednorazove-talire-Arecagoodplates-10-ks-002>
- [85] NOVINKA-Damske-tricko-HNEDE-nebo-BILE-s-prouzky. Biosatnik.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.biosatnik.cz/bio-obleceni/eshop/0/0/5/48-NOVINKA-Damske-tricko-HNEDE-nebo-BILE-s-prouzky>
- [86] Proc-si-vybrat-bio. Hamanek.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.hamanek.cz/proc-si-vybrat-bio.html>
- [87] Jogurty-bio-via-natur-mix-150-g. Olma.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.olma.cz/jogurty-bio-via-natur-mix-150-g-d_1_22.html
- [88] Pomerance. Albert.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.albert.cz/nase-znacka/vlastni-znacky/albert-bio/pomerance.html>
- [89] Bio-pohankovy-caj. Apotheke.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.apotheke.cz/bio-pohankovy-caj/d-76163-c-960/>
- [90] Bio-cesky-VANILKOVY-pudink-s-pravou-vanilkou. Biokvalita.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.biokvalita.cz/A-Z-B-i-o-p-o-t-r-a-v-i-n-y/OSTATNI-BIO/Pudinky/Bio-cesky-VANILKOVY-pudink-s-pravou-vanilkou>
- [91] Bio-kureci-maso. Bioletnany.cz [online]. 2010 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.bioletnany.cz/bio-maso/bio-kureci-maso/>

Seznam obrázků a tabulek:

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Biolist (Zdroj: Biospotřebitel.cz)	
Obrázek 2: Biozebra (Zdroj: Biospotřebitel.cz).....	8
Obrázek 3: Zahraniční loga bioproduktů (Zdroj: Biospotřebitel.cz)	9
Obrázek 4: Území určené pro ekologické hospodářství (Zdroj: Organic-world.net 2013) .	19
Obrázek 5: Podíl pěstování ekologického zemědělství v Asii – 2011 (Zdroj: 2013-session-european-market)	20
Obrázek 6: Podíl pěstování ekologického zemědělství v Tichomoří – 2011 (Zdroj: 2013-session-european-market)	20
Obrázek 7: Podíly producentů podle regionů 2011 (Zdroj: Organic-world.net 2013)	21
Obrázek 8: 10 afrických zemí s největším územím pro ekologické zemědělství v roce 2011(Zdroj: Herve overview 2013).....	29
Obrázek 9: Vývoj ekologické pěstování v Evropě (Zdroj: 2013-session-european-market).....	34
Obrázek 10: Vývoj evropského trhu s bioprodukty (Zdroj: 2013-session-european-market)	35
Obrázek 11: Podíl pěstování ekologického zemědělství v Evropě – 2011 (Zdroj: 2013-session-european-market)	36
Obrázek 12: Vývoj francouzského trhu bioproduktů od roku 2001 do roku 2011 (Zdroj: Agence BIO – France)	39
Obrázek 13: Podíl bio plodin na celkovém množství produkováných plodin (Zdroj: Agence BIO – France)	40
Obrázek 14: Důvody, proč spotřebitelé nekupují bioprodukty.(Zdroj: KMPG ČR)	57
Obrázek 15: Důvody, proč spotřebitelé kupují bioprodukty.(Zdroj: KMPG ČR)	58
Obrázek 16: Evropské trhy bioproduktů 2011 (Zdroj: Zpráva o trhu s bioprodukty 2011) ..	61
Obrázek 17: Podíly na evropském trhu 2011 (Zdroj: Zpráva o trhu s bioprodukty 2011) ..	62
Obrázek 18: Spotřeba bioproduktů na obyvatele (Zdroj: Zpráva o trhu bioproduktů 2011)	63
Obrázek 19: Území pro ekologické zemědělství (Zdroj: Zpráva o trhu bioproduktů 2011).	64
Obrázek 20: Eggland's Best Organic (Zdroj: Prevention.com)	78
Obrázek 21: Kashi Whole Wheat Biscuits, Cinnamon Harvest (Zdroj:Amazon.com).....	79
Obrázek 22: Stonyfield Organic Reduced Fat (Zdroj: Stonyfiel.com).....	79
Obrázek 23: Stumptown Coffee Roasters Organic French Roast(Zdroj: Trendhunter.com)	80
Obrázek 24: Applegate Farms Organic Roasted Turkey Breast (Zdroj:365daysofmystyle)	80
Obrázek 25: Applegate Farms Organic Mild Cheddar Cheese (Zdroj: Walmart.com).....	81
Obrázek 26: Full Circle Bison Ranch Organic Grass Fed Buffalo (Zdroj: Menshealth.com)	81
Obrázek 27: Evolve Detox & Protect Shampoo (Zdroj: Naturisimo.com)	82
Obrázek 28: Eos Organic Lip Balm Blueberry Acai (Zdroj: Naturisimo.com)	82
Obrázek 29: NUXE BIO nourishing hand cream 75ml (Zdroj: Skinsuncare.com)	83
Obrázek 30: Pastilky Dr.Bach pro děti (Zdroj:Herbalcare.cz).....	84
Obrázek 31: Smetanka lékařská bylinná tinktura 50ml (Zdroj: Herbalcare.cz).....	84
Obrázek 32: Ekologické jednorázové talíře Arcagoodplates (Zdroj: Bioshopping.cz)	85
Obrázek 33: Dámské tričko bílé s proužky (Zdroj: Biosatnik.cz)	85
Obrázek 34: Dětská výživa Hamé (Zdroj: Hamanek.cz).....	86
Obrázek 35: OLMA jogurt s ovocem a müsli (Zdroj: Olma.cz)	86
Obrázek 36:ALBERT BIO pomeranče (Zdroj: Albert.cz)	87

Obrázek 37: Apotheke pohankový bylinný čaj (Zdroj: Apotheke.cz)	87
Obrázek 38: Bio český vanilkový pudíng s pravou vanilkou 40g (Zdroj: Biokvalita.cz).....	88
Obrázek 39: BIO kuře chlazené cca 1400 – 2200g (Zdroj: Bioletnany.cz)	88

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Ekologické potraviny vs. Celkový prodej potravin v USA (Zdroje: U.S. Organic Industry Overview a Farmaddairy.com)	15
Tabulka 2: Ekologické nepotraviny vs. Celkový prodej nepotravin v USA (Zdroj: U.S. Organic Industry Overview a Farmaddairy.com)	15
Tabulka 4: Vývoj trhu bioproduktů 1990 - 2012 (Zdroj: Základní statistické údaje 2012) ...	51
Tabulka 5: Výměra půdy 2008 - 2012 (Zdroj: Základní statistické údaje 2012).....	52
Tabulka 6: Rejstřík zkratk	68

Příloha A: Obrázky známých Bioproduktů ve světě a v České republice

A.1 10 známých bioproduktů ve světě

1) Eggland's Best Organic¹⁹⁷

Obrázek 20: Eggland's Best Organic (Zdroj: Prevention.com)

¹⁹⁷ 100-cleanest-packaged-food-awards-2013. *Prevention.com*/ [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.prevention.com/food/healthy-eating-tips/100-cleanest-packaged-food-awards-2013>

2) Kashi Whole Wheat Biscuits, Cinnamon Harvest¹⁹⁸

Obrázek 21: Kashi Whole Wheat Biscuits, Cinnamon Harvest (Zdroj: Amazon.com)

3) Stonyfield Organic Reduced Fat¹⁹⁹

Obrázek 22: Stonyfield Organic Reduced Fat (Zdroj: Stonyfiel.com)

¹⁹⁸ B008CQMONU. Amazon.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.amazon.com/Kashi-Organic-Biscuit-Cinnamon-Harvest/dp/B008CQMONU>

¹⁹⁹ Reduced-fat-2-milk. Stonyfield.com [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.stonyfield.com/products/milk-cream/organic-omega-3-milk/reduced-fat-2-milk>

4) Stumptown Coffee Roasters Organic French Roast²⁰⁰

Obrázek 23: Stumptown Coffee Roasters Organic French Roast(Zdroj: Trendhunter.com)

5) Applegate Farms Organic Roasted Turkey Breast²⁰¹

Obrázek 24: Applegate Farms Organic Roasted Turkey Breast (Zdroj:365daysofmystyle)

²⁰⁰ Brew-branding-innovations. *Trendhunter.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.trendhunter.com/slideshow/brew-branding-innovations>

²⁰¹ Today-outside-closet. *365daysofmystyle.blogspot.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://365daysofmystyle.blogspot.cz/2011/01/today-outside-closet.html>

6) Applegate Farms Organic Mild Cheddar Cheese²⁰²

Obrázek 25: Applegate Farms Organic Mild Cheddar Cheese (Zdroj: Walmart.com)

7) Full Circle Bison Ranch Organic Grass Fed Buffalo (Rib Eye)²⁰³

Obrázek 26: Full Circle Bison Ranch Organic Grass Fed Buffalo (Zdroj: Menshealth.com)

²⁰²21804928. *Walmart.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.walmart.com/ip/Applegate-Farms-Organic-Mild-Cheddar-Cheese-5-oz/21804928>

²⁰³The 20 Best Organic Foods. *Menshealth.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.menshealth.com/nutrition/20-best-organic-foods#>

8) Evolve Detox & Protect Shampoo²⁰⁴

Obrázek 27: Evolve Detox & Protect Shampoo (Zdroj: Naturisimo.com)

9) Eos Organic Lip Balm Blueberry Acai²⁰⁵

Obrázek 28: Eos Organic Lip Balm Blueberry Acai (Zdroj: Naturisimo.com)

²⁰⁴ Products.cfm?id=4050&type=Shampoo&hair=1. *Naturisimo.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.naturisimo.com/products.cfm?id=4050&type=Shampoo&hair=1>

²⁰⁵ Products.cfm?id=3622. *Naturisimo.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.naturisimo.com/products.cfm?id=3622>

10) NUXE BIO nourishing hand cream 75ml²⁰⁶

Obrázek 29: NUXE BIO nourishing hand cream 75ml (Zdroj: Skinsuncare.com)

²⁰⁶Nuxe-bio-nourishing-hand-cream-75ml. *Skinsuncare.com* [online]. 2013 [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.skinsuncare.com/nuxe-bio-nourishing-hand-cream-75ml,us,4,4816773.cfm>

A.2 10 známých bioproduktů na českém trhu

- 1) Pastilky Dr. Bach pro děti - zklidňující²⁰⁷

Obrázek 30: Pastilky Dr.Bach pro děti (Zdroj:Herbalcare.cz)

- 2) Smetanka lékařská bylinná tinktura 50ml²⁰⁸

Obrázek 31: Smetanka lékařská bylinná tinktura 50ml (Zdroj: Herbalcare.cz)

²⁰⁷ Pastilky-dr-bach-pro-deti-zklidnujici-rodinne-baleni-50g. *Herbalcare.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.herbalcare.cz/bachovy-esence/216-pastilky-dr-bach-pro-deti-zklidnujici-rodinne-baleni-50g.html>

²⁰⁸ Smetanka-lekarska-bylinna-tinktura-50ml. *Herbalcare.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.herbalcare.cz/bylinne-tinkury/69-smetanka-lekarska-bylinna-tinktura-50ml.html>

3) Ekologické jednorázové talíře Arecagoodplates²⁰⁹

Obrázek 32: Ekologické jednorázové talíře Arecagoodplates (Zdroj: Bioshopping.cz)

4) Dámské tričko bílé s proužky²¹⁰

Obrázek 33: Dámské tričko bílé s proužky (Zdroj: Biosatnik.cz)

²⁰⁹ Ekologicke-jednorazove-talire-Arecagoodplates-10-ks. *Bio-shopping.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.bio-shopping.cz/bio-shopping/eshop/82-1-Jednorazove-ekologicke-nadobi/0/5/6426-Ekologicke-jednorazove-talire-Arecagoodplates-10-ks-002>

²¹⁰ NOVINKA-Damske-tricko-HNEDE-nebo-BILE-s-prouzky. *Biosatnik.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-24]. Dostupné z: <http://www.biosatnik.cz/bio-obleceni/eshop/0/0/5/48-NOVINKA-Damske-tricko-HNEDE-nebo-BILE-s-prouzky>

5) Dětská výživa Hamé²¹¹

Obrázek 34: Dětská výživa Hamé (Zdroj: Hamanek.cz)

6) OLMA jogurt s ovocem a müsli²¹²

Obrázek 35: OLMA jogurt s ovocem a müsli (Zdroj: Olma.cz)

²¹¹ Proc-si-vybrat-bio. *Hamanek.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.hamanek.cz/proc-si-vybrat-bio.html>

²¹² Jogurty-bio-via-natur-mix-150-g. *Olma.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.olma.cz/jogurty-bio-via-natur-mix-150-g-d_1_22.html

7) ALBERT BIO pomeranče²¹³

Obrázek 36:ALBERT BIO pomeranče (Zdroj: Albert.cz)

8) Apotheke pohankový bylinný čaj²¹⁴

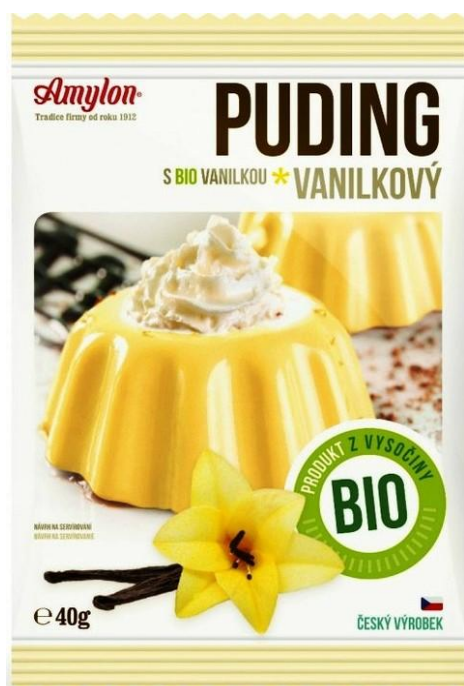

Obrázek 37: Apotheke pohankový bylinný čaj (Zdroj: Apotheke.cz)

²¹³Pomerance. *Albert.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.albert.cz/nase-znacka/vlastni-znacky/albert-bio/pomerance.html>

²¹⁴Bio-pohankovy-caj. *Apotheke.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.apotheke.cz/bio-pohankovy-caj/d-76163-c-960/>

9) Bio český vanilkový pudink s pravou vanilkou 40g²¹⁵

Obrázek 38: Bio český vanilkový pudink s pravou vanilkou 40g (Zdroj: Biokvalita.cz)

10) BIO KUŘE chlazené cca 1400 - 2200 g²¹⁶

Obrázek 39: BIO kuře chlazené cca 1400 – 2200g (Zdroj: Bioletnany.cz)

²¹⁵ Bio-cesky-VANILKOVY-pudink-s-pravou-vanilkou. *Biokvalita.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.biokvalita.cz/A-Z-B-i-o-p-o-t-r-a-v-i-n-y/OSTATNI-BIO/Pudinky/Bio-cesky-VANILKOVY-pudink-s-pravou-vanilkou>

²¹⁶ Bio-kureci-maso. *Bioletnany.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.bioletnany.cz/bio-maso/bio-kureci-maso/>